గురువులు

వివేకానంద

శ్రీ వివేకానంద స్వాముల వారి మహోపన్యాసములు

సదాశివ సమారంభాం
గురు దక్షిణామూర్తి
గురు వేదవ్యాస మహర్షి
గురు శుక మహర్షి
గురు నారద మహర్షి
గురు వాల్మీకి మహర్షి
గురు శ్రీకృష్ణ
శంకరాచార్య మధ్యమాం
గురు దత్తాత్రేయ
గురు బాబాజీ
గురు గౌతమ బుద్ధ
గురు ఆదిశంకరాచార్య
గురు రామానుజాచార్యులు
గురు జ్ఞానేశ్వర్
గురు రవిదాస్
గురు కబీర్ దాస్
గురు చైతన్య మహా ప్రభువు
గురు నానక్
గురు రాఘవేంద్ర స్వామి
గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి
యోగి వేమన
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
గురు త్రైలింగ స్వామి
గురు లాహిరి మహాశయ
గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి
గురు వివేకానంద
గురు సాయి బాబా
గురు అరబిందో
గురు రమణ మహర్షి
గురు యోగానంద
గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద
గురు మళయాళస్వామి
గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి
గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య
వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com
సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement
సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050019132

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్ధం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీరామకృష్ణగ్రంథమాల నెం 2. రు

శ్రీవివేకానందస్వాములవారి మహోపన్యాసములు

కర్మయోగముమీఁది యుపన్యాసములు

ఇవి,

మ॥ సంపూరి మూర్తిరాజు బి. యె. గారిచే

నాంధ్రీకరింపఁబడి.

—:-o-:—

గోదావరిజిల్లా కడియంగ్రామములో స్థాపించబడిన

"శ్రీరామకృష్ణ గ్రంథాలయం" మేనేజరు

శ్రీకురుమెళ్ల రామనారాయణంగారిచే

ప్రకటింపబడినవి.

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు

కాకినాడ.

సి. హెచ్చి. కైలాసరావు బ్రదర్సువారి

కమలా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినవి.

1914.

[illegible] [వెల రు 0—8—0]

CONTENTS

విషయసూచిక

కర్మయోగము.

మొదటి ప్రకరణము.

కర్మ—వర్తనము.

(Karma in its effect on character)

కర్మయను శబ్దము, 'చేయుట' యనునర్థమిచ్చు 'కృ' అనుధాతువునుండి పుట్టినది. పనియంతయు కర్మయే పారిభాషికముగా, నీపదమునకు గర్మఫలమని కూడ యర్థముకలదు. కొన్నిచోట్ల దీనికి పూర్వజన్మకృత కర్మలయొక్క ఫలములుకూడ యర్థమగుచున్నవి. కాని కర్మయోగమందు మాత్రము 'కర్మ' పదము పనియనిమాత్రమే యర్థమిచ్చుచున్నది. మనుష్యకోటికి జ్ఞానసంపాదనమే పరమప్రయోజనము. ప్రాచ్యధర్మశాస్త్రములు మన కొసంగిన లక్ష్యమదియొక్కటియే. జ్ఞానమే పరమార్థముగాని వినోదముకాదు. వినోదమును సుఖమును నశ్వరములు. అట్టివినోదమే జన్మకుఁగావలసిన పరమప్రయోజనమనుట తప్పు.

మనలోకమందున్న దుఃఖములన్నిటికిని మూలము, సుఖమే. జన్మకు సార్థకమని భ్రమపడి దానికై పాటుపడుటయే, కొంతకాలమయినతరువాత తనకు గావలసినది జ్ఞానముగాని సుఖముకాదనియు సుఖదుఃఖములు రెండునుగూడ గొప్పగురువులవంటివనియు పుణ్యమువలనఁ దన కెంతజ్ఞానము కలుగునో, పాపమువలనఁగూడ నంత జ్ఞానము కలుగుననియుఁ దెలియవచ్చును. సుఖమును దుఃఖమును గతించిపోవు

నప్పుడు ఆత్మయందు వానివాని ప్రతిమ ముద్రితమగును. ఈప్రతిమలన్నిటియొక్క మిశ్రమఫలము మనుష్యుని వర్తనము లేక గుణము అగును. ఏమనుష్యుని గుణమును దీసికొన్నను అది వాస్తవముగా వాని మనోవ్యాపారములయొక్క సమామ్నాయమయి యుండును. ఆగుణము లేక స్వభావముత్పత్తియగుటకు కారణము సుఖదుఃఖములు రెండింటియొక్కయు ననుభవమే కాని వేరుకాదు. స్వభావ మేర్పరచుటయందు మంచి చెడుగు రెండును గూడ సమాన ప్రభావమును గలిగి యున్నవి. ఇంతేకాక కొన్ని విషయములలో సుఖముకంటె కష్టమే యెక్కువజ్ఞానోపదేశమును జేయును. లోకమందుఘనులయిన వారినెవ్వరి చారిత్రమును దీసుకొని శోధించినను చాలచోట్ల వారిఘనతకు గారణము వారనుభవించిన సుఖముకంటె కష్టమేయనియు, భాగ్యముకంటె దరిద్రమేయనియు, వారికిగలిగిన స్తుతికంటె నిందయేయనియు, దెలియవచ్చును.

మరియు జ్ఞానము మనుష్యుని లోపలనుండియున్నది గాని వెలుపలనుండి వచ్చుచుండుట లేదు. అంతయులోననున్నది. ఒకమనుష్యునికిని తెలియును, అని మనమనిన దానికర్థము దానినాతడిప్పుడుకనిపెట్టినాడని యర్థము. ఒకడిది నేర్చుకొనె ననినను అనంతమైన జ్ఞానమునకాకరమైన యాత్మయందున్న యీరత్నము నప్పుడాతడు వెదకి త్రవ్వి పైకిదీసెనని యర్థము. ఇదియే మనోశాస్త్రసమ్మతమయిన యర్థము. న్యూటను ఆకర్షణశక్తిని గనిపెట్టెననియనుచున్నాము. అది వానికొరకెక్కడనైన నొకమూల గూర్చుండియున్నదా? అది వానిమనస్సులోనున్నది. సమయము వచ్చినప్పుడాతనికి గోచరించినది. ప్రపంచమునందున్నజ్ఞానమంతయు మనస్సునుండి వచ్చును. బ్రహ్మాండములన్నింటికిజాలిన గ్రంథభాండాగారమంతయు మనస్సులోనున్నది. బాహ్యప్రపంచమంతయు కేవలనిమిత్తమాత్రమై మనఃపరిశ్రమచేయుటకు ప్రోత్స

హించువదిగానున్నది. మనము నేర్చుకొనునదంతయు మనస్సునుండియే. పండురాలిన్యూటనును బురికొల్పెను. అంతట నతడు మనస్సును జదువనారంభించెను. అంతలి తొల్లింటి యూహలనన్నింటిని వరుసగా కూర్చియందు ఆకర్షణశక్తి యుండవలసిన తావు నొకదానిగని పెట్టి యచ్చోటదానినమర్చెను. దానిని మనము ఆకర్షణ సిద్ధాంతమని పిలుచుచున్నాము అది యాపడిన పండునందుగాని భూమధ్యముననున్న మరిదేని యందుగాని లేదు. కాబట్టి జ్ఞానము, విజ్ఞానము నన్నియు కూడ మనస్సునందే యున్నవి. అది యనేకచోట్ల వ్యక్తముగాక ప్రచ్ఛన్నమయియుండును. ఆయాచ్ఛాదనము దొలగుచున్నప్పుడు మనము నేర్చుకొనుచున్నామని యనుకొందుము. అదియే జ్ఞానాభివృద్ధి యనంబడును. ఎవనిమనస్సునను న్న యీ తెర త్వరలో దొలగునో యతడు జ్ఞానియనంబడుచున్నాడు. ఎవనియందది దట్టముగానుండునో వాడు, మూఢుడగుచున్నాడు. ఎవనియందది పూర్తిగాతొలగినదో వాడు, సర్వజ్ఞుడగుచున్నాడు. అట్టిసర్వజ్ఞులిప్పుడున్నారు. ఇంక ముందుండుదురని నాయాశయము. ముందు యుగములలో వేనవేలుందురు. బొమ్మరాయి యందునిప్పువలె మనుష్యునందు జ్ఞానముండును. రాపిడివలన నగ్గిపైకి వచ్చినట్లు అనుభవము వలన జ్ఞానము కలుగును. కాబట్టి మన మనోభావములును మనము చేయుపనులును—మననగవులు ఏడ్పులును సుఖదుఃఖములు దూషణభూషణములు, నిందాస్తుతులును— ఇవన్నియు మనము నెమ్మదిగా యోచించి చూచినయెడల మనలోపలనుండియే వచ్చుచున్నట్లు మనకు తెలియగలదు. దీనికి ఫలముగానె మనస్వభావమేర్పడుచున్నది. వీనిసమూహమంతటికిని కర్మయని పేరు. శారీరకమయినట్టియు, మానసికమయినటియు, ప్రతి ప్రహారణము నాత్మకు దగిలి యందలి జ్ఞానాగ్నిని పై చ్చుచుండును. దీనికి కర్మయని పేరు.

వారు లక్షలకొలదిగలరు. అట్టిబుద్ధి కేవల పరంపరా ప్రాప్తముగాఁ తల్లి దండ్రుల క్షేత్రబీజప్రభావము వలననే సంప్రాప్తమగునదైనయెడల బుద్ధుని తండ్రివంటి యొకచిన్నరాజు తిన్నగ దనసేవకులనైనఁ బరిపాలింప జాలనివాఁడు, లోకములో సగము మందిని బౌద్ధాక్రాంతులనుగా జేయగలిగిన కుమారుని గనుటకేమిసమాధానము చెప్పగలము? వడ్లంగికిని లోకమునందంతటఁ దేవుఁడని పూజింపబడుచున్నవాని కుమారునికిని గల తారతమ్యమున కేమిసమాధానము చెప్పుదుము.

అనువంశసంపత్తి సిద్ధాంతము నిలువదు. బుద్ధుఁడు ఏసుక్రీస్తు వీరిబుద్ధి యెక్కడనుండి వచ్చినది? ఈశక్తి యెక్కడసమకూడినది. ఎన్ని కాలములనుండియో యిట్టిశక్తి యొకటి యేర్పాటయివృద్ధినొందుచుండవలెను. ఇట్లు వృద్ధికాఁగా కాఁగా బుద్ధునియందో క్రీస్తునందో వ్యక్తము కావలెను.

ఇదంతయు కర్మవలననే నిర్ణయింపఁబడును. మనము సంపాదించుకొననిది మనకేదియును రాదు. ఇది శాశ్వతమగు శాసనము. కొన్ని వేళలట్లుకానట్లు కనిపించునుగాని చివరకది మన మొప్పుకొనితీరుదుము. ఒకఁడు ధనమునిమిత్తమయి యావజ్జీవమును బాటుపడవచ్చును. అనేక మందిని మోసము చేయవచ్చును. కానితుదకు ప్రాణమువిడిచి మనము ధనవంతులము కాజాలమని నిస్పృహతోఁచి వానిజన్మ కష్టభాజనమై యుండును. ఇహసుఖముకొఱకు మనమనేకవస్తువులను సమకూర్చుచుండవచ్చును. ఏవియైనను మనము సంపాదించుకొననివి నిశ్చయముగా మనవికావు. విద్యాగంధములేని వాఁడొకఁడు లోకములోనున్న పుస్తకములనన్నింటిని గొనవచ్చును. అవియన్నియు వానిబీరువాలలో నుండును. అందు వానికర్హతయున్న వానినేవాఁడు చదువగలఁడు. ఈ యవస్థయే కర్మవలనగలుగును. మనకెందులకర్హతకలదో మనదియేదో మనక

ర్మనిర్ణయించును. మనగతికి మనమే యుత్తరవాదులము. మనమెంత
భారము కావలయునని నంతభారమగుటకు మనకుశక్తికలదు. మనప్రస్తు
తస్థితిమన పూర్వకర్మకు ఫలమయినయెడల మనభావిగతి మనప్రస్తుతక
ర్మనుబట్టి యేర్పడును. కాబట్టి మనమెట్లు కర్మనాచరించవలెనో మ
నము తెలుసుకొనవలెను. ఎట్లుపనిచేయ వలయునో నేర్చుకొననేల?
ఏదోయొకరీతి నందరు పనులను జేయుచునేయున్నారని నీవనవచ్చును.
కాని శక్తివ్యర్థవినియోగమగుటయొకటి కలదు. కర్మయోగ మనగా
తెలిసి వివేకముగాకర్మను జేయుటయని గీతాశాస్త్రముబోధించుచున్న
ది. కర్మాచరణమెట్లో తెలిపిన వానికి పూర్ణమైన ఫలములభించును. ప్ర
తికర్మకును ప్రయోజనము ఆత్మయందు లీయమయి యడగియున్నశక్తు
లను బ్రబోధించుటయని మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. అట్టిశక్తియు
ను జ్ఞానమును ప్రతివాని యందునుగలవు. మనమాచరించుకర్మలవల
న నాశక్తులుత్తిష్ఠములగును.

మనుష్యుండనేకములయిన యుద్దేశములతో పనిచేయుచుండును.
ఏదోయొక యుద్దేశము వినాకర్మయుండదు. కొందరు యశస్కాములయి
యందులకుఁబనిచేయుదురు. కొందరు ధనాపేక్షులయి దానికొఱకు బని
చేయుదురు. కొందరధికారమునుగోరి యందులకు బాటుపడుదురు.
కొందరు స్వర్గమును వాంఛించి యందులకు బనిచేయుదురు. చనిపోయి
నతరువాత తమపేరుండవలయునని కొందరు గోరుదురు. అట్టివారు చైనా
దేశమున గలరు. వారికి మరణానంతరమునగాని బిరుదులు రావు. అది
వీనియన్నింటికంటె మంచి పద్ధతియని నాతాత్పర్యము. అచ్చట నెవ్వరై
న నుత్కృష్టకార్యము నొక దానినాచరించిన యెడల నాతనితండ్రికో
తాతకో యొక ఘనతను సూచించు బిరుదమొసంగబడును. కొందరట్టి
దానికై పనిచేయుదురు. కొందరుమహమ్మదీయజాతులవారు తాముచని

పోయినప్పుడు తమకు పెద్దగోరీకట్టవలయునను కోరికతో పనిచేయుదురు. కొన్నిజాతులలో బిడ్డపుట్టగానే దానికొక గోరినిగట్టుదురు. అదియెంత పెద్దదిగాను సొగసుగానుండునో వాడంత వృద్ధిలోనికి వచ్చునని వారిన మ్మకము. కొందరు పాపవిమోచనకై తపించుదురు. అనేక దుర్మార్గపు కార్యములొనరించి పిమ్మట నొక దేవాలయమును గట్టించి తమగురు వులకులంచమిచ్చి స్వర్గమునకు బోవుటకు వారియొద్దనుండి యొక సెలవు చీటిని బుచ్చుకొనువారు కొందరు. ఇట్టి యౌదార్యము వారిని బాపవి ముక్తులనుగా జేయుననియు నెన్నిపాపములు చేసినను తాముతప్పించు కొనవచ్చుననియు వారియభిప్రాయము. కర్మాచరణమునకుగలవివిధము లయిన యుద్దేశము లిట్టివిగానున్నవి.

అట్టి యుద్దేశము లేకుండ కేవలము నిష్కామ్యకర్మయొకటి క లదు. ప్రతిదేశమునందును గొందరు మహాత్ములయినవారు పేరుప్రఖ్యా తులకును స్వర్గాదిభోగములకు నపేక్షింపక నిష్కామ్యముగా కర్మము నాచరించువారు కలరు. కర్మమున మేలు కలుగునని యెంచి వారు పని చేయుదురు. మఱికొందరింతకంటెను సదుద్దేశముతో పేదవారికిని మాన వకోటికిని ఉపకారములు చేయువారు కలరు. వారికి సత్కార్యాచరణ మందాసక్తిగనుక వారట్లుచేయుదురు. పేరు ప్రఖ్యాతుల కాశించి కర్మ ను జేయుటవలన సద్యోఫలము కలుగనేఱదు. దానిఫలము మనము ము దుసలివారమయిన తరువాత గానిలభింపదు. స్వలాభమునపేక్షించి పనిచేయనివారి కేమియును ప్రయోజనములేదా? కలదు. వానికేయత్యు త్తమమయిన ఫలముకలదు. అది శరీరారోగ్యమునకు గూడ జాలమం చిది. ప్రేమ, సత్యము,స్వార్థ పరత్వ రహితత్వము,ననునవి కేవలాలంకా రములు మాత్రమేగాక యవియే మనకు బరమమయిన లక్ష్యములుగా నున్నవి. వానియందెంతయో శక్తి కలదు. ఎవరైననొక యైదు దినములు

గాని క్షుద్రనిమిషములుగాని యెవ్విధమయిన స్వార్థపరత్వమును లేకుం
డభావిగతిని గూర్చిగాని స్వర్గమును గూర్చిగాని శిక్షనుగురించిగాని యే
మియును తలంపులేకుండ పని చేయగలిగినచో నట్టివాడు నీతిజ్ఞుని
యనియెన్నదగినవాడగును. అట్లొనరించుట దుష్కరమే. కాని యట్టిక
ర్మాచరణముల వలన నెట్టిఫలముకలదో మన మెఱుఁగుదుము. అట్టిని
ర్బంధముతో పనిచేయఁ గలుగుట కెంతయో మహత్త్వముండవలెను
అన్ని ప్రవృత్తులకంటెను చిత్తనిరోధము విశేషమయిన శక్తిని తెలియఁ జే
యును. నాలుగు గుఱ్ఱములనుగట్టిన బండినిర్నిరోధ మయినయెడల కొం
డమీఁదినుండి క్రిందికి పడిపోవుటయును సూతుఁడట్లుపడకుండ గుఱ్ఱముల
నిరోధించి నెమ్మదిగా నడపుటయును గలదు. ఇందు దేనికెక్కువ శక్తి
కావలయును. ఒక ఫిరంగి గుండు నాకాశమున విడిచితిమా చాలదూర
ము పోయి క్రిందబడును. యింకొకటి గోడకు దాకినయెడల దానివలన
విస్తారముష్ణము గలుగును. సకామ్యమయిన కర్మక్రింద వెచ్చమయిన
శక్తియంతయు వ్యర్థమగును. దానివలన మనకు మరల శక్తిరానేరదు.
అట్లు గాక యరికట్టినయెడల దానివలన శక్తియుత్పన్నమగును. ఈచిత్త
నిరోధమువలన నధికమయిన శక్తియుత్పన్నమయి క్రీస్తు,బుద్ధుడు మొదల
గువారివంటి పురుషులు బయలుదేరుదురు. మూఢులయిన వారీరహస్య
ము నెఱుగరు గాని మానవకోటినంతను నేలవలయునని మాత్రముకోరు
చుందురు. పనిచేయుచు వేచియుండినయెడలమూర్ఖుఁడు నయితములోకము
నేలవచ్చును. లోకమేలవలయునను నిర్భాగ్యపు కోరికను మాత్రమువిడిచి
పెట్టి కొన్ని సంవత్సరములు పనిచేసిన యెడల తరువాత వానికిఁగావల
సినంత శక్తి కలుగును. పశువులకు కొన్నియడుగుల దూరముకంటె నె
క్కువ కనపడనట్లు మనలోఁజాలామందికి కొన్ని యేండ్లకంటె నెక్కు
వకాలము గోచరించదు. ఒక చిన్నకూపమే మనలోకము. అదిదాట

మనదృష్టి ప్రసరింపక మనము వినీతివంతులమును దుష్టులమును నగుచున్నాము. యిదియే మన దౌర్బల్యమునకు శక్తిహీనతకును గారణము.

అత్యల్పరూపమయిన కర్మలనయినను నిరసింపరాదు. ఎక్కువయెఱుఁగనివాఁడు పేరు ప్రతిష్ఠల కాసించియే పనిచేయవచ్చును. కాని క్రమక్రమముగా పైకిపోయి ఘనతరమయిన యుద్దేశములను గలిగించుకొని వాని బోధపరుచుకొనుచుండవలెను.

"కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన" ఫలముల జోలి మనకక్కఱలేదు. వాని జోలి యేల? నీ వెవరికైన నుపకారము చేయఁగోరినయెడల వాఁడు నీవిషయమై యెట్లుండవలయునో యని యాలోచింపకుము. నీ వేదయిన ఘనకార్యమును గాని సత్కార్యమును గాని చేయవలయునని యనుకొనునప్పుడు దాని ఫలమేమయి యుండునను చింత విడిచిపెట్టుము.

ఈకర్మయోగమందొక చిక్కుకలదు. మిక్కిలి చురుకుదన మావశ్యకము. మన మెప్పుడును పనిచేయుచుండవలెను. మనము పనిచేయకుండ నిముషమయిన నుండఁజాలము. ఇక విశ్రాంతియన నెట్టిది? జీవయాత్రయొక్క యొకభాగమిది. సంతత కర్మపరిభ్రమణము. రెండవది శాంతుఁడై విరాగియై యుండుట. వాని పరిసరమంతయు ప్రశాంతమై లేశమయిన సద్దులేక నిర్మలమయి నిశ్చలమయిన ప్రకృతిమాత్ర ముండును. ఇందేదియును ప్రత్యేకముగా పరిపూర్ణము కాదు. అట్టి యేకాంతమున కలవాటుపడినవానిం దెచ్చి యీకర్మ సముద్రములో బడవేసినయెడల వాఁడు దానితో నడగిపోవును. వానిగతి నీటిలో చేప నొడ్డున బారవేసినట్లగును. మఱియు నీకర్మాచరణమున కలవాటుపడిన వానికి నిశ్చలమయిన యేకాంతస్థలమును బాధకరముగానే యుండును. వానికొక స్థానము దానివలన మతికూడఁబోవును. "కర్మణ్యకర్మయః పశ్యేద

కర్మణిచ కర్మయః సబుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు సయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్,, అని శ్రీకృష్ణభగవానులు చెప్పినట్లు కర్మయందు శాంతిని శాంతియందు కర్మను గన్నవాడుత్తమపురుషుడు. వానికి నిరోధరహస్యము తెలియును. అతడు జితేంద్రియుడు. వాడు సలజడిగల పట్టణమధ్యమున నడుచుచున్నను కొండగుహయందున్నటె నతని చిత్తము ప్రశాంతమయి యుండును. అతడు సర్వదా పనిచేయుచునే యుండును. కర్మయోగధర్మమిది. దానిం బొందితివా కర్మరహస్యమెఱింగినవాడవగుదువు

కాని మనము మొదటినుండియు ప్రారంభించి తటస్థపడిన కర్మల నన్నిటిని జేయుచుం గ్రమక్రమముగ స్వార్థపరత్వమును త్యజించవలెను. మనము పనిచేసి మనమేయుద్దేశముతో చేయుచున్నామో ఆ యుద్దేశమును గనిపెట్టవలెను. మొదటిదశలో మనయుద్దేశములన్నియు స్వప్రయోజనపరములుగానే యుండుటను మనము కనిపెట్టుదుము. కాని రానురానది నశించి తుదకు నిష్కామకర్మ చేయఁగల వారమగుదుము. మనము ప్రయత్నము చేసినయెడల నెప్పటికో యొకప్పటికి మనకు స్వార్థపరత్వము పోవును. అట్టి నియమము వచ్చినపుడు మనశక్తులన్నియు సమావేశమయి మనయందగు జ్ఞానము వ్యక్తమగును.

కర్మయోగము.

రెండవ ప్రకరణము.

"స్వస్థానమునవందరు గొప్పవారే"

("Each is great in his own place")

సాంఖ్యశాస్త్రప్రకారము ప్రకృతి, సత్త్వ, రజ, స్తమోగుణముల మూడింటిచే జేయబడినదై యున్నది. ఇది భౌతికప్రపంచమున వ్యక్తమై నిశ్చలత్వము చుఱుకు మందము లేక సోమరితనముగా నేర్పడుచున్నవి. తమస్సు అంధకారరూపమున లేక మాంద్యరూపముననుగనబడుచున్నది. రజస్సు. ఆకర్షణ వికర్షణాది కార్యరూపమును బొందుచున్నది. సత్త్వమీ రెండింటిచేతను జలింపక యుండుట.

ప్రతిపురుషునియందు నీమూడుశక్తులును గలవు. ఒకప్పుడు తమమెక్కువగానుండును. అప్పుడు మనము సోమరులమయి యేమియు పని చేయకుందుము. మొద్దులవలె నగుదుము. మఱికొన్నివేళల చుఱుకుగానుండి కార్యప్రవృత్తుల మగుదుము. ఇంకను గొన్నివేళల నీరెండును సమానముగానుండును. మఱియు మనుష్యులనుబట్టి కొందరిలో నేదో యొకశక్తియెక్కువగా నుండును. ఒకనికి సోమరుఁడయి యుండుట స్వభావము. ఒకనికి చుఱుకుప్రవృత్తి కలిగియుండుట స్వభావము. మూడవవానియందు నిశ్చలమై మాధుర్యమైన శాంతముండి ప్రవృత్తి నివృ

త్తులు సమానముగా నుండును. ఇట్లే సృష్టియంతటను జంతువులలోను వృక్షములలోను మనుష్యులలోను గూడ నీతివిధశక్తులు వ్యక్తమగుట ను మనము చూచుచున్నాము.

కర్మయోగ మీమూడువిషయములను గూర్చి చెప్పును. అవి యెట్టివో వానినుపయోగించుటెట్లో మనకుబోధించి యుత్తమకర్మాచరణమెట్లో కర్మయోగము చెప్పును. మానవసంఘమున ననేకతరగతులు గలవు. నీతియన నెట్టిదో ధర్మమన నేమో మనమందరము నెఱుగుదుము. కాని యొకదేశమందలి నీతికిని రెండవదేశమందలి నీతికినిగావలసినంత వ్యత్యాసముండును. ఒకదేశమున నీతియైనది రెండవదేశమున కేవలము నవినీతిగా బరిగణింపబడును. ఒకదేశమున నన్నదమ్ముల బిడ్డల నొకరికొకరిం బెండ్లి చేయుటనీతి. రెండవదేశమున నది యవినీతి. కొన్నిచోట్ల మేనమామ కొమరితనుద్వాహమగుటనీతి. కొన్నిచోట్ల నది నీతిబాహ్యము. ఒకదేశముననొక్కసారియె పెండ్లియాడవచ్చును. ఇంకొకదేశమున నెన్నిసారులైన పెండ్లిచేసుకొనవచ్చును. ఇట్లుభిన్నమై యున్నది. ఇట్లే ప్రతివిషయమునను నీతియనేకవిధములుగానున్నది. కాని విశ్వమంతటికి నొక్క ప్రమాణమైన నీతి యుండవలెనని మనమను కొందుము.

అట్లే ధర్మమును భిన్నమైయున్నది. ఇది వేఱువేఱుదేశములలో వేఱువేఱురీతులనున్నది. ఒకదేశమున కొన్నిపనులు మనుష్యుడు చేయకున్న నది తప్పుగాభావింతురు. ఇంకొకదేశమున నవిచేసినయెడల మంచిపని చేసినాడు కాడని నిందింతురు. అయినను విశ్వమంతటికి ధర్మమొక్కటియుండవలెనని మనకు దెలియును. ఇట్లే యొకజాతివారు కొన్నిపనులు తమకు విధులనుకొని యాచరించుటయు రెండవజాతి వారందుకువ్యతిరేకముగా నట్టిపనులను చేయుట దోషమని యెంచుట

యు గలదు. మనకు రెండుమార్గములు కలవు. ఒకటి మూఢులమార్గము వారు సత్యమున కొక్కటే మార్గము కలదనియు తక్కినవన్నియు తప్పు దారులనియు తలంతురు. రెండవది జ్ఞానులమార్గము. వారు మన మనోతత్త్వమును బట్టియు మనతరగతులను బట్టియు ధర్మములును నీతియు ను భిన్నముగానుండునని యూహించుదురు. మనము ముఖ్యముగా ధర్మమునకును నీతికినిగూడ వేఱువేఱు తరగతులుగలవనియు నొకయవస్థయందు నొకరీతిస్థితిగతులయందును ధర్మమయినది యింకొకయవస్థయందు కానేఱవనియు తెలిసికొనవలయును. ఉదాహరణము;—గొప్పగొప్పమతగురువులందరును "పాపము నెదిరించకుమని బోధించియున్నారు. అది యుత్తమమయిన నీతియని చెప్పియున్నారు. మనలో కొందరట్టి ధర్మము నవలంబించితిమా దుష్టులందరు చెలరేగి మనమానప్రాణములను దీసివేసి వారి యిచ్ఛవచ్చినట్లు చరింతురని మనమెఱుగుదుము. అట్టియుపేక్ష నొక్కడవలంబించినను ఆపత్తు తటస్థించును. కాని స్వతస్సిద్ధముగా నది సత్యమయిన ధర్మమని మనహృదయము విశ్వసించుచుండును. ఇది యుత్తమమయిన ధర్మమయినట్టు కనఁబడును. గాని దీనిని బోధించుట మనుష్యకోటినంతను ఖండించుటగా నున్నది. అంతేకాక దానివలన మనుష్యులందరు సర్వదా తప్పుపనులను జేయుచున్నారని చెప్పివారియంతరాత్మయందు వ్యసనము గలిగించినవారమగుదుము. దానివలన వారు బలహీనులగుదురు. అట్టి స్వనిరసనమువలన నన్నింటికంటెను నెక్కువకీడు సంభవించును. తన్నుతానె నిందించుకొనువాఁడు త్వరలో నశించును. ఒక దేశము విషయమునను నిదిసత్యమగును.

ఆత్మద్వేషము లేకుండుట మన మొట్టమొదటి ధర్మము. వృద్ధి నొందవలయుననిన మొట్టమొదట మనయందును, తరువాత భగవంతునియందును విశ్వాసముండవలెను. తనయందు తనకు నమ్మకము లేని

వానికి భగవంతునియందెన్నఁడును నమ్మకముకుకురదు. కాబట్టి మనకు
గర్తవ్యమేమనిన ధర్మమును నీతియును స్థితిగతులనుబట్టి వేఱువేఱుగా
నుండునని యెంచుట. పాపమున కెదిరించువాఁడు సర్వదాపాపకర్ముఁడు
గా నుండకపోవుటయేగాక యాతఁడున్న స్థితిగతులనుబట్టి పాపము నెది-
రించుట యతనికి ధర్మముకూడ నగుచుండును.

భగవద్గీతచదువునప్పుడు రెండవయధ్యాయమున శత్రువులందరు
తన మిత్రులు బంధువులునగుట, యుద్ధముచేయననియును ఉపకారము
నకుఁ ప్రతీకారము చేయకుండుటయే యుత్తమ ధర్మమనియు జె
ప్పగా నర్జునునిఁగపటినని శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు నిందించుట పాశ్చా
త్యుల కాశ్చర్యముగా నుండవచ్చును. ఇది మనమందరము విధిగా నేర్చు
కొనవలసిన విషయము. ప్రతివిషయమునను అత్యంతము లోకవిధము
గానుండును. ద్వంద్వములు రెండును పరమావధి యందొకరీతిగానుండు
ను. వెలుతురునిచ్చు కంపనములతిమందముగా నున్నప్పుడును మనకుగన
పడవు. అతివేగముగా నున్నప్పుడును మనకుఁగనపడవు. అట్లేధ్వని కం
పనములతిమందముగా నున్నప్పుడును అతివేగముగా నున్నప్పుడును మ
నకు వినపడవు. అట్లే యీనిరోధమునకును నిర్నిరోధమునకును భేదము
లేదు. ఒకఁడు తానుచేతగానివాఁడు, సోమరియు గనుక నిరోధింపఁడు.
రెండవవాఁడు తలచినయెడలమరలవేవకుండ గొట్టగలఁడుగాని యట్లుచే
యఁడు సరిగదా శత్రువుల కాశీర్వాదమును జేయును. బలహీనుఁడయి
యూరకుండినవాడుపాపమును జేసినవాఁడగుచున్నాడు. అట్టి నివృత్తివ
లన ప్రయోజనమేమియును లేదు. రెండవవానికట్లూరకుండక ప్రతిక్రి
య జేయుట పాపమగును. బుద్ధుఁడువిరాగియై రాజ్యమునుపరిత్యజించినా
డు. అదినిక్కమైన వైరాగ్యముకాని బిచ్చగాఁడై యేమియులేనివాఁడు
సర్వమునుత్యజించినాడనినఁనచ్చట వైరాగ్య ప్రశంసయే లేదు. గనుక

నివృత్తి సర్వదయాళుత్వమునినప్పుడు దానియర్థమేమో తెలిసిమాటలాడవలెను. మనకట్టిశక్తి కలదో లేదో తెలిసికొనవలెను. మనకట్టి శక్తియుండియును ప్రతిక్రియచేయక యూరకుంటిమేని యప్పుడు మనము కరుణామయమయిన కార్యమును జేసినవారమగుచున్నాము. అట్లుగాక మనకు శక్తిలేక యూరకుండి మన దయామయుత్వముచే నట్లుపేక్షించితిమనుకొని తమ్ముతాము మోసపుచ్చుకొనఁజూచువారు కేవలము విరుద్ధకర్మ నాచరించువారగుదురు. అర్జునుఁడుశత్రుసైన్యముల ప్రాబల్యమునుజూచి భయపడియెను. అతనిదయ తనదేశమునకును రాజునకును దానుజేయవలసిన ధర్మమును మఱచునట్లు చేసినది. అందుచేతనే శ్రీకృష్ణుఁడాతనిని గపటియని నిందించినాడు.,,అశోచ్యానన్వశోచస్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచన్తి పండితాః॥

కర్మయోగముయొక్క ప్రధానభావమట్టిదిగానున్నది. నివృత్తి యుత్తమధర్మమనియు నిదియేతనయందు వాస్తవముగానున్న శక్తిని చక్కగావినియోగపరచుటయనియు పాపమునడొఁగద్రొక్కుటకై ప్రయత్నించుట యీఘనమైన నివృత్తిశక్తిని వ్యక్తపరచుటకొకమెట్టు వంటిదనియునెఱింగినఁవాడుకర్మయోగియగుచున్నాడు. ఈస్థితికిరాకుండనున్నంతవఱకు పాపశిక్షణమే మనుష్యునికి ధర్మమగుచున్నది. పనిచేసిపోరాడి బాహాబాహిరణమొనరింపనిమ్ము. అట్టిప్రతీకారమునకు దగినశక్తిలభించునప్పుడే యప్రతీకారము పుణ్యకార్యముగాని యంతవఱకునుగాదు. ఒకప్పుడు నాకొక మూర్ఖుఁడుకనపడినాడు. అతడు ,శుద్ధయవివేకి. అతనికేమియుఁదెలియదు. తెలిసికొందమను నభిలాషయును లేదు. పశుప్రాయుఁడై యుండెను. వాఁడు నాకడకువచ్చి భగవంతుని దెలిసికొనుటెట్లు? ముక్తిసంపాదించుటెట్లు? అని యడిగెను. ,, నీవబద్ధము చెప్పగలవా?" యని నేను వానినడిగితిని. చెప్పలేనని వాఁడుత్తరమిచ్చెను. అంతట నే

ను వానితో „అదిమాఁదు నేర్చుకొనుము. పశువువలెను మొద్దువలెను నుండుటకంటె నబద్ధములాడుటయు మంచిదే నీవుజడుఁడవై యున్నావు. ఈజడత్వమునకుఁ గారణము కాలాతీతమయిన నిశ్చలతత్త్వమును గుర్తెఱింగి యుండుట కాదు. దుష్కృత్యము చేయుటకైనను నేఱనివాడవయి బండదేరియున్నావు" అని చెప్పితిని. ఇదియొక లోకాతీతమయిన వాని సంగతి. నేను వానితో బరిహసించితిని. నాయభిప్రాయ మేమనిన మనుష్యుఁడు సంపూర్ణమయిన నిశ్చలావస్థకువచ్చుటకు ముందుమనుష్యుఁడు ప్రవృత్తుండై యుండవలెను. ఎన్నివిధములచేతనయినను జడత్వమును మాన్పుకొనవలెను. ప్రవృత్తియనగా నెదిరించుటయే. మానసికమయినట్టియు శారీరకమయినట్టియు పాపముల నన్నింటి నెదిరించవలెను. అందు జయము నొందిన శాంతితటస్థించును. „ఎవరిని ద్వేషింపకుము. పాపమునుగూడ ద్వేషింపకుము." అని చెప్పుట సుకరమే. కాని దాని కర్థమేమో మనకు దెలియును. మనల నందరు జూచుచున్నప్పుడు మన మట్టి ద్వేషరహితత్వమును జూపవచ్చును గాని మన మనస్సులో మాత్రమంతయు త్రుప్పుదేరియుండును. దానివలనఁగలగవలసిన మనశ్శాంతి మనకుండదు. అంతకంటె ద్వేషించుటయే బాగుగానుండునని యనుకొనుచుందుము. నీకు ధనాపేక్షయుండినను ధనముకొఱకు పాట్లుపడు వానిని లోకమందరు నిందించుదురని యెఱిగియుంటివా నీవట్లు ధనమునకై పాట్లుపడ సాహసింపక పోయినను నీమనస్సుమాత్ర మెల్లప్పుడును ధనముమీఁదనే యుండును. ఇది కాపట్యము దీనివలన ప్రయోజనము లేదు. కాబట్టి లోకములోబడి సుఖదుఃఖముల ననుభవించిన తరువాత వైరాగ్యము కుదురును అప్పుడు మనశ్శాంతియు కుదురును. కాబట్టి మనకుఁగల కోరికల నన్నింటిని తీర్చుకొనవలెను. అట్లు కామములనన్నింటిని సాధించిన తరువాత వాని యల్పత్వము మనకు నాటును. అట్లు

కామముల నన్నిఁటిని సాధించి ప్రవృత్తిమార్గమును గడచి పోవువరకును నీకు మనశ్శుద్ధియు శాంతియును గలుగవు. ఈవైరాగ్యమును శాంతియు ననేకవేల యేండ్లనుండి బోధింపబడుచున్నవి. ప్రతివాఁడునుచిన్ననాఁటనుండియు వీనిని వినుచునేయున్నాడు. కాని యాపదవికి వచ్చినవారు మాత్రమెవ్వరును గానరారు. నేను లోకములో సగభాగమును జూచినాను నాకిప్పటివఱ కట్టిమనశ్శాంతిని బొందినవారిరువదిమందియైన గనపడలేదు.

ఎవరి లక్ష్యమును వారేర్పరచుకొని దాని సాధించుట మంచిది. అది మఱియొకరి లక్ష్యమును దీసికొని పనిచేయుటకంటె సుకరమును సుసాధ్యమునయి యున్నది. తనదికాక నేఱొకదాని సాధించుట సాధ్యము. ఇందుకుదాహరణ మేమనిన మన మొక పసిబిడ్డను దీసుకొని యిరువదిమైళ్ళదూరము నడువుమనిన నాపసిబిడ్డ చచ్చియైనపోవును. లేదా యేబిడ్డయైన ప్రాణగలిగినను సగము చచ్చును. లోకమందు మనము సాధారణముగా చేయు పద్ధతి యిదిగానున్నది. ఒకసంఘమునందున్న మనుష్యులందరికి నొకరీతి బుద్ధియు శక్తియునుండవు. వారివారికిఁ దగిన లక్ష్యములుండవలెను. ఒకరి నొకరాక్షేపించగాదు. ఎవరి లక్ష్యమును వారు సాధించుకొనుటకు శక్తికొలది పాటుపడవలెను. ఒకరి ప్రమాణమునుబట్టి మఱియొకరిని పరీక్షించుటయు సరికాదు. మామిడిపండునుబట్టి కొబ్బరికాయను పరీక్షింపవచ్చునా మామిడికాయకు మామిడికాయయే పోలిక. కొబ్బరికాయకు కొబ్బరికాయయే పోలిక. భేదమందైక్యము సృష్టిధర్మమయి యున్నది. స్త్రీపురుషులలో ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా నెన్నిభేదములున్నను అందరికిని సామాన్యమయిన ధర్మమొకటికలదు. వేరువేరుమనుష్యులును స్త్రీపురుషుల జాతులును సృష్టియందు సహజములయిన భేదములు కాబట్టి వారినందరి నొ

క్షే ప్రమాణముతో బరీక్షించుట సరికాదు. అట్టిది వట్టి యస్వాభావికమయిన ప్రయాసగానుండును. దానివలన మనుష్యుని కాత్మద్వేషము పుట్టును. దానివలన ప్రయోజనము శూన్యమగును. కాబట్టి ప్రతివానిని దనలక్ష్యము ననుసరించి ప్రయత్నించునట్లు ప్రోత్సహించవలెను. అలక్ష్యము సత్యమునకు వీలయినంత సమీపముగానుండునట్లు చేయవలెను. హిందువులనీతి శాస్త్రములలో నీయంశము జిరకాలముక్రిందటనే కనిపెట్టబడినది. వారిమతగ్రంథములలోను నీతిశాస్త్రములలోను గృహస్థు, సన్యాసి, బ్రహ్మచారి, మొదలగువారికి భిన్నమయిన ధర్మములు విధింపబడియున్నవి.

హిందూ ధర్మశాస్త్రముల ప్రకారము ప్రతిమనుష్యునకును గొన్ని ప్రత్యేకమయిన విశేషధర్మములుగలవు. హిందువులజీవితము విద్యార్థిదశతో బ్రారంభమగును. తరువాత నతడు వివాహమాడి గృహస్థుడగును. వార్ధకమున వానప్రస్థుడగును. తుదకు లోకమునువర్జించి సన్యాసియగును. ఈప్రతియాశ్రమమునకును గొన్నిధర్మములుగలవు. ఇందెవ్వియును స్వతస్సిద్ధముగ నొకదానికంటె నొకటి యధికమయినవికావు. గృహస్థుడెట్టివాడో బ్రహ్మచారియు నట్టివాడే గాని యొకనికంటె నొకడు గొప్పవాడుకాడు. వీధితుడుచు ఛండాలుడు సింహాసనముపైనుండు రాజువంటివాడేగాని హీనుడుగాడు. వానిసింహాసనమును దీసివేసి వానిచేత వీధులు తుడిపించిచూచిన వాడెట్లుండునో తెలియగలదు. అట్లే ఛండాలుని గద్దెనెక్కించిన నాతడు పరిపాలనమును జేయును. లోకమును వర్జించి యడవులలోనుండువాడు లోకమందున్నవానికంటె గొప్పవాడనుకొనుట వ్యర్థము. లోకమును పరిత్యజించి సుఖముగా కాలక్షేపముచేయుటకంటె లోకమందుండియు, భగవంతుని సేవించుట మిక్కిలి కష్టతరము. ఈనాలుగాశ్రమములును

కానురాను రెండయినవి. గృహస్థు, సన్న్యాసియు. గృహస్థుడయినవాఁడు వివాహముచేసికొని పౌరధర్మములను నిర్వర్తించును. సన్న్యాసి కేవల మతపరాయణుండై భగవంతుని సేవించుచు మతమును బోధించుచుండును. మహానిర్వాణతంత్రమునుండి కొన్ని వాక్యములను మీకు జదివి వినిపించెదను. దానింబట్టి గృహస్థుగానుండి తనవిధులన్నియు యథావిధిగా నెఱవేర్చుకొనుటెంతకష్టమో మీకుఁ దెలియగలదు.

గృహస్థుడు భగవద్భక్తుఁడై యుండవలెను. భగవంతునిగూర్చినజ్ఞాన సంపాదనమే యతని జన్మకుపరమావధిగా నేర్పఱచుకొనవలెను. అతడు సర్వదా కర్మిష్ఠియై తనవిధులనన్నిఁటి నాచరించుచుండవలెను. తాజేసిన కర్మలనన్నిఁటికి ఫలము భగవంతునికి నివేదించవలెను.

ఫలాపేక్షవినాకర్మచేయుట చాల దుష్కరమయినపని. ఒకనికుపకారముచేసి యాతనివలన కృతజ్ఞత నపేక్షింపకుండుటయు యేదేని సత్కార్యము నొనరించి దానివలనపేరు ప్రతిష్ఠలనుగోరకుండుటయు నిట్లు కర్మాచరణముచేయుట చాలకష్టము. లోకముస్తుతించుచున్నప్పుడెంతటిభీరుఁడైనను ధీరుఁడగును. శూరత్వముగలుగును. సంఘములోనివారందరును దన్ను పొగడుచున్నప్పుడుమూర్ఖులుసహితము గొప్పపనులను జేయగలరు. కాని ప్రజల యామోదమును సరకుచేయక సర్వదా సత్కార్యముల నాచరించుటకు మనుష్యుఁడెంతయో స్వార్థత్యాగియై యుండవలెను. కుటుంబభరణమునకై ద్రవ్యమునుసంపాదించుట కుటుంబికి విధాయకమేగాని దానిని కల్లలాడియు నితరులను మోసపుచ్చియు నొరులదోచుకొనియు మాత్రము సంపాదించరాదు. తాజీవించియుండుట భగవత్సేవకొఱకును మానవసేవకొఱకునని తెలిసికొనవలెను.

తల్లిదండ్రులు ప్రత్యక్షదైవములనియెంచిగృహస్థు సర్వదావారిని సంతుష్టిపరుపవలెను. తనవలన తల్లిదండ్రులు సంతోషించిరేని భగ

వంతుఁడును సంతోషించును. మాతాపితలకప్రియములు పలుకనివాఁ
డుత్తమపుత్రుఁడు.

తల్లిదండ్రులయెదుట నెప్పుడును పరిహాసవాక్యములు పలుకరాదు. చిరాకును గనుపరుపరాదు. కోపమును విసుగుదలను గనబరుపరాదు. తల్లిదండ్రులముందు వారికి నమస్కరించి వారియెదుట లేచి నిలిచి వారుసెలవొసంగువఱకును నాసీనుఁడు కారాదు. కుటుంబి తనకన్న ముందుగా తల్లిదండ్రులకు బిడ్డలకు, భార్యకు, పేదలకు, బెట్టకుండ తానన్న వస్త్రముల ననుభవించెనేని పాపాత్ముఁడగుచున్నాఁడు. తల్లిదండ్రులీ దేహమునకు గారణభూతులుగా నున్నారు గావున వారికొఱకై యెన్నిశ్రమలకైన నోరువవలెను.

తనభార్యయెడలగల విధులునట్టివే. ఆమెనెన్నఁడు నిందింపక మాతృభావముతో జూచుచుండవలెను. తానెంతటి యాపత్తులోనున్నను భార్యపై కోపపడరాదు. పత్నినిగాక యన్యకాంతను మనస్సుచేతనైనను బొందినవాఁడు నరకమునఁబడును.

స్త్రీలయెదుట నసంగతప్రసంగము చేయరాదు. తనశక్తిసామర్థ్యములనుగూర్చి డంబములు పలుకరాదు. "నేనిది చేసితి నదిచేసితి నని" చెప్పరాదు.

కుటుంబియగువాఁడు ధనవస్త్రాభరణాదులచేతను భక్తివిశ్వాసములచేతను అమృతోపమానములయిన వాక్యములచేతను భార్యను సంతోషపరుపవలెను. ఆమెకెన్నడును విచారమును గలిగించరాదు. పతివ్రతయగు దనపత్నియొక్క ప్రేమను సంపాదించుకొనఁగలిగిన వానికన్ని పుణ్యములును సమకూరును.

ఈక్రింద చెప్పబడినవి బిడ్డలయెడల జరుపవలసిన విధులు.

కొడుకునకు నాలుగు సంవత్సరములు వచ్చువఱకు సింహాళు

గౌరవముతో బెంచవలెను. పదునారు సంవత్సరములు వచ్చువఱకు విద్యజెప్పించవలెను. ఇరువదియేండ్లు వచ్చినతరువాత నేదైన వ్యాపారమును బ్రవేశపెట్టవలెను. తరువాత వానిని దనతో సమానముగా ప్రేమగలిగి యాదరించవలెను. ఇట్లే కుమార్తెనుగూడ సంరక్షించి విద్య చెప్పించవలెను. వివాహముచేసినప్పుడామె కాభరణములును ధనము నీయవలెను.

తరువాత తన యన్నదమ్ములయెడలను, అక్కచెల్లెండ్లయెడలను, పేదలగువారి బిడ్డలయెడలను, తక్కినబంధువులయెడలను సేవకులయెడలను, మిత్రులయెడలను, జూపవలసిన ధర్మములుగలవు. వీనితరువాత తనగ్రామవాసిజనములును, పేదవారును, తనసాయ మపేక్షించి వచ్చినవారును, ఆదరణీయులు. ఉపపత్తియుండియు, దనబంధువులను బేదలకును బెట్టలేనివాఁడు పశువగాని మనుష్యుఁడుకాఁడు. తనయన్న వస్త్రాదుల విషయమునను, శరీరపోషణ విషయమునను జుట్టు దువ్వుకొనుట మొదలగువానియందును, మితిమీరిన యాసక్తికూడదు.

గృహమేధి మనస్సునందును, శరీరమందును, పరిశుద్ధుఁడైసర్వదా కర్మరతుఁడై కర్మాచరణమునకు సంసిద్ధుఁడై యుండవలెను.

శత్రువులయెడల శూరుఁడై యుండవలెను. అప్పుడు వారినెదిరించవలెను. అది వాస్తవ్యునకు విధి. ఒకమూలకూర్చుండి రాగములు పెట్టుచు క్షమయుత్తమ మని లేనిపోని వ్యర్థప్రలాపములు పలుకరాదు. శత్రువులకుఁదనచేవఁ జూపక యున్నవాఁడుతనధర్మమును నెఱవేర్చినవాఁడు కాఁడు. శత్రువులకు సింహమువలెను బంధుమిత్రులయెడల పరమసాధువగు గంగిగోవువలెను నుండవలెను. దుష్టులను గౌరవించకుండుట కుటుంబికి ధర్మము. అట్లుగౌరవించినయెడల దుర్మార్గమును పోషించినవాఁడగుచున్నాఁడు. అల్పులయినవారిని, పుణ్యాపురుషులను

గౌరవింపకుండిన దోషమువచ్చును. వేగిరపడి మైత్రినెఱపరాదు. ప్రతిచోటను స్నేహముచేయుచు, తప్పుచేయుచు, తప్పుత్రోవల బోరాదు. తానుస్నేహముచేయఁ దలచినవారి చర్యలను వారికితరులతో గల సంబంధముల స్వభావమునుగనిపెట్టి బాగుగా వితర్కించి పిమ్మట స్నేహముచేయవలెను.

మూఁడువిషయములనుగురించి తానుమాటాడరాదు. తనఖ్యాతినిగూర్చి బహిరంగముగా, ప్రసంగించరాదు తనప్రతిష్ఠనుగాని శక్తినిగాని యందరకును జెప్పుకొనరాదు. తనధనమునుగూర్చి జెప్పుకొనరాదు. తనకుదెలిసిన రహస్యమును వెల్లడించరాదు.

తాను దరిద్రుఁడననిగాని భాగ్యవంతుడననిగాని చెప్పుకొనరాదు. తనభాగ్యమునుగూర్చి డంబములుకొట్టరాదు. మంత్రరక్షణముచేయవలయును. అది తనకుధర్మము. ఇవి కేవలము నిహమునకు మాత్రమే యుపయోగించు ధర్మములు కావు. వీనిని మీఱినవాఁడు దుర్వ్యసీతుఁడగును. గృహస్థు సంఘమునకు తనకునాధారమయినమూలపురుషుఁడు. అతఁడు ప్రధానమయిన సంపాదకుఁడు. దరిద్రులు, బలహీనులు, బిడ్డలు, పనిచేయని స్త్రీలు నందరును వానియాధారమునఁ జీవింతురు. కాఁబట్టి యాతఁడు చరించవలసిన ధర్మములుకొన్ని యుండవలెను. ఈ కర్మాచరణమాతనికి తగిన యుత్సాహమును, శక్తిని గలిగింపవలెను గాని వీనివలనఁదాను తనపరమార్థధర్మమునకుఁ బనికిరానికార్యమును జేయుచున్నానని యెంచుకొనరాదు కాబట్టి తానేదియైన తప్పుచేసినను దానినిబహిరంగముగా నందరిలోనను జెప్పరాదు. తానేదియైన కార్యమును జేయుచుండి యందుతాను కృతార్థతనొందనేఱనని యెఱిగియున్నను అట్లువెల్లడిచేయరాదు. అట్టి స్వాగర్హణమువలన ప్రయోజనము లేదు. సరికదా దానివలన మనుష్యుని కుత్సాహమునశించి విఘ్యక్త

తులయిన ధర్మములను నెఱవేర్పశక్తి లేకపోవును. ఇట్లుచేయుచు లోకప్రవృత్తుఁడై యుండి జ్ఞానమును ధనమును సంపాదించుచుండవలెను. అది యతనిధర్మము. తనధర్మము నాచరించనివాఁడు వ్యర్థుఁడు. ధనసంపాదనముచేయని కుటుంబి యవినీతుఁడు. తానుసోమరియై నిర్వ్యాపారముగానుండుట సంతృప్తి పొందినయెడల వాఁడవినీతుఁడగును. తానెందరికో యాధారముగా నుండవలసినవాఁడయి యున్నాఁడు. తాఁభాగ్యవంతుఁడైనయెడల వందలకొలదిమంది తనమూలమునఁ జీవించుదురు.

ఇప్పుడే పట్టణమున ననేకులు భాగ్యవంతులయి యుండకపోయిన పక్షమున నీధర్మశాలలు, నాగరికతమేడలు, మిద్దెలు మొదలగునవి యుండుటెట్లు?

ఆప్రకారము ధనార్జనముచేయుట చెడ్డపనికాదు. ఆధనము త్యాగముకొఱకు గనుక దానసేగిలేదు. గృహస్థు మానవకోటికి మూలమయినవాఁడు, ధర్మము తప్పక ధనమార్జించి ధర్మముకొఱకు దాని వ్యయపరచుటే వానికి భగవదారాధనము. అరణ్యములయందుండి తపస్సుచేయు సన్యాసి కెట్టిముక్తి కలుగునో వీనికినట్టిముక్తియే కలుగును. ఇరువురును దైవభక్తితో స్వార్థత్యాగమును జేయువారయి యున్నారు.

కుటుంబి సర్వవిధములచేతను మంచికీర్తిని సంపాదించుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించవలెను. వాఁడు దుష్టసహవాసము చేయరాదు. జూదమాడరాదుఅసత్యము పలుకరాదు. ఇతరులను బాధింపరాదు.

మనుష్యులుతరచుగా, దమకలవిగానిపనులనుఁ దలపెట్టి తమ కార్యమును సాధించుటకై యితరులను మోసపుచ్చుదురు, అన్నిటియందును కాలము ప్రధానముగానుండును. ఒకకాలమున నష్టమయినది యింకొకకాలమున లాభకరముకావచ్చును.

కుటుంబి సత్యముపలుకవలెను, శాంతముగా మాటలాడవలెను

తనకక్కఱకు లేని యితరుల ప్రశంసచేయరాదు.

తటాకములు త్రవ్వించుటవలనను దారిప్రక్కలచెట్లు పాతించుటవలనను మనుష్యులకును, పశువులకును విశ్రాంతి గృహములను గట్టించుటవలనను, ఘంటాపథములు వేయించుటవలనను, వంతెనలు గట్టించుటవలనను గృహస్థు ఉత్తముఁడయిన యోగిపొందెడుగతులను బొందగలఁడు.

కర్మయోగసిద్ధాంతమునందీ గృహస్థధర్మమొక భాగము. తరువాతభాగములో గృహస్థు తనదేశముకొఱకుగాని మతముకొఱకుగాని పోరాడుచు రణరంగమున ప్రాణములు విడిచినయెడల సమాధినిష్ఠుఁడగు యోగులుపొందుగతిని బొందునని చెప్పబడినది. దీనింబట్టిచూడగా నొకనికి ధర్మమైనదింకొకనికిఁ గాదని తెలియవచ్చుచున్నది. మఱియు నొకధర్మ మధమమైనదియు నొకటి యుత్తమమయినదియుఁగూడ కాదు. దేనిచోట నది విధాయకము గనుక స్థితిగతులనుబట్టి యన్నిధర్మములనుగూడ నాచరించవలెను.

దీనినిబట్టి యొకయభిప్రాయము తేలుచున్నది. అదియేదియనిన సకలమయిన దుర్బలమును నిరసించుట. ఈయభిప్రాయమనిన మనశాస్త్రములన్నింటిలోను నాకెక్కువసంతోషము. వేదములను జదివినవానియందును నిర్భయత్వము మాటికిమాటికి బోధపడుచుండును. భయపడుట దుర్బలలక్షణము. మనుష్యుఁడు తనధర్మముల నాచరించునప్పుడు లోకుల పరిహాసనిరసనములకేమియు లక్ష్యముచేయరాదు.

ఒకఁడు లోకమును ద్యజించిన లోకమునయేయున్న తక్కినవారలందరు భగవంతుని నారాధనము చేయుచుండుటలేదని తలంపరాదు. అట్లే లోకమునందున్నవారును, లోకమును విడిచిపెట్టినవారిని దేశద్రిమ్మరులయిన యధములనియు దలంపరాదు. ఎవరి దశయందు వారు

ఘనులు. ఈవిషయమునకుఁ దార్కాణముగా నేనొకకథను జెప్పెదను.

ఒకరాజు తనదేశమునకువచ్చిన సన్న్యాసులనందరిని “లోకమును ద్యజించిన సన్న్యాసి గొప్పవాఁడా? గృహస్థాశ్రమమునయుండి యథావిధిగా తనధర్మములన్నింటి నాచరించువాఁడు గొప్పవాఁడా? చెప్పు”మని యడుగుచుండెను. అనేకమందిజ్ఞానులీ ప్రశ్నకుసమాధానము చెప్పఁ బ్రయత్నించిరి. కొందరు సన్న్యాసి గొప్పవాడనిరి. అందుమీఁదటఁ దాని రుజువుచేయుమని రాజు నిర్బంధించి వారట్లుచేయనేరకపోయినప్పుడు మీరు పెండ్లాడి గృహస్థులు కావలసినదని బలవంతముచేయుచుండెను. మఱికొందరు సన్న్యాసులు గృహస్థు గొప్పవాఁడనినవారినిగూడ యట్లే రుజువడిగి వారుకనపరచలేకపోయినప్పుడు వారినిగూడ గృహస్థులనుగా నుంచుచుండెను.

తుదకొకయోగివచ్చెను, వానినిగూడ నీప్రకారమడిగిన నాతఁడు రాజా! ఇద్దరునుగూడ గొప్పవారే! యనిచెప్పెను, అందుమీఁదట రాజుదానిని రుజువుచేయుమనెను. అందుకు సన్న్యాసి “అట్లే రుజువుచేసెదనుగాని కొన్నిరోజులునీవు నాతోనే నుండినట్లుండవలెను. అట్లుండిన నేను చెప్పినవిషయమునునీకు ధృవపరచగలను” అని చెప్పెను. రాజందుల కంగీకరించి యాసన్న్యాసితో ననేకదేశములుతిరిగి తిరిగి వారిరువురును తుదకొక గొప్పరాష్ట్రమునకువచ్చిరి. అక్కడనొకగొప్ప యుత్సవము జరుగుచుండెను. వాద్యములధ్వని వీరికివినవచ్చెను. ప్రజలందరు మంచిదుస్తులు గట్టికొని వీధులనలంకరించిరి. ఒకఁడు పెద్దధ్వనితో చాటింపుచేయుచుండెను. రాజును సన్న్యాసియు జరుగుచున్న వేడుకను జూచుటకై యచ్చటనిలిచియుండిరి. ఆచాటించెడువాఁడు రాజుకుమార్తె యచ్చట సమావేశమయినవారియందు దనయిచ్చవచ్చినవానిని వరియించునని చాటుచుండెను.

ఇట్టి స్వయంవరవివాహములు పూర్వము హిందూదేశమున నాచారమైయుండెను. తనకిట్టివరుఁడు కావలయునని ప్రతిరాజకుమార్తెయును గోరుకొనుచుండును. కొందరతిసుందరులయిన పురుషులను వరింతురు. కొందరు విద్యాధికులను గాంక్షింతురు. మఱికొందరు, భాగ్యవంతుల నపేక్షింతురు. ఆప్రాంతములనున్న రాజన్యులందరు సొగసైన వస్త్రములను ధరించి యాకన్యయెదుట నాసీనులైయుందురు. ఒక్కొక్కప్పుడు వారివారివిశేషములను హెగ్గడులు హెచ్చరించుచుందురు. వధువు సింహాసనముపై నాసీనయై చుట్టును దిరిగి యందరినివీక్షించి వారివారి విశేషములను వినును. తనకిష్టము లేకయున్నచో ముందుకు పదమని వాహకులకాజ్ఞ నొసంగును. ఇట్లంగీకరింపఁబడని వారినింక సరకు సేయరు. ఇట్లుతిరిగి తావరియించినవాని మెడలో నొకపూలహారము వేయును. అంతట నాతఁడామెకు ధవుఁడగును.

ఇప్పుడు మనరాజును సన్యాసియు వచ్చిన రాష్ట్రమునసిట్టి స్వయంవరమహోత్సవము జరుగుచుండెను. ఆకన్య లోకములోనికెల్ల చక్కనిది. ఆమెవరించినవాఁడామె తండ్రిరాజ్యమునకు రాజగును. ఆకన్య యుద్దేశము, లోకైకసుందరుఁడగువాని వరింపవలెననియుండెను గాని యట్టివాఁడెవ్వఁడును గనిపింపఁడయ్యెను. ఇట్టిసభలనేకపర్యాయములు జరిగెను గాని యెన్నఁడునామె యెవ్వరిని వరింపలేదు. ఈసభయన్నిటికంటెను గొప్పవైభవముతోఁ జరుగుచుండెను. దీనికన్నిటికంటెనెక్కువమందివచ్చిరి. ఆకన్యరత్నసింహాసనముపై, నెక్కివచ్చెను. బోయీలామె నొకరాజకుమారుని కడనుండి యొకనికడకుఁ ద్రిప్పుచుండిరి. ఆమె యెవ్వరిని సరకుచేయలేదు. ఈసభకూడ మునుపటివలె వ్యర్థమని నిరాశులయిన రాజకుమారు లనుకొనుచుండిరి. అప్పుడే యొకసన్యాసి నభోమండలమునుండిదిగిన సూర్యునివలెవచ్చి యొకమూలగూరుచుండి జరుగు

చున్న వేడుకనుజూచుచుండెను. రాజకన్య సింహాసనమక్కడకు వచ్చెను. వచ్చినతోడనే యామె యాసన్యాసిమెడలో పూలహారము వైచెను. ఆసన్యాసి యాదండనుదీసి పారవైచి "యేమిది నేనుసన్యాసిని నాకు వివాహమెందులకని కేకలునేసెను. అతఁడు పేదవాఁడగుట తన తన యను బెండ్లియాడ సందేహించుచున్నాఁడనియెంచి యారాజు నాకో మార్తెతోఁగూడ నారాజ్యమున సగపాలువచ్చును. నాయనంతరమున రాజ్యమంతయు వచ్చునని చెప్పి మరల పూలహారమును వానిమెడలో వేసెను. ఆయోగిమరల దానినూడదీసి "ఛీ నేనువెండ్లియాడువాఁడ గానని" చెప్పి సభవిడిచిపోయెను.

అంతట నారాజపుత్రిక వానియందు బద్ధానురాగయై "వీనిని బెండ్లియాడవలెను. లేకమృతినొందవలెనని నిచ్చయించుకొని వానితోఁ గూడ జనెను. మనరాజునుదీసికొని మనసన్యాసి వారినిరువురిని వెంబడించెను. ఇట్లువారు చాలా దేశముఁగడచి చనిరి. ఆపడుచుసన్యాసి యొక యడవిలోఁ బ్రవేశించెను. రాజపుత్రికయు వానిననుసరించెను. రాజును సన్యాసియుఁగూడ వెంటఁబోయిరి. ఆపడుచుసన్యాసి ఆయరణ్యమందలి చిక్కుదారులన్నింటి నెఱింగినవాఁడగుట నొకదానినుండి యొకదానిలోఁ బ్రవేశించి తుదకదృశ్యుఁడయ్యెను. రాజపుత్రిక వానిననుసరింపలేక వెదకివెదకి వేసారియొకచెట్టుక్రింద గూరుచుండి యేడువసాగెను. ఆమెకెటుబోవుటకును దారితెలియదు. అంతటరాజును సన్యాసియు నామెనుజేరి "అమ్మా యేడువకుము. ఈయరణ్యమునుండి నిర్గమించుమార్గమును మేమెఱుఁగుదుము. ఇప్పుడు చాలచీకటిగా నున్నందున నిప్పుడేమియుఁ గనబడుటలేదు. ఇక్కడనొక పెద్దవృక్షముకలదు. దీనిక్రింద విశ్రమించుదము. ఉదయముకాగానేలేచి నీకుమార్గము జూపెదము అనిచెప్పిరి.

ఆచెట్టుమీఁదగూడుకట్టుకొని యొకపక్షి మిథునమును మూఁడు పిల్లలును నివసించుచుండెను. ఆపక్షి చెట్టుక్రిందనున్న ముగ్గురినిజూచి తనభార్యతోనిట్లు చెప్పెను. "ప్రేయసీ ఇచ్చట ముగ్గురతిథులున్నారు. సీతకాలము ఎచ్చటనునిప్పులేదు ఏమిచేయుదము" అనియెగిరిపోయి యొకకొఱకంచును నోటఁగఱచితెచ్చి యతిథులముందు బడవైచెను. వారుదానిని రాజబెట్టుకొని మంటచేసికొనిరి. కాని దానితో ఆపక్షికి తృప్తికలుగక మరలభార్యనుజూచి "ప్రేయసీ వీరాకలిగొనియున్నారు వీనికిఁబెట్టుటకేమియును లేదు. ఏమిచేయుదును. మనము గృహస్థులము. అతిథిపూజమనకు విధియైనధర్మము. నాకుచేతనైనది చేయవలెను. గనుక నాశరీరమును వారికర్పించెదను" అనిచెప్పి యానిప్పులలోనికుఱికి మృతినొందెను. అతిథులు దానినిపడుచుండగాజూచి రక్షింపబోయిరి గాని వారుప్రయత్నించులోపలనది మంటలలోఁబడిపోయెను.

ఆపక్షిభార్య యదిచూచి యిచ్చటముగ్గురతిథులున్నారు. ఒక్కపక్షివీరికిఁజాలదు. నాభర్తప్రయత్నము విఫలముగాకుండ జూచుటగృహిణినైన నాకువిధాయకము. నాశరీరముగూడ వారికిచ్చెదనుగాక యని యదికూడ నిప్పులలోబడి మృతినొందెను.

ఇట్లు తల్లిదండ్రులుచేసిన పనిజూచి పిల్లలుమూఁడును అతిథులకాహారము చాలకుండుటఁగాంచి "మనతల్లితండ్రులు వారిశక్తికొలది చేసిరి. దానతిథులకుఁ దృప్తికలుగలేదు. వారుతలపెట్టినకార్యమును సాంతముచేయుట మనకుధర్మము. మనశరీరములుగూడ వారికర్పణమగుగాకయని యవికూడ నగ్నిలోఁబడెను.

వీనింజూచి యతిథులాశ్చర్యపడి వానిఁదినలేకపోయిరి. ఆరాత్రి యుపవసించి యుదయమునలేచి రాజును సన్యాసియుఁ దారిఁజూప, నారాజపుత్రిక తండ్రియింటికిబోయెను.

అంతట సన్యాసి రాజుతో నిట్లనియె ‘‘రాజా! చూచితివా ఎవరిస్థానమున వారుగొప్పవారు. లోకమున నివసించదలఁచితివా యీపక్షులవలె పరులకొఱకు ప్రాణములనర్పింప సర్వదా సమర్థుఁడవయి యుండుము. లోకమును ద్యజించఁగోరితివా లోకైకసుందరియగు స్త్రీని రాజ్యమును దృణప్రాయముగా నెంచిన యాసన్యాసివలె విరాగివై యుండుము. గృహస్థుఁడవై యుందువో సర్వదా పదార్థపరుఁడవును, స్వార్థత్యాగివియునై యుండుము. అట్లుగాక వైరాగ్యము నవలంబింప నెంచితివో కాంతాకనకాధికారాదులను గంటఁజూడనైనఁ జూడకుము. ఎవరిదశయందు వారుఘనులు. ఒకనికి ధర్మమయిన దింకొకనికి కాదు.

కర్మయోగము.

మూడవ ప్రకరణము.

కర్మరహస్యము.

("The secret of work")

ఒరులకు లౌకిక కార్యములయందు సాయమొనరించి యుపకారముచేయుట గొప్పపనియే. కాని కార్యగౌరవమునుబట్టి సహాయగౌరవముకూడ నతిశయించును. ఒకనికొకగంటసేపటికిఁ గావలసిన ద్రవ్యమునిచ్చుటయు సాయమే. ఒకసంవత్సరమునకుఁగావలసిన ద్రవ్యమిచ్చుటంతకంటె నెక్కువయుపకారమగును. ఎప్పటికిని లోటులేకుండఁ జేసినయెడల వానికిఁ జేయఁదగిన యుపకారమంతకంటె వేరేదియును లేదు. అట్టిశాశ్వతసుఖమును మనకుఁగలిగించునది. పరమార్థజ్ఞానములేక ఆత్మజ్ఞానముమాత్రమే యయియున్నది. తక్కినయేజ్ఞానమయినను కొంతకాలముమాత్రమే సుఖమిచ్చును. ఆత్మజ్ఞానముతోడనే మనుష్యునకుండు లోటులన్నియుఁదీరును. కాబట్టి జ్ఞానోపదేశముచేయుట పరమోపకారము. అట్టిజ్ఞానము నుపదేశించినవాఁడు మానవకోటికంతకును మహోపకారము నొనరించినవాఁడగును. అట్టివాడే గొప్పశక్తి గలిగినవాఁడయి యుండుటను మనముజూచుచున్నాము. మనప్రవృత్తులకన్నిటికిని ఆత్మజ్ఞానమే మూలాధారము. ఆత్మబలముగలవాఁడన్నిటను బలవంతుఁడేయయి యుండును. ఆత్మబలములేనిచో భౌతికపు

లోపములయినను సరిగాదీరవు. ఆత్మసహాయమునకుఁ బిమ్మటిది బుద్ధిసహాయము. అన్నవస్త్రములనిచ్చుటకంటె జ్ఞానదానముగొప్పది. ఇంతేకాక ప్రాణదానమునుకంటెను గొప్పది. మనుష్యునికిజ్ఞానమే నిక్కమైన ప్రాణము జ్ఞానశూన్యతయే మృతి. జ్ఞానమే జీవనము. అజ్ఞానాంధకారనిమగ్నమైనవాని జీవనము వ్యర్థము. కాఁబట్టి వీనికన్నిటికిదరువాత దైహికోపకారము. కాఁబట్టి పరోపకారమనినప్పుడు కేవలము దైహికోపకారమనియే, మనముతలంపరాదు. దానివలన శాశ్వతమయిన యానందము కలుగనేరదు. ఆకలివలనిబాధ యన్నముతోఁదీరును. కాని మరలనాకలి కలుగుచున్నది. అట్లుగాక యెన్నటికిని మరలఁబాధకలుగకుండఁజేసినప్పుడుగాని దుఃఖము నివారణకాదు. అప్పుడాకలివలన బాధకలుఁగదు. ఎట్టివిపత్తుకలిగినను మనస్సుచలింపదు కాఁబట్టి యాత్మకు బలమునుగలిగించు నుపకారమన్నిటికంటె నుత్కృష్టమైనది. దాని తరువాత జ్ఞానదానము. పిమ్మట లౌకికోపకారము.

లోకముయొక్క బాధలులౌకిక సహాయముమాత్రముచే నివారణకానేరవు. మనుష్యునిస్వభావము మాఱువఱకును లౌకికములయిన లోపములు కలుగుచునేయుండును. వానివలన దుఃఖముకలుగుచుండును. ఎంతచేసినను అవితీరవు. మానవకోటిని పవిత్రులనుగాఁజేయుటయే దీనికిసాధనము మనముచూచుచున్న కీడునకును దుఃఖమునకునునెల్ల మూల మవిద్య. కాఁబట్టి మనుష్యులకందరికి జ్ఞానజ్యోతినిజూపి వారిని పవిత్రముచేసి యాత్మబలము కలిగించినప్పుడుగాని యంతవఱకును లోకమున దుఃఖమునశించదు. మనములోకమందున్న గృహములన్నింటిని ధర్మసత్రములుగాఁజేసి భూమియంతట ధర్మవైద్యశాలలును బెట్టించిననుసరే. మనుష్యులస్వభావము మార్పుజెందనియెడల లోకమున దుఃఖముండకమానదు.

మనమునిరంతరము విడువక కర్మ నాచరించుచుండవలయునని భగవద్గీతలయందుఁ జదువుచున్నాము. కర్మయంతయు రెండువిధములు. సత్కర్మకొంత. దుష్కర్మకొంత. ఎక్కడో యొకచోట నేదో కొంతయు పయోగించని కర్మను మనముచేయలేము. అట్లే యెక్కడో యొకచోట కొంతహానిని జేయని కర్మయునుండదు. ప్రతికర్మయుఁగూడ పుణ్యపాపమిశ్రమమయి యుండవలెను. అయినను కర్మచేయుటమనకు విధిఁపఁబడుచున్నది. పుణ్యపాపములు రెండింటికినిగూడ ఫలముండును. వానివలన కర్మకలుగుచున్నది. పుణ్యకర్మకు పుణ్యఫలమును పాపకర్మకు పాపఫలమును మనకుఁ గలుగుచున్నది. కాని పుణ్యపాపములు రెండును గూడ ఆత్మకు బంధకారణములయి యున్నవి. అట్టిబంధమాత్మకుఁగలుగకుండ కర్మనాచరించుటకుఁ భగవద్గీతలయందుఁ జెప్పబడిన సాధనము ఫలవిరాగియై కర్మనాచరించుటయే. అట్లుచేయుటవలన మనకు బంధముకలుగనేఱదు. ఈనిస్సంగకర్మయననేమో తెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించుదము.

గీతాశాస్త్రమునందు ప్రతిపాదింపబడిన ప్రధానబోధయిది. నిత్యము కర్మనాచరించుచుండవలెను. గాని దానియందు సక్తుఁడై యుండరాదు. సంస్కారమనగా స్వభావసిద్ధమైన ధోరణి, మనస్సునొక తటాకముతో నుపమించితిమేని యందుబయలుదేరు ప్రతికెరటమును ఆరిపోవునప్పుడు పూర్తిగా నశింపక మరలనట్టి కెరటమువచ్చునవకాశమునుదెలిపెడు సూచనను విడిచిపెట్టిపోవును. ఈసూచనలేక చిహ్నమునకు సంస్కారమనిపేరు. మనముచేయు ప్రతికార్యమును శరీరముయొక్క ప్రతిచలనమును ఊహించు ప్రతియూహయును మనస్సుమీద ముద్రింపఁబడియుండి యీముద్రలుపైకిఁ గనపడకపోయినప్పటికి లోపలనుండి విశేషముగా పనిచేయుచుండును. మనమేక్షణమున నెట్లుం

ధమో దానికంతకును గారణమీముద్రలయొక్క సమవయమహిమ యే. నేనీక్షణమున నిట్లుండుటకుఁ మూలము నాపూర్వజన్మమునందలి యిట్టిముద్రలఫలము. స్వభావమనగానిది. మనుష్యులస్వభావమీ కర్మల ఫలమువలన నేర్పడుచున్నది. సత్కర్మఫలమెక్కువయున్న సత్స్వభావ మును, దుష్కర్మఫలమెక్కువైన దుస్స్వభావమును గలుగును. ఒకడు సర్వదా చెడ్డమాటలేవినుచు చెడ్డయూహలనే చేయుచు చెడుపనులు చేయుచునుండినయెడల వానిమనస్సు దుర్వృత్తులకాకరణమగును. అవి వానియూహలను కర్మలను తెలియకుండనే బాధించుచుండును. వాస్త వముచేత నీదుర్వాసన లెల్లప్పుడును పనిచేయుచునే యుండును. వాని ఫలము చెడుగుగానే యుండవలెను. ఆమనుష్యుడును చెడ్డవాఁడగును. అదితప్పదు. వాని యీదుష్కర్మలన్నింటియొక్కయు ఫలము వాని యందు దుర్మార్గపుకార్యములను జేయుటకుఁ దగిన యుత్సాహమును గలిగించును. ఆఫలమువానిని కీలుబొమ్మవలె నాడించి దుష్కార్యము లను జేయుటకు బలాత్కరించును. ఇట్లేయొకడు మంచియూహలను గ లిగి మంచిపనులను జేసినయెడల వానివలన గలుగుఫలమును మంచిదై యుండి వానిచేత బలవంతముగా సత్కార్యములను జేయించును విశేషము గా సత్కార్యములాచరించి సదూహలును గలిగినవానికి వానియందు సర్వదా సత్కార్యాచరణమున కనివార్యమైన ధోరణి యుత్పత్తియయి యాతఁడు చేయవలయుననినను దుష్కార్యమును చేయనేరనివాఁడై యుండును. అట్లుచేయుటకు వానిమనస్సు వానికడ్డువచ్చును. వానిపూ ర్వవాసనలు వానిని వెనుకకు దీప్పును. వాఁడు పూర్ణముగా సద్వృ త్తులవశమై పోయినవాఁడుగా నుండెను. అట్టిస్థితిలో నున్నప్పుడు వాని స్వభావము స్థిరమైనదగును.

కూర్మము తన పాదములను గర్భములో నిముడ్చుకొని దానిని జంపినను వానిబైకి దీయనట్లు ఇంద్రియములను ఇంద్రియార్థములను

వశపరచుకొనినకాని ప్రజ్ఞ ప్రతిష్ఠితమయియుండును. అతఁడు తనయం తఃకృత్తులను స్వాధీనపరచుకొనును గనుక యవి వానియిష్టమునకు వ్యతిరేకముగా విషయములయందు ప్రవృత్తములుకావు. సంతతసదుద్దేశము ల వలన మనస్సునందు సర్వదా సద్వృత్తులు తేలియాడుచు సత్కార్యాచరణానురక్తి స్థిరముగా నేర్పడి యింద్రియనిగ్రహము చేయగలుగుదుము. మనుష్యుని గుణమిట్లేర్పడుచున్నది. అప్పుడే మనుష్యునికి సత్యము దొరకును. అట్టిపురుషుఁడు సర్వదా భద్రపడియుండును. అతఁడు దుష్కార్యమును దేనిని జేయజాలఁడు. అతఁడెట్టి సాంగత్యమున నున్నను భయములేదు. ఇట్టి సద్వృత్తియుండుటకంటె నున్నతమైన దశయొకటి గలదు. అదియుముముక్షుత్వము. యోగములన్నిటికి నిధానమైనది మోక్షము. అన్నిటికిని ఫలమదియే .కర్మవలననే బుద్ధుఁడు క్రీస్తుమొదలగు వారు సాధించిన పదవులు లభించఁగలవు. బుద్ధుఁడు కర్మజ్ఞాని, క్రీస్తు భక్తుఁడు. వారిరువురు నొకేపదమును బొందిరి. కష్టమిక్కడ నున్నది. ముక్తియనగా సర్వమోక్షము. పుణ్యపాపములురెండింటినుండియు విముక్తి.సంకెల యున్నప్పుడు బంగారుగొలుసైనను ఇనుపగొలుసైనను నొకటే. నాకాలిలో ముల్లుగుచ్చుకొనిన దాని నూడదీయుట కింకొక ముల్లునుపయోగించి మొదటిది వచ్చిన తరువాత రెండింటినిగూడ బారవేయుదుము. రెండవముల్లునుంచుకొనవలసిన పనిలేదు, రెండునుముండ్లే కాఁబట్టి దుర్వృత్తులు దుర్వాసనలు నశించుటకును సద్వృత్తులు సత్కర్మలు నావశ్యకములు. దీనివలన వానిఁబోఁగొట్టవలెను. తరువాత సద్వృత్తులనుకూడ జయించవలెను. ఈప్రకారముగా సంగులైన వారలు నిస్సంగులగుదురు. కర్మచేయవలయునుగాని దానియందు మన మనస్సు సక్తమైయుండరాదు. ఎంతలెంతలు కార్యములు చేయుచున్నను ఆత్మకు మాత్రము వానియందు సక్తతయుండరాదు. ఇది యేమి? సంగముండినయెడల దానిఫలము ఆత్మనంటియుండును:

నేను ప్రతిదినము ననేకవందలమందిని గలిసికొందును. అందులో గొందరు నాకుఁ బ్రియులునుందురు. రాత్రివిశ్రమింపఁ బోయినపుడు నేను జూచిన ముఖములన్నియు జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొనవలయుననిన నేనొక్క నిమిషముతాలి ప్రేమతోఁ జూచిన మొగముమాత్రమే జ్ఞాపకమునకువచ్చును. తక్కిన వన్నియు సదృశ్యములగును. ఆయొక్కని యందును నాకుఁ గలిగిన సంగమువలన నామనస్సున వానిరూపము ప్రతిబింబితమైనది. శారీరశాస్త్రప్రకారమట్టి ముద్రణము లన్నియునొక్కటే. అన్నిటిని కన్నులతో జూచుటయు నదిలోనున్న మెదడును దాకుటయు జరిగినదిగాని మన్మస్సుమీద వానిఫలము మాత్రము భేదముగా నుండెను. వారిలోఁ జాలమంది క్రొత్తవారును నేనన్నఁడెఱుగని వారునునై యున్నారు. అందొక్కనియందు మాత్రమంతరంగమున సాంగత్యము కుదిరినది. బహుశఃవానిని చిరకాలమునుండి యెఱిగియుండి వానింగూర్చి యెన్నోవిషయము లెఱింగిన వాఁడనై వానినన్నింటిని మఱచి యుండనోపుదును. ఇప్పుడువానినిఁ గ్రొత్తగా జూచుట తోడనే యవియన్నియుఁ బైకి వచ్చెను. ఇందుకుఁ గారణము ఈయొక్క ముద్రయుదరుచు పడినదగుటఁగాటముగానాటి యుండవచ్చును.

కాబట్టి సంగవర్జితుఁడై యుండవలెను. మనమనస్సున అవయవములును నిత్యమును పనులను జేయుచున్నప్పటికి మనమనస్సున మాత్రము వానియందెంతమాత్రమును సక్తతయుండరాదు. దారిఁబోయెడు పాంధునివలె నుండవలెను. నిత్యముపనిచేయుచు సక్తతలేక యుండవలెను. బంధము ఘోరము. ఈలోకము మననివాసముకాదు. మన మార్గముననున్న యనేకలోకములలో నిదియొకటి. ప్రకృతియంతయు నాత్మకొఱకుగాని యాత్మప్రకృతి కొఱకుఁ గాదని సాంఖ్యులు చెప్పినమాట మఱవరాదు. ప్రకృతియొక్క ప్రయోజన మాత్మకు విద్యగఱపుట. అంతకం

టి వేఱుప్రయోజనము లేదు. ఆత్మకు జ్ఞానము కావలయును గనుకను దానివలన నాత్మముక్తిఁ బొందవలయును. గనుకను ప్రకృతి యేర్పడినది. దీని నెఱిఁగియున్న యెడల మనమెన్నఁడును ప్రకృతిబద్ధులము కాము. ప్రకృతియొక పుస్తకమువంటిది. దానియందలి విషయముల గ్రహించి జ్ఞానము సంపాదించిన తరువాత మనకింక దానితోఁ బ్రయోజనము లేదు. అందుకుఁ బదులుగా మనము ప్రకృతితో నైక్యమును బొందుచున్నాము. ఆత్మ ప్రకృతికొఱకని మనము తలంచుచున్నాము. మనము తినుటకుఁ జీవించుచున్నాముగాని జీవించుటకై తినుట లేదని తలంచుచున్నాము. ఇది మనము సర్వదా చేయుచున్న తప్పు—మనమే ప్రకృతియని యెంచి యెల్లప్పుడును దానిం బట్టుకొని వ్రేలాడుచున్నాము. ఇట్టి సంగమెప్పుడు కలిగినదో దానితోడ నాత్మ బంధమునం జిక్కుకొని ముక్తికొఱకుగాక దాసభావముతో కర్మలను జేయునదగుచున్నది.

ఈబోధన కంతకును సారమేమనిన నీవు స్వతంత్రుఁడవై కర్మ నాచరింపవలెఁగాని దాసుఁడవై చేయరాదు. ఎల్లప్పుడును గర్మనాచరించుచుండవలెను గాని బానిసవలె మాత్రము చేయరాదు. అందరు నెట్లు చేయుచున్నారో చూచుచుంటివి కదా. ఒకడును విశ్రాంతి నెఱుంగడు. నూటికి తొంబది తొమ్మిదిమంది బానిసలవలె పనిచేయుచున్నారు. అందులకు ఫలముగా దుఃఖమనుభవించుచున్నారు. ఆకర్మయంతయు స్వార్థపరత్వమైనది. ముక్తుఁడవై పనిచేయవలెను. భక్తిగలిగి కర్మనాచరించవలెను. భక్తియన నెట్టిదో తెలిసికొనుట దుష్కరము. స్వతంత్రునికేఁగాని భక్తి కుదరదు. బానిసవానికి నిక్కమైన భక్తి కుదురుట దుర్లభము. నీవొక బానిసనుగొని వానిని గొలుసులతోఁ గట్టిపెట్టి వానిచే తపవి చేయించినఁ జేయునుగాని వానికి నీమీద ననురాగమెక్కడిది? కాబట్టి మనమును బానిసలవలె నైహిక ద్రవ్యముల కొఱకై పనిచేసిన

యెడల మనకును భక్తియుండదు. మనముచేయు కర్మయు నిష్కామ
మయిన కర్మకానేరదు. బంధుమిత్రాదుల కొఱకుఁ జేసెడు కార్యముల
విషయమున నైనను మనకు మనము జేసికొనెడు కార్యముల విషయ
మున నైననుగూడ నిదియే నిశ్చయము. భక్తికలిగి చేసిన కార్యమువ
లన మనశ్శాంతియును సుఖమును గలుగక మానవు. నిష్కామమైనయునికి
నిష్కామమైన జ్ఞానము, నిష్కామమైనభక్తి యువిపరస్పర సంబంధముగలవి. ఇ
వియే యేకమగు సచ్చిదానందము యొక్క లక్షణములు. ఆయునికి ప్రకృ
తితోగూడి లోకముగాను, జ్ఞానము లోకజ్ఞానముగాను, ఆనందము మా
నవహృదయ గోచరమగు కేవలభక్తిమూలముగాను పరిణమించును. గా
బట్టినిష్కామమైన భక్తియెన్నడును భక్తునికిగాని ఆరాధితునికిఁగాని నోవుగ
లిగింపనేరదు. ఒకపురుషుఁడొక స్త్రీని ప్రేమించెననుము. ఆమె యెప్పుడు
ను తనపూర్ణమయిన సొమ్ముగానుండవలయునని కోరుచు నామె కదలిన
ననుమాన పడుచుండును. ఆమె తనకడనే కూర్చుండవలయును. దగ్గరనే
నిలువవలెను. సమీపముననేభుజించవలెను. తానేమి చెప్పిన నట్లుచేయవ
లెను. దీనికర్థమేమి? వాఁడుదానికిఁ దాసుఁడైయున్నాఁడు. ఆమె తనకుఁదా
సిగావలెనని కోరుచున్నాఁడు. అదిప్రేమకాదు. ప్రేమయని భ్రమపెట్టు
చున్న యొకవిధమైన కామము. దానివలన బాధకలుగుచున్నది గావున
నది ప్రేమకానేరదు. వాఁడుగోరినదాని నదిచేయకున్న వానికి బాధగానుం
డును. ప్రేమయున్నచోట నట్టిబాధయుండదు. ప్రేమవలన సుఖము మా
త్రమే కలుగును. అట్లుకానియెడల నది ప్రేమయేకాదు. ఏదోచూచి ప్రేమ
యనుకొంటగాని యది ప్రేమకాను. భర్తనుభార్యను బిడ్డలను లోకమునం
తను అసూయలేకుండ ప్రేమింపఁగలిగితివేని స్వార్థపరత్వము లేకుండ ప్రే
మింపగలిగితివేని యప్పుడునీవు సంగవర్జితుఁడవుగానుండుటకు దగినస్థితికివ
చ్చెదవు.

కృష్ణుఁడిట్లు చెప్పుచున్నాఁడు. అర్జునా యిటుచూడుము. నేను పనిచేయుటొక నిమిషముమాని వేసినయెడల లోకమంతయు నశించును. కర్మవలన నాకేమియు లాభము లేదు. నేనేయీశ్వరుఁడను నేనెందుకు కర్మచేయవలెను. నాకులోకమునిూది ప్రేమచేత పనిచేయుచున్నాను. భగవంతునికి సంగము లేదు. ఎందుచేత? అతనికి ప్రేమ కలదు గనుక నిక్కమయిన భక్తివలన సంగముండదు. ఎక్కడెక్కడ సంగముండునో యైహికవస్తువులయందు మమకారమెక్కడనుండునో యది యంతయు జడపదార్థములయందుండెడు నాకర్షణమువంటిది. దానివలన రెండు పదార్థములు నొండింటించేర్చుట కాకర్షించి దానివలన నా రెండును జేరనియెడల దానివలన బాధకలుగును. నిక్కమయిన ప్రేమయున్న చోట కేవలదేహసంబంధముతో పోదు. నిక్కమయిన ప్రేమయున్న వారెన్నివేలమైళ్ళ దూరముననున్ననుసరే. వారియనురాగమునకు కొదువయుండదు. అదినశించదు. దానివలన నెన్నఁడును బాధకలుగదు. ఇట్టినిస్సంగము కుదురుటకు జన్మమంతయుపట్టును. కాని యదికుదిరిన నిమిషముననే మనుష్యుఁడు ముక్తుఁడగును. ప్రకృతిబంధము వీఁడును. అప్పుడుమనకు ప్రకృతి తథ్యమయినరూపమున గోచరించును. ఇంకనదిమనలను బద్ధులనుగా జేయఁజాలదు. అప్పుడుమనము కేవలము ముక్తులమయియుండి మనకుఁగర్మఫలమంటకుండును. దానిఫలమేమైనను మనకక్కఱలేదు.

నీవు నీబిడ్డలకేమయిననిచ్చినదానికి ప్రతిఫలముగా నేమయిన నడుగుదువా? వారికై పాటుపడుటనీకువిధి. అదియంతటితో సరి. అట్లే నీవొక మనుష్యునికిఁగాని యూరికిఁగాని, దేశమునకుఁగాని యేదయిన చేసినప్పుడు నీబిడ్డలకుఁజేసినప్పుడెట్టి మనసుతోఁజేయుదువో యట్లుచేయుము. ప్రతిఫలము నేమియు నపేక్షింపకుము. నీవెల్లప్పుడును దాతవు

గా నేయుండి ప్రతిఫలము నపేక్షింపకుండువేని నీకుకర్మవలన బంధము కలుగదు. ప్రతిఫలాపేక్ష యున్నప్పుడే బంధముకలుగుచున్నది.

బానిసలవలె పనిచేయుటవలన స్వార్థపరతయును బంధమును ప్రాప్తమగునెడల స్వతంత్రులయి పనిచేయుటవలన నిస్సంగా నందము కలుగును. న్యాయమని ధర్మమనిపలుమారులు మనమనుచుందుముగాని లోకములో న్యాయధర్మములు పసిబిడ్డల ప్రలాపములవంటివిగా నున్నవి. మనుష్యులను నడిపించునవి శక్తి కరుణ యను రెండుయియున్నవి. శక్తినివినియోగించుటయనగా స్వార్థపరత్వమును వినియోగించుటయే. స్త్రీపురుషులందరును దమకుగలశక్తియుక్తులను వినియోగించుటకే ప్రయత్నించుచున్నరు. కరుణాస్వర్గతుల్యమైనది. మనముమంచివారము కావలయునని కరుణావంతులము గావలయును. న్యాయధర్మములకైనను కరుణయాధారముగా నుండవలెను. మనముచేయుపనులకు ప్రతిఫలాపేక్ష కలిగియుండుటవలన మనయాత్మాభివృద్ధికి భంగకరము. అంతేకాక చివరకు వానివలన దుఃఖముకూడప్రాప్తమగును. ఈకరుణను స్వార్థత్యాగమయిన ధర్మమునాచరణలోనికిదెచ్చుటకింకొక మార్గముకలదు. అదియేదియనిన కర్మనే ఆరాధనముగా నెంచుకొనుట. అప్పుడుమనకర్మ ఫలములనన్నింటిని భగవదర్పణమును చేయుదుము. మఱియునిట్లు భగవంతుని పూజించునప్పుడు మనము చేయుపనికి మానవకోటినుండి ప్రతిఫలముగోర నేరము. భగవంతుఁడు కూడనిత్యమును గర్మనాచరించుచు నిస్సంగుఁడై యున్నవాఁడు. పద్మపత్రమునకు నీరంటనట్లు స్వార్థపరుఁడుగాని వానికి కర్మఫలములంట నేరవు. నిస్సంగుఁడై పురుషుఁడెంతటి పాపసమ్మర్దమయిన పట్టణమధ్యమున నున్నను వానికిఁబాపమంటదు.

ఇట్టిస్వార్థపరిత్యాగమీ క్రిందికథవలనఁ దేటపడఁగలదు. కురుక్షేత్రయుద్ధమైనతరువాత పాండవు లయిదుగురు నొకయాగమును జేసి

పేదలకు విస్తారము ధనమును ధర్మముచేసిరి. జనులందరు మిక్కిలి యా
ద్భుతమునొంది యట్టియజ్ఞము నదివరకెన్నఁడును వినికని యెఱుంగమని
చెప్పుకొనఁజొచ్చిరి. ఇట్లుండనచ్చటికొక యుడుతవచ్చెను. దానిమేనసగ
ము బంగారమై తక్కినసగము ధూసరవర్ణముకలిగియుండెను. అదియజ్ఞ
వాటికయందుఁబడి పొరలనారంభించెను. కొంతసేపటికి లేచి జనులను
జూచి మీరందరు నసత్యవాదులుగానున్నారు. ఇదియజ్ఞశాలకాదని నిం
దింపనారంభించెను. అదివిని ప్రజలు ,,ఏమి? ఇదియజ్ఞశాలకాదా? ఈ
యజ్ఞమువలన నెందరుదరిద్రులు భాగ్యవంతులయిరో యెఱుగుదువా?
ఇదివఱకుఁజరిగిన యజ్ఞములన్నింటిలో నిదియుత్తమమయినది. ఇట్టియజ్ఞ
మెన్నఁడును జరిగియుండలేదు'' అనిరి అంతటనాయుడుత ,,ఒకపల్లెటూ
రులో నొకపేదబ్రాహ్మణుఁడు భార్యతోడను కొడుకుకోడలుతోడను
గాపురముచేయుచుండెను. వారునిరుపేదలు. వారిధర్మోపదేశములువిని
యెవ్వరైన నొకతృణమిచ్చినదానితో పొట్టబోసికొనుచుండెడివారు. అం
తటమూడు సంవత్సరములు కరువువచ్చెను. దానివలన నాపేదవాఱున
కు సంకటమెక్కువయయ్యెను. కొన్నిదినములు పస్తుపడినతరువాతనొక
నాడు తిరిగితిరిగి యావిప్రుఁడు కొంచెముపిండి నెట్లోప్రయాసపడితె
చ్చి దానినికుటుంబము నలుగురికి నాలుగు భాగములుగా విభజించెను.
దానిని జావగాచుకొని తినసిద్ధముగానుండగా నెవరో తలుపుతట్టిరి. వి
ప్రుఁడు తలుపుతీసిచూచిన నతిథియొకఁడువచ్చియుండెను. అతిథిభగవత్స్వ
రూపుఁడనియు వానినిభగవంతునివలె నారాధింపవలెననియు హిందూ
దేశపుమర్యాదగనుక యాపేదబాపఁడా యతిథింగని ,,అయ్యా లోపలి
కి దయచేయుఁడని యాదరణపూర్వకముగ లోనికిఁగొనివచ్చి తనవంతు
నకువచ్చినజావను వానికి సమర్పించెను. అతఁడు దానినాత్రముతో ని
మిషములోఁదిని ,,యయ్యా నన్ను చంపివేసినారు నాకు పదిదినముల
నుండి తిండిలేదు. మీరిచ్చిన యీస్వల్పాహారమువలన నాకున్నయాక

లికూడ హెచ్చినది" యనెను. అదివినిభార్య "నావంతుకూడనిందు మన ముగృహస్థులముగనుక యతిథి సత్కారముమనకువిధి. మీభాగమిచ్చి వేసితిరి గావున మీకడలేనపుడు నాభాగమునిచ్చుట భార్యనగుటనాకు విధి" యనిచెప్పి యామెవంతువచ్చిన యాహారమునుగూడ వానికొసం గెను. అతిథికిఁదానితోఁగూడ నాకలితీరలేదు. అంతటకుమారుఁడు "అయ్యా ధర్మాచరణమునఁ దండ్రికి తనయుఁడుతోడుపడుటావశ్యకము గావున నావంతుభోజనమునుగూడ నతిథికిబెట్టుడు" అనితనయాహారము నిచ్చివేసెను కానియతిథికి దానివలనఁగూడ తృప్తికలుగలేదు. కోడలు కూడ తనవంతునిచ్చివేసెను. అతిథి సంతుష్టుఁడై వారినిదీవించి చనియెను. ఆరాత్రియాకుటుంబమువారు నలుగురును క్షుద్బాధచే మృతినొందిరి. ఆపిండిలోనినాలుగురేణువులు నేలమీఁదబడియుండెను. అక్కడనేను బడి దొరలిననాశరీరమున సగమిట్లు బంగారమయ్యెను. అప్పటినుండి యట్టి యాగమెక్కడనైన నమరలనగపడునేమోయని లోకములన్నియు దిరుగుచుంటిని. ఎక్కడకుదిరిగినను నాతక్కినసగము శరీరమును బంగారమయినదికాదు. అందుచేతనిది యొకయజ్ఞముకాదని నేనంటినని" యుడుత చెప్పెను.

ఇట్టిధర్మబుద్ధి హిందూదేశమునఁ గ్రమముగా తొలగిపోవుచున్నది. సత్పురుషులు రానురాను తక్కువగుచున్నారు. నేనుచిన్నతమున జదువుకొన్న యింగ్లీషుపుస్తకములో నొకబాలుఁడు దానుపాటుబడి పనిచేసి తెచ్చిన ద్రవ్యములో కొంతభాగము తల్లికిచ్చునని యొకకథ గలదు. ఆబాలకుని రెండుమూడుపుటలలోఁ బొగడియుండిరి. ఏమది? దానియందలి నీతియేమో హిందూబాలకునికి బోధపడదు. ఎవరికివారే యను పాశ్చాత్యధర్మమును జూచినతరువాత దానికర్థము నాకిప్పుడు బోధపడినది. కొందరు తాముసంపాదించిన దంతయు తామేస్వీకరించి

తల్లిదండ్రులను ఆలుబిడ్డలును వారికర్మమని త్యజింతురు. గృహస్థున కట్టిబుద్ధి యెన్నఁడు నచ్చట నుండరాదు.

ఇప్పుడు కర్మయోగమన నేమో తెలిసికొంటిమి. చాప్రసిద్ధము గనున్నప్పుడైననుసరే. మాటుమాటాడక పరోపకారముచేయుట కర్మయోగము. ఎన్నిసారులు మోసపోయిననుసరే. యేమియు ప్రశ్నవేయక యేమిచేయుచున్నామనియైన చింతించక పరోపకారముచేయవలెను.

ఎన్నఁడును చేసినధర్మములను జెప్పుకొనరాదు. వారు మనకు గృతజ్ఞులయి యుండవలయుననియు గోరుకొనరాదు. ధర్మమాచరించ నవకాశమును గలిగించినందులకు మనమేవారిపై కృతజ్ఞత కలిగియుండవలెను. దీనినింబట్టిచూడగా యథావిధిగ సన్యాసియై యుండుటకంటె యథావిధియయిన గృహస్థుఁడై యుండుటే కష్టతరమని దెలియవచ్చుచున్నది. నిక్కమయిన వైరాగ్యము నవలంబించుటెంత కష్టమో నిక్కమయిన కర్మయోగము నవలంబించుటయు నంతకష్టమే.

సంఘముయొక్క యాదర్శములను ప్రవృత్తులను బట్టి మనకు గౌరవా స్పత్యములు కలుగు కార్యములను జేయుచుండుట మనకు కర్తవ్యము. అయినను ప్రతిసంఘమునందును దేశమునందు నెల్లప్పుడు నొకేయాదర్శములును ప్రవృత్తులునుండవు. ఈవిషయము నెఱుంగకుండుటచేతనే దేశములొండొంటిపై యనవసరమైన ద్వేషభావమును గలిగి కలహించుచుండుటకు కారణము. తన దేశాచారప్రకారము తానాచరించినదే యుత్తమధర్మమనియుఁ దక్కినవారలు చేయునవి పాపకార్యములనియు నమెరికాదేశస్థుఁడు తలంచును. తనయాచారములు మాత్రమే సదాచారములనియు వానినాచరించనివారందరు పాపాత్ములనియు హిందువనుకొనును. ఇది సర్వసాధారణముగా మనకందఱకును సహజమైన వట్టిపొరబాటే కాని దీనివలన నెక్కువహాని వాటిల్లుచున్నది. లోకములోని సగము ద్వేషమునకిదియే మూలము. నేనీదేశమునకువచ్చి చికాగో బజారునఁదిరుగుచుండగా నొకఁడు వెనుకనుండివచ్చి నాపాగాను లాగెను. వెనుకకుఁ దిరిగిచూడగా నాతని వేషమునుబట్టి పెద్దమనుష్యునివలెనే యగుపడెను. నేను వానితో మాటలాడితిని. నాకింగ్లీషు వచ్చునని తెలిసికొనినతోడనే యాతఁడు మిక్కిలి సిగ్గుపడిపోయెను. ఇంకొకమారాబజారులోనే యింకొకడు నన్ను ముందుకు గెంటెను. నేను వానినట్లు చేయుటకుఁ గారణమేమని యడుగగా నాతఁడును సిగ్గుపడి „అట్టివేషము వేసికొంటివేమని' తుచూపణ పూర్వకముగా మెల్లగా నడిగెను. తమభాష నేర్చిన వారియెడలను వారివలె యుడుపులు ధరించిన వారియెడలను మాత్రమే వారికభిమానము కలదు. ఇతరులపైని ద్వేషము. ఇందుచేతనే బలమయిన దేశములు నీరసదేశములపైఁబడి హరింపఁ జూచుట ఈదురభిప్రాయముండుట తోడనే తోడిమానవుల పై నుండ[illegible]సిన సహభ్రాతృత్వ ధర్మము నశించుచున్నది. తనవలెఁ బట్టకట్టుకొనలేదని నన్ను బాధింపనెంచిన యాతఁడుత్తముఁడైన పౌరుడేమై

యుండవచ్చును. కాని తనకు భిన్నముగా వస్త్రములను గట్టుకొనిన వానిఁ జూడగానే వానిమనసునను న్న దయారస మింకిపోయినది. ఇట్లే విదేశీయు లెక్కడికిఁ బోయినను బాధింపబడుదురు. ఆకారణముచేత వారికా దేశస్థులయెడల నన్నియుఁ దురభిప్రాయములే బలపడును. నావికులు సైనికులు వర్తకులు మున్నగువారు విదేశములకుఁ బోయి పలుపోకలపోవుదురు. వారి స్వదేశమున నట్లుకలనైనవర్తించి యెఱుంగరు. చీనాదేశస్థులు యూరోపియనులను అమెరికనులను విలాతి దయ్యములని పిలుచుటకిది యే కారణమై యుండవచ్చును. పాశ్చాత్యులమే విభాగమును వారు జూచియుండినయెడల వారట్లనఁజాలరు.

గావున మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలసిన యంశమొకటియు నేదియన నితరుల ధర్మము నెప్పుడును మనము వారిసందర్భమున బరిశీలింప ప్రయత్నింపవలెనుగాని మన స్థితులనుబట్టి విచారింపగూడదనుటయే. ప్రపంచమున కంతకును నేనొక్కడనే ప్రతినిధినిగాను. ప్రపంచమునకు నాయాచారములను నేనుసరిపెట్టుకొనవలెను గాని నాయాచారములకు సరిగ ప్రపంచము నడువవలెననరాదు. గనుక స్థితిగతులనుబట్టి ధర్మములు స్వభావములు మారుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. దీనివలన నేకాలమునకుఁ దగిన ధర్మము నాకాలమున నెరవేర్చుటయే మనము జేయగలిగినట్టి శ్రేష్ఠకార్యమైయున్నది. జన్మముచే మనకు నియమితమైన ధర్మమును మనము మొదట జేయుదుము. అటుపిమ్మట సంఘమువలనను జీవితమువలనను మనకు గల్గుస్థానమునుబట్టి గలిగెడు ధర్మమును మనము నెరవేర్పవచ్చును. అయినను మనుష్యస్వభావమున నొక్కగొప్ప యుపద్రవముగలదు. అదియేదియనిన మనుజుఁడు తన్నుఁదానెప్పుడును బరిశీలించుకొనకుండుటయే. అతఁడు తానుగూడ రాజువలెనే సింహాసనారూఢుఁడనగుటకుఁ దగినవాఁడనని యే యోచించుచుండును.

అతఁడొకవేళ సద్గృహస్థుఁడైనను మొదట తనకిప్పటికి విధియైన ధర్మమును తానిపుడు నెరవేర్చి చూపవలెను. తరువాత నంతకన్న యోగ్యములగు ధర్మము లాతనికి వచ్చును. ప్రపంచమున మనము పూనికతోఁ బనిఁజేయప్రారంభించితిమేని, నదృష్టదేవత మనకన్నివైపులను వికల్పముల గలుగజేసి మన స్థానమును మనము శీఘ్రముగ దెలిసికొనునట్లు చేయుచున్నది. ఏమనుజుఁడుగాని ప్రపంచమున దానాక్రమించుట కర్హత లేని పదవిని దాను జాలకాలమువరకు నాక్రమించియుండనేరడు. ప్రకృతికి ప్రతికూలముగా దలంచుటయందు లాభము లేదు. గనుక తక్కువ కృత్యమును జేయువాఁడు తక్కువవాఁడుగాడు. తానాచరించు ధర్మముల స్వభావమునుబట్టియే, యెవ్వఁడును బరీక్షింప బడకూడదు. మనుజులందరునుగూడ వారుతమ ధర్మములనే స్వభావముతో నాచరించుచుంటిరో దానినిబట్టియే బరిశీలింపవలెను.

మనమిదివరకు ధర్మమునుగురించి చెప్పిన యీయభిప్రాయము గూడ మార్పును బొందుననియు నిష్కల్మవృత్తితోను ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండను మనము కార్యావలంబనము జేసినపుడుమాత్రమే యుత్కృష్టకృత్యమును నెరవేర్పనగుననియు ముందుముందు మనము కనుగొందుము. ఐనను ధర్మమను జ్ఞానముతో చేసెడు పనిమూలముననే క్రమముగా నట్టియుద్దేశమేమియు లేకుండ నిష్కామ్యముగా కర్మచేయుటకు మనలను నడిపించును. ఎప్పుడు కర్మ భగవదారాధనముగాను అంతకంటె నెక్కువదిగాను నగునో యపుడు కేవలకర్మార్థమే కర్మగావింప బడినదగును. తక్కిన యోగములలోవలెనే కర్మయోగమునకు గూడ ప్రయోజనము, పరమాత్మను ప్రకాశింపజేయుటయే ఐహికప్రవృత్తులను తగ్గించి పరమార్థప్రవృత్తులను గలిగించుటయే. ఇది విషయవాంఛలను ద్యజించుటవలనఁ గలుగుచున్నది. దీనినే ధర్మముశాసించును.

ఇట్లే సాంఘిక తత్వమంతయు నందఱకుఁ దెలిసినను దెలియకున్నను నీప్రకారముగానే కర్మానుభవములనుబట్టి యేర్పడినది. స్వార్థపరాయణ తనుగుఱించుట వలన నాత్మాభివృద్ధికి మార్గమేర్పడినది. ధర్మమెప్పుడును తీయగానుండదు. దీనితో ప్రేమ సమ్మిళితమయినప్పుడే యది కొంతమృదువుగానడచును. లేనియెడల నెప్పుడును ఘర్షణమేతటస్థించును. అదిలేనియెడల తల్లిదండ్రులు బిడ్డలకును, భర్తలు భార్యలకును వారువారికిని దమతమ విధులను నెరవేర్పజాలక పోవుదురు. ప్రతిదినమును మనమెన్నియో కలహములను జూచుచున్నాము. ప్రేమ యుండినప్పుడే ధర్మము రుచిగావుండును. ప్రేమ స్వేచ్ఛయందుగాని ప్రకాశింపదు. మనజన్మమున మనకుఁదటస్థించు రాగద్వేషాది తుచ్ఛవిషయముల కన్నింటికిని దాసులమగుట స్వేచ్ఛయగునా? వీనికన్నింటికి నోర్చి యుండుటయే స్వేచ్ఛ. తమకోపస్వభావమునకు బానిసలయి మగల నిందించు భార్యలు స్వతంత్రలమని వారనుకొనినను అట్లు చేయుటవలననే వారు బానిసలని రుజువగుచున్నది. ఇట్లే భార్యల నిందించుభర్తలును బానిసలగుచున్నారు.

స్త్రీకి గాని పురుషునికి గాని పాతివ్రత్యము ప్రథమధర్మము. ఎంతచెడి తిరిగినవాఁడయినను ప్రేమాస్పదురాలయి పతివ్రతయయిన భార్యయొక్క సద్బోధనలవలన మంచిమార్గమునకు రానివాఁడుండడు. లోకమింకను అంతవరకుఁ జెడలేదు. పశుప్రాయులయిన భర్తలను గురించియు పురుషుల దుర్నీతిని గురించియు మనము తరుచు వినుచుందుము గాని యంతటి పశుప్రాయులయిన భార్యలును దుర్నీతిగల స్త్రీలనుమాత్రము లేరా? స్త్రీలందరు తాముచెప్పుకొనునట్లు పావనులును సద్వర్తనముగలవారునయి యుండినయెడల లోకమున దుర్నీతిగల పురుషుఁడొక్కఁడయిన నుండడని నాయభిప్రాయము. పాతివ్రత్యము పారిశుధ్యమునను వీనికి లొంగని పశుత్వముండునా? పాతివ్రత్యమైతనవిభుని దక్కతక్కన

పురుషులనందరిని బిడ్డలనుగాఁజూచుకొను స్త్రీరత్నము నుజూచిన తోడనే యెంతటి తులువయైనను మాతృభావముతో పాదాక్రాంతుఁడుగాక యుండునా? అట్లేప్రతి పురుషుఁడును పరస్త్రీలనందరిని తల్లులనుగాను, దుహితలును గాను సోదరులను గాను జూచుకొనవలెను. మరియును మతగురువుగానుండఁగోరువాఁడు ప్రతిస్త్రీని తనతల్లినివలెఁజూచుకొని యామెయందట్టి వృత్తితో మెలఁగవలెను.

లోకములోనికెల్ల మాతృస్థానముసర్వోత్కృష్టమయినది.స్వార్థత్యాగమును నేర్చుకొనుటకును అభ్యసించుటకును నదియే. ముఖ్యమయిన తావు మాతృప్రేమకంటె ఘనతరమయిన దొక్కదైవభక్తిమాత్రమే. తక్కినవన్నియు దానికి లోకువ. తనబిడ్డలసదుపాయముఁ జూచుకొనుట తల్లికిలక్షణము. అట్లుకాక తల్లిదండ్రులు దమసంగతియె మొదట చూచుకొనువారయిన యెడల తల్లిదండ్రులకును, బిడ్డలకు నుండుసంబందము లెక్కలు వచ్చినతోడనే తల్లిదండ్రులనెఱుఁగకుండ బోవు పశుపక్ష్యాదుల యను బంధమువంటిదే యగును. స్త్రీని భగవంతుని మాతృ ధర్మముగాఁ జూడ గలిగిన మనుష్యుఁడెంతయుధన్యుఁడు. పురుషుని భగవంతుని పితృధర్మము గాజూడగలిగిన స్త్రీధన్యురాలు.తల్లిదండ్రులను ప్రత్యక్షదైవములుగా జూచుకొను బిడ్డలుధన్యులు.

మన కవ్యవహితమయిన ధర్మము నాచరించి దానివలన నంతకంటె ఘనతరమయినదాని నాచరించుచు క్రమక్రమముగా సర్వోత్కృష్టమయిన పరమ ధర్మమును సాధించు శక్తిని గలిగించుకొనుటయే మనము వృద్ధిజెందుటకు మార్గము. పడుచువాఁడగు సన్న్యాసి యొకఁడొక యరణ్యములోనికేగి యక్కడచిరకాలము తపస్సుచేసి నిష్ఠుఁడై యొక్కనాడొక చెట్టునీడను గూర్చుండియుండఁ దనమీఁదగొన్ని యెండిపోయిన యాకులు రాలిపడెను. అంతట పైకిఁజూచిన నొక కొంగదాని

మీఁద నగపడెను. తోడనే యాతని కాగ్రహముపొడమి॥ ఏమి? నామీఁద నాకులు పడవేయునంతటి పొగరుబోతు తనమా. నీకని" తీవ్రదృష్టితో జూచిన యా యోగి యొక్క ప్రభావమునకాబకము భస్మమయిపోయెను. అదిచూచి యామునికుమారుఁడు దృష్టిమాత్రముచేతనే కొంగను సంహరింపఁగలిగిన తనప్రభావమునకు సంతుష్టుఁడై యుండెను. ఇట్లుండ కొన్నాళ్ళకు భిక్షుకై పురమునకుఁ బోవలసివచ్చెను. పోయి యొక యింటికేగి ॥అమ్మా" భిక్షముపెట్టుమని పిలిచెను. ॥నాయనా కొంచము తాళుమని" లోపలనుండి ప్రతివచనము వచ్చెను. దానికాతఁడు గినిసి ॥ ఓసిపాపిష్ఠీనన్ను వేచియుండమనెదవా? నాప్రభావమెఱుఁగవు కాబోలు" నని యనుకొనెను. ఇట్లు తనలో ననుకొనుచుండగా మరల లోపలనుండి॥అబ్బాయీ? మిగులగొప్పవాఁడనని యుప్పొంగఁబోకుము. ఇక్కడ కొంగలును కాకులును లేవు సుమీయని మరల నొక శబ్దమువినవచ్చెను. ఆమాటలు విని యాశ్చర్యపడి వేచియుండెను. కొంతసేపటికి లోపలనుండి గృహిణి వచ్చిననీయోగి యామెపాదములపై వ్రాలి ॥అమ్మా అది నీకెట్లు తెలిసినద "ని యడిగెను. ఆమె॥ కుమారా? నాకు యోగములు యోగాభ్యాసములును దెలియవు. నేను నందరివంటిసామాన్యస్త్రీనే నాభర్త యస్వస్థుఁడై యున్నాడు. అందుల కుపచారముచేయుచున్న దాననగుట నిన్ను పవలసివచ్చినది. నాయావజ్జీవమును నావిధులను నెఱవేర్చుటకయి పాటుపడుచుందును. నాకు వివాహముగువఱకును, తల్లిదండ్రులకు సేవజేసినాను. వివాహమయినది మొదలు పతిపూజ జేయుచున్నాను. నేనభ్యసించెడు యోగమిదియే. ఇట్లు నాధర్మమును నే నాచరించుట వలన నాకు జ్ఞానమువచ్చినది. దానింబట్టి నీయూహాలను నీవరణ్యమునఁ జేసినపనినిఁ దెలిసికొన గలిగితిని. ఇంతకంటెను విశేషమును దెలియఁ గోరుదువేని యాపట్టణమున నంగడియందు ధర్మవ్యాధుం

డను నతఁడొకఁడుకలఁడు. వానికడకేగిన నీకతఁడు ధర్మోపదేశము నుజే యునని చెప్పెను. ఆమాటలు విని సన్న్యాసి మనమాపట్టణమునకు ధర్మవ్యాధుని కడకేలపోవలెనని యనుకొనెను గాని యామె దర్శనమునఁ గొంతమనోవికాసముకలిగి యాప్రకారమక్కడకుఁబోయెను. పట్టణస మీపమ్మునకు రాగానే బజారు గనిపించెను. అక్కడనొక వ్యాధుఁడు మాంసమును ఖండించుచుఁ గొనవచ్చినవారికమ్ముచుఁ బేరమాడుచుఁ గాన వచ్చెను. వానింజూచి యామునికుమారుఁడు౹౹ దైవమా? వీనికడ నానేను ధర్మోపదేశమును గొనుట. వీఁడుపరమపాతకుఁడు గానున్నాడు అని తలపోయుచుండెను. అంతట నావ్యాధుఁడు వీనింజూచి ౹౹స్వామీ మిమ్ముల నాసాధ్వమణియా పంపినది? నాపని తీరినతోడనే వచ్చెదను దయచేసి యాసీనులయి యుండుడని" చెప్పెను. సన్న్యాసి యేమితటస్థించునోయని చింతించి యాసీనుండై నఁగొంతసేపటి కాకిరాతుఁడు తనపని చాలించి వచ్చిన ద్రవ్యమును బట్టికొని లేచివచ్చి౹౹ స్వామీనాతోడ మాయింటికిఁ దయచేయుఁడని మునికుమారునింటికిఁగొనిపోయి కూర్చుండఁబెట్టి యించుక దాళుమనిచెప్పి లోనికిఁ బోయి తల్లిదండ్రులను స్నానముచేయించి భోజనముపెట్టి వారియుపచారములన్నియుఁ జేసి పిమ్మట వచ్చి సన్న్యాసితో౹౹ అయ్యా!మీరిచ్చటికి నన్నుఁజూడవచ్చినారు. నావలనమీకుగావలసినదేమనియడిగెను.సన్న్యాసి ఆత్మను గురించియుఁ దేవునిగురించియుఁ గొన్నిప్రశ్నలడిగిన వానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగా నాతఁడొక యుపన్యాసము చేసెను.అది మహాభారతము నందు వ్యాధ గీతలను పేరఁబరగుచున్నది. అందు మహత్తర మయిన వేదాంత ధర్మములు గలవు.ఆవ్యాధుని యుపన్యాసమును జూచి ముని కుమారుఁడాశ్చర్య నిమగ్నుడయి౹౹యింతజ్ఞానివై యుండి నీవీశరీరమునందుండి యిట్టి నికృష్ట వృత్తి యందేలయుంటివ"ని యడిగెను.అందుల కాతఁడు౹౹ కుమారా? ధర్మ

మెద్దియు నికృష్టముకాదు-నాజన్మమును బట్టి నాకిట్టి వృత్తియేర్పడినది. నాచిన్నతనమున నేనీవ్యాపారమును నేర్చుకొంటిని. నాకుదీనియందు సంగములేదు.నిర్లిప్తుడనై నాధర్మమును నేనుచేయుచున్నాను. నాగార్హస్థ్య ధర్మమును యథావిధినాచరించెదను. నాతల్లిదండ్రులను సుఖపెట్టుటకు నాశక్తి కొలదిం బ్రయత్నించుదును. నాకునీయోగమును తెలియదు. నేనుసన్యాసిని గాలేను అరణ్యములకునుం బోలేదు. అయినప్పటికిని నీవుచూచిన నాజ్ఞానమంతయు నిర్లిప్తుడనై నాకువిధింపఁబడిన ధర్మమాచరించుటచేతనే కలిగినది అనిచెప్పెను.

హిందూదేశమున నొక జ్ఞానికలఁడు. ఆతఁడత్యద్భుతమయిన మనుష్యుఁడు. అట్టివాని నేనెక్కడను జూడలేదు. అంతటలోకవిరుద్ధమయిన పురుషుఁడు ఎవరికి నేమియు బోధచేయఁడు ఎవరయిన ప్రశ్నించిన యెడల సమాధానము చెప్పఁడు.గురువుగానుండుటకు దనకర్హతలేదనియెంచి యాతఁడట్లు చెప్పుట కగీకరింపఁడు. నీవొక ప్రశ్ననడిగి కొన్ని దినములు వేచి యుంటివేని యాతఁడు ప్రసంగవశమున నావిషయమును దీసికొనివచ్చి యద్భుతముగాఁ వానిని బోధించును. అతఁడు నాకొకప్పుడు కర్మరహస్యము నిట్లుబోధించెను. ‹‹కార్యకారణములు రెండునొకటిగావలెను'' నీవుపనిచేయునపుడింక దేనినిజింతింపకుము.అదియొకయారాధనముగానెంచి అదేకనిష్ఠతో నీమనస్సంతయు దాని యందైక్యమునొందింపుము. పైగాథయందీ ప్రకారముగా వ్యాధుఁడును సాధ్వియుఁ తమతమ ధర్మములను హృదయపూర్వకముగను సంతోషముతోడను ఆచరించిరి. అందుచేవారికి జ్ఞానోదయమయినది. దీనిని బట్టి తమ యాశ్రమమునకువిధింపఁబడిన ధర్మములను ఫలవిరాగులై యాచరించుటవలన పరమాత్మజ్ఞానము కుదురునని స్పష్టముగాతెలియుచున్నది. ఫలమునందు బద్ధానురాగుఁడై యున్నకర్మకుఁడు మాత్రమే తనకు విధింపఁబడిన ధ

ర్మములు మంచివిగావని విచారమును పొందును గాని నిర్లిప్తుఁడైనవానికన్ని ధర్మములును మంచివే. వానిమూలముననే వాఁడు స్వార్థపరత్వమును జరుపుకొని ముక్తి సంపాదించుకొనును. మనమందరమును చాల గొప్పవారలమని యనుకొనుచుందుము. ఒకరికంటె మనకెక్కువధర్మములు గావలయునని వాంఛించుచుందుము. ఇట్టిస్పర్ధమూలముననసూయ బయలు దేరును. అదిహృదయమందున్న దయను జంపును. మూలిగెడు వానికే ధర్మమును రుచింపదు. వానికిఁ దేనివలననుఁ దృప్తి గలుగదు. వానిజన్మ మెన్నటికిని వ్యర్థమే. మనకేది ధర్మమగునో దానినెల్ల నిశ్చింతతో పూనిక పడి చేయవలెను. అప్పుడు మనకు నిశ్చయముగా జ్ఞానము కలుగును.

కర్మయోగము

ఐదవ ప్రకరణము.

లోకోపకారము స్వోపకారము

(We help ourselves not the World)

ధర్మరతి మన యాత్మాభివృద్ధికెట్లు సహకారిగా నున్నదో విచారింపక ముందు, హిందూదేశమున కర్మకు మేము జెప్పెడు మఱియొకయర్థమును మీకు జెప్పనిండు. ప్రతిమతమునందును, వేదాంతమనియు, పురాణగాథయనియు, కర్మకాండయనియు, మూడుభాగములుగలవు. ఈ మూటియందును వేదాంతము ప్రతిమతమునకును సారమైయున్నది. దీనినే పురాణములు పూర్వకాలపు మహనీయుల జీవనములచేతను, గథలచేతను, ననేకములగు కల్పిత గాథలు మొదలుగాగల వాటిచేతను నుదహరించి మనకుబోధచేయుచున్నవి. కర్మభాగము దీనినే సర్వజనులకును గ్రాహ్యమగునట్లు మఱికొంత విపులముగాను, సులభసాధ్యముగాను జేయుచున్నది. కర్మనిశ్చయముగా వేదాంతమందలి సూక్ష్మాభిప్రాయములకు స్థూలరూపమును గలిగించుచున్నది. ఇదియే కర్మయనబడుచున్నది. మనలో జాలమంది యాత్మజ్ఞానమును సంపాదించువరకును, కేవలవేదాంతమును గ్రహించుట కశక్తులుగానున్నారు గాన, నీకర్మయను నది ప్రతిమతమునందును నత్యావశ్యకమై యున్నది. ప్రతివిషయమును గూడ మేము దెలిసికొనగలమని తలంచుట సులభమేగాని, యనుభవము

లోనికివచ్చినపుడు మాత్రము కేవల వేదాంత రహస్యములను స్పష్టము గా బోధపరచుకొనుట జాలకష్టసాధ్యము గావున వాటినిఁదెలియజేయు టకుఁ గుఱుతులుగొన్ని మనకావస్యకమ్ములైయున్నవి. ఈగుఱుతుల వలన సులభసాధ్యము గాని విషయములచక్కఁగాఁగ్రహించెడు పద్ధతిని మనమ్ముత్రోసివేయఁగూడదు. పురాతన కాలమునుండియును గూడ గుఱుతులు ప్రతిమతములవారిచేతను నుపయోగించబడుచునే యున్నవి. ఒక విధమును బట్టి చూడఁగుఱుతులమూలముననేగాని మనము దేనిని తలంపఁజాలము. మాటలు గూడ మనకు బుద్ధెడు నూహలయొక్క గుఱుతు లై యున్కవి. మరియొక విధము చే నాలోచించిన ప్రపంచమున నున్న ప్రతివస్తువును గూడ నేదోయొక దానికిఁగుఱుతుగా నెంచవచ్చును. ఇంత యేల. ప్రపంచమేయొక గుఱుతు. అగోచరుఁడై వెనుకనున్న భగవంతుడె దీనిసారము. ఈగుఱుతులపద్ధతి మనుజుడు సృష్టించినదికాదు. ఏదో యొకమతమువారు గొందరేకీభవించి, కొన్నిగుఱుతుల నాలోచించి, వాటినితమ మనంబులనుండి వెలువరించి యనుభవములోనికిఁ దెచ్చినంత మాత్రముననే నీగుఱుతులువచ్చియుండలేదు. మతవిషయమగుగుర్తులు స్వతస్సిద్ధమగు వృద్ధిగలవియే. లేనియెడల, సర్వసామాన్యముగా ప్రతివానిమనసునందును గొన్నిగుఱుతులొకేవిధమగు నూహాలనే యేలపుట్టింపవలెను? కొన్నిగుఱుతులు ప్రపంచమునందంతటను వ్యాప్తముజెంది యున్నవి. మీలోచాలాభాగము చిలువయను గుఱుతు (Cross) క్రైస్తవమతమును దెలియఁజేయు సంబంధముననే మొట్టమొదటవచ్చెనని యూహింతురు, కాని యదార్థముగా నీగుఱుతు క్రైస్తవమతమునకు పూర్వమునను, మోసెస్ పుట్టకమునుపును, వేదములుద్భవింపకమునుపును,మరియుమనుజ సంతతినిగూర్చి యెవ్వనిచేగాని యేదియును వ్రాయఁబడని కాలమునఁగూడ నిదియుండియేయున్నది. ఈగుఱుతు యాజ్టెక్కుల

కాలమునను ఫోయినీషియనులకాలమునునుగూడ నుండినట్లు గానఁబడుచునేయున్నది. వారిలోప్రతిజాతివారునుగూడ దీనినిఁగలిగియేయుండిరి. మరియు చిలువమీఁద కొరతవేయబడినవానిగుఱుతు సామాన్యముగా ప్రతిసంఘమువారికినిగూడఁ దెలిసియుండినట్లు గానఁబడుచున్నది. సున్నయనునది ప్రపంచమునందంతటనుగూడ ముఖ్యమగు గుఱుతుగానున్నది. తరువాత నన్నిటికన్నను మిక్కిలియెక్కువగా వ్యాపించియున్న స్వస్తిక 卐 యనుగుఱుతొకటిగలదు. ఒకప్పుడు బౌద్ధులు దీనినితమతోఁగూడ ప్రపంచమంతటను త్రిప్పినట్లు తలంచఁబడెనుగాని బౌద్ధమతమునకు పూర్వమనేక శతాబ్దములక్రిందట దీనిననేకసంఘములవారు వాడినట్లు గానఁబడుచున్నది. పూర్వముబాబిలోనులోను ఈజిప్టులోనునుగూడ నిదికనుగొనబడెను. దీనివలననేమి తేలుచున్నది. ఈగుఱుతులన్నియును పలువుర యేకీభావముమాత్రముననే వచ్చియుండనేరవు. వీనికన్నిటికిని నేదోయొకకారణముండితీరవలెను. దానికిని నరునిమనమునకు కొంతస్వభావసిద్ధమగు బాంధవ్యముండితీరవలెను. భాషయునుగూడ నిట్లేపలువురయేకీభావమునఁగల్గినదిగాదు. మానవులందరునుగలసి యీయూహల నీమాటలచేత దెలియఁజేయుదమని యొప్పుకొనుటవలనఁగాదు. తనను దెలుపుమాటలేనిది యూహయెప్పుడును నుండనేరదు. అట్లే యూహ లేనిది మాటయెన్నడు నుండఁజాలదు. గావున మాటయు నూహయు నవినాభావసంబంధముగలిగియున్నవి. ఒకదానినుండియొకదానివేరు జేయుటకలవిగాదు. ఊహలనుదెలుపు గుఱుతులు ధ్వనిరూపమునగాని వర్ణరూపమునగాని యుండవచ్చును. పుట్టుమూగవారికి నాదచిహ్నములు పనికిరావు. మనస్సునబుట్టు ప్రతియూహకును నొకరూపముండును. దీనిని సంస్కృతశాస్త్రములలో నామరూపమందురు. భాషనుసృష్టించుటెంత దుష్కరమో యట్లేగుర్తులను సృష్టించుటయుఁగూడ నసంభవమే. లోకము

నందలి కర్మరూపమయిన చిహ్నములవలన మానవకోటియొక్క మతాభిప్రాయములు దెలియవచ్చుచున్నవి. కర్మలు, ఆలయములు మొదలగు పరికరమంతయు ననవసరమనిచెప్పుట చాలసుకరమే. ఈరోజులలో నామాటలు ప్రతిపిల్లవాడును చెప్పుచున్నాడు కాని యాలయముల లోనికిఁబోయియారాధించువారికిని అట్లుచేయకుండువారికిని గలభేదమందరికిని స్పష్టముగాఁ దెలియుచునేయుండును. కాబట్టి కొన్నికొన్ని యాలయములు, కర్మలు మొదలగు స్థూలరూపములవలన కొన్నికొన్ని మతములవారి కాయాచిహ్నము లేయభిప్రాయములను దెలుపుటకేర్పడిన వో ఆయభిప్రాయములు వారిమనస్సులకు నాటునుకాఁబట్టి కర్మలను విగ్రహములను కేవలము నిరసించుట వివేకమయినపనికాదు. వీనినిగూర్చినవిమర్శయును అభ్యాసమునుగూడ సహజముగ కర్మయోగమున నొకభాగముగా నేర్పడుచున్నది.

ఈకర్మశాస్త్రమింకను పలుముఖములుగనున్నది. అందొకటి మనస్సునకును, వాక్కునకును గలసంబంధమును, వాక్శక్తివలన నేమిచేయగలమో దానిని, దెలిసికొనుట ప్రతిమతమువారును వాక్శక్తి నంగీకరించియున్నారు. అంతేగాక సృష్టియంతయు శబ్దమువలనఁ గలిగినదని కూడ కొందరిమతము. భగవదుద్దేశమునకు బహిర్ముఖము, శబ్దము. భగవంతుఁడు సృష్టినిజేయుటకుముందు మనస్సున సంకల్పముచేసినందున శబ్దమువలన లోకముసృజింపఁబడినది. ఈజడప్రపంచముయొక్క తాపత్రయమునంజిక్కి మనబుద్ధి మందగించిపోవును. వయస్సువచ్చినకొలదిని లోకముతోడ ననుబంధముహెచ్చి మఱింతజడులమగుచున్నాము. అందుచేతనను క్షణమువిడువక మనకన్నులయెదుట జరుగువిషయములను గూడ మనముగననేఱకున్నాము. అయినప్పటికిని మధ్యమధ్య మానవస్వభావముప్రబలి వానితత్త్వమునుగూర్చి యొక్కొక్కపుడు చర్చసేయ

మనసుపుట్టుచుండును. అట్టిబుద్ధిపుట్టుటయు నదియుద్భూతముగాఁగనబడుట యు జ్ఞానోదయమగుటకు ప్రథమసోపానము. శబ్దమునకు వేదాంతశాస్త్రమునందుగల ప్రాముఖ్యతయు ప్రభావమును అట్లుంచినను జగన్నాటకమున శబ్దములత్యంతప్రధానమయిన పనులను జేయుచున్నవి. నేను నీతోమాటలాడుచున్నాను నిన్నుదాకుటలేదు. అయినప్పటికిని నామాటలువలన వాయువుతో తరంగములుబయలుదేరి యవినీశ్రోత్రపుటంబులఁబ్రవేశించి నీజ్ఞానతంతువులను స్పృశించి నీమనస్సున వికారములను బుట్టించుచున్నవి. దీనినడ్డగింపలేము. ఇంతకంటెవింత యేమయినఁగలదా? ఒకఁడునిన్ను మూఢుఁడాయనిపిలిచిన నీవుకోడనేలేచి యొకగుద్దువేయుదువు. చూచినారా శబ్దముయొక్క శక్తి? ఒకస్త్రీ యేడ్చుచుండును. ఇంకొకతెవచ్చి శాంతవచనంబుల దుఃఖోపశమనముచేయును. వెంటనేయామె దుఃఖమంతయుఁబోయి నవ్వుటకారంభించును. శబ్దశక్తియెట్టిదోచింతింపుడు! వేదాంతశాస్త్రమునందును సామాన్యలోకవర్తనమునందునుగూడ నదియొకమహత్తరమయిన శక్తియైయున్నది. మనము రేయింబవళ్లు సర్వదా యాశక్తిని వినియోగించుచున్నాము గాని వానివిమర్శలేశమును జేయుటలేదు. ఈశక్తియొక్క స్వభావమును దెలిసికొని దానినిజక్కఁగనుపయోగించువిధమును గ్రహించుటకూడ కర్మయోగమునకొక భాగమయియున్నది.

పరులయెడమన మనుసరింపవలసినధర్మమువారికి సహాయము జేయుటయే. ఇదియేప్రపంచమున కుపకారము జేయుట. ప్రపంచమునకు మనముపకారమేల జేయవలెను? ప్రపంచమున కుపకారముఁ జేయుట దానికి సహకారమొనర్పఁగోరి చేసినట్లు గాన్పించినను నిశ్చయముగానదియును మనయభివృద్ధికొరకే. మనమెల్లపుడును ప్రపంచమునకు మేలుఁజేయ బ్రయత్నింపవలెను. అదియేమనకోరికయైయుండవలెను. కాని బాగుగా

విచారించిచూచినయెడల ప్రపంచము మనసహాయము నించుకయినను గోరుచున్నట్లుగానఁబడదు. ఈసృష్టియంతయునుగూడ నీవుగాని లేక నేనుగానివచ్చి దానియభివృద్ధింగోరి దానికి సహాయమొనర్పవలెనని సృజింపఁబడలేదు. నేనొకప్పుడొక ప్రార్థనపుస్తకమునుజదివితిని. దానిలో నిట్లువ్రాయబడియుండెను "చక్కని యీప్రపంచమంతయు నితరుల కుపకారముఁజేయుటకు మనకుజాలవీలునిచ్చుచున్నది గాన మిక్కిలిబాగుగానున్నది" పైకిమాత్రమిది చక్కనివాక్యమేగాని ప్రపంచమునకు మన సహాయమావశ్యకమని చెప్పుట వెఱ్ఱితనముగాదా? దానిలో విశేషమగు దుఃఖమున్నదనుట నిజము, గాన మనము పరోపకారముఁ జేయుట మన యుపకారమునకే యని ముందు మనము దెలిసికొని నప్పటికిని యిపుడితరులకు సహాయమొనర్చుట మిక్కిలి యుత్కృష్ట కార్యమే. నాబాల్యమందు నేను గొన్ని తెల్లచుంచుల నొక చిన్న పెట్టెలో బెట్టి పెంచుచుండెడివాడను. ఆపెట్టెకుఁ జిన్న చక్రములుగలవు. చుంచులాచక్రములదాటఁ బ్రయత్నించినపుడెల్ల చక్రములు తిరుగుటకారంభించెను. చుంచులు మాత్రమెక్కడికిని బోవకుండెను. ప్రపంచమును దానికి మనము సహాయమొనర్చుటయునుగూడ నట్లేయున్నవి. జ్ఞానాభివృద్ధిని బొందుటయే యుపకారము. ప్రపంచము మంచిదియును, చెడ్డదియును గూడకాదు. ప్రతివాఁడును తనకు ప్రత్యేకముగ నొక ప్రపంచమును జేసికొనుచున్నాడు. అంధుఁడొకఁడీప్రపంచమును గూర్చి విమర్శింప నెంచినయెడల నదిమెత్తనిదిగానో, లేక దృఢమైనదిగానో, శీతలముగానో, లేక వేడిగానో, గాన్పించును మనమెప్పుడును సుఖము పాలైగాని లేక దుఃఖముపాలైగాని యున్నాము. దీనిని మనమనేక వందల సారులు జూచుచునేయున్నాము. సహజముగ పడుచువారు గుణగ్రాహులుగాను వృద్ధులు పూర్వభాగులుగాను నుందురు. యౌవ్వనవంతు లీకముందుఁ జాల

కాలముజీవింపనున్నారు. జరాగ్రస్థులగువారు తమకాలమంతయు నుబోయి నదని మొరలుపెట్టుదురు. నెరవేర్పనలవిగాని వాంఛలువండలాది వారిమనం బునఁగొట్టుకొనుచుండును. ఎట్లయినను చివరకిద్దగునుగూడ బుద్ధిహీనులే. మనజీవితము దానినిగూర్చి మన మనంబున మనమాలోచించు విధమును బట్టి. పుణ్యముగానో, లేక పాపముగానో గాన్పించును. గాని ప్రత్యేకము నది రెండును గూడకాదు. అట్లేయగ్నియును మనకది సహ్యముగా నుష్ణ మిచ్చిన నపుడు దానిఁ గొనియాడుదుము. మనచేతిని గాల్చినపుడు దాని నిందింతుము. దానిని ప్రత్యేకము విమర్శించినయెడల నదిమంచిదియును జెడ్డదియును గూడఁగాదు. మనము దానినుపయోగించు చందమునుబట్టి మనకది సుఖకరముగానో, లేక దుఃఖకరముగానో గాన్పించును. ప్రపంచము గూడ నిట్టిదే. అది పూర్ణత్వము జెందియున్నది. పూర్ణత్వమునఁ దాని క్రియల కనుగుణముగానుండునటుల జేయఁబడియున్నది. మనములేన ప్పటికిని గూడ నీప్రపంచవర్తన మెప్పటివలెఁ జక్కగా బోవుచు నేయుం డును. దాని వృద్ధినిగోరి దానికి మనము సహాకారమొనర్పవలెనని, వృథా ప్రయాసములఁబొందనక్కర లేదు.

అయినను మనము పుణ్యకార్యములఁ జేయుచుండవలెను. మనజీవి తకాలమంతయుఁ బరోపకారముఁ జేయుటకే యని మనము దెలిసికొనిన యెడల పుణ్యకార్యాచరణమునందాసక్తిఁ గలిగి యుండుట మనకోరికల న్నిటికంటె నత్యుత్కృష్టమైనది. ఎత్తయిన పీఠమునెక్కి మైదు పటకము లను జేతిలో నుంచికొని. „ఓ బీదవాడా! యిదిగో" యని యెన్నడును జె ప్పకుము. కాని యానిరుపేద నీవలన బిచ్చమునుగొని నీకు పుణ్యము గలి గించుటకై యచట నున్నాడని యెంచి వానికి కృతజ్ఞుడవుగమ్ము. లాభ మును బొందువారు దానమును బట్టువాఁడు గాఁడు. దానమునిచ్చువాఁడే నీదయారసత్వమును పరోపకారత్వమును ఈప్రపంచమునఁ బ్రవహింపఁజే

నిన్ను నిర్మలుఁడవుగను, పాపరహితుఁడవుగను జేసికొనుటకు స్వతంత్రుఁ డవైయుంటివని వందనము లొనర్చుము. పుణ్యకార్యములన్నియునుఁగూడ మనమలినమునుఁ గొట్టివైచి సిద్ధినిచ్చుటకు సాధకములైయున్నవి. చివరకు మనము చేయఁగల సుగుణ కార్యములేవి? వైద్యశాలలు గట్టించుట. త్రోవలను చదునుచేసి రోడ్డులు వేయుట మొదలగునవిగద! మనమిట్టి ధర్మకార్యములఁ జేయుదుము. అందుకై యిరువది ముప్పది లక్షల డాలర్లు చందా చేయుదుము. పదిలక్షలు ఖర్చుచేసి ధర్మవైద్యశాల నొకదానిఁ గట్టుదుము. మఱిపదిలక్షలు వ్యయముచేసి విందుల నారగించి సారాయములఁ ద్రావి, తనియుదుము. మిగిలిన ద్రవ్యములో సగము భాగముద్యోగస్థులపహరింతురు. తక్కినదిమాత్రము పేదల వినియోగమునకు రావచ్చును కాని యివియన్నియు నేమి? ఒక పెనుగాలి వీచినయడల నీ మహామందిరములన్నియునుఁ గూడ నేలపాలు గావలసిన వే? అప్పుడు మనమేమి చేయఁగలము? అగ్నిపర్వతమే దేని యొకటి భిన్నమయ్యెనేని మనధర్మశాలలు, నగరములు, మందిరములు, మొదలగున వన్నియునుఁ గూడ నాశనమై పోవును. ప్రపంచమునకుపకారముచేయుటనెడు పిచ్చిప్రసంగమీపాటికి గట్టిపెట్టుదము. అదినీ సహాయమును గాని నాసహాయమును గాని యపేక్షించుటలేదు. మనమెప్పుడును గూడ నుపకారముఁ జేయుచునేయుండవలెను. అదియునుస్వలాభమునకే. మనముసిద్ధిని బొందుటకదియేమార్గము. మనము సహాయమొనర్చిన పేదలలో నెవ్వఁడును మనకొక పైసయైన నీయవలసిన న్యాయములేదు. కాని సహాయము జేయుటకై మనకవకాశమిచ్చినందున వానికి మనమెంతయైన నీయవలసినదే. మనము ప్రపంచమునకు మేలుచేసితిమని గాని చేయఁగలమనిగాని లేక యాయా మనుజులకు సహాయమొనర్చితిమని తలంచుటగాని కేవలము నింద్యమైనపని. మనమొకనికి సహాయముఁ జేసితి మనియు, నందుచేవాఁడు

మనకు వందనము లొనర్పవలెననియు, వాఁడట్లు చేయునందువనె మనకు కష్టములు గలుగుచున్నవనియు తలంచెదము. మనము చేయుదానికిని ప్రతిఫలము మనమేల నపేక్షింపవలెను? నీసహాయమును బొందువాని యెడల కృతజ్ఞుఁడవై యుండి వానిని భగవంతుని గాఁదలంచుము. మనతోడి మానవుని సంరక్షించుటచే భగవంతునిఁ బూజించుటకు మనకు స్వాతంత్ర్యముగలుగుట గొప్పయదృష్టము. గాదా? మనకు నిజముగా పరస్పరానుబంధము లేనియెడల నీవ్యర్థపుకోరికలవల్ల గలుగు ప్రయాస నంతను తప్పించుకొని. మనకార్యముల మనము సంతోషముతో చక్కఁగా నెరవేర్పుకొనగలిగి యుందుము. అనుబంధము లేక, పనిఁ జేసినయెడల దుఃఖమును అసౌఖ్యమును, నెన్నడును గలుగనేరవు. ప్రపంచము తన సుఖ దుఃఖములతో నిల్లెప్పటికిని బోవుచునే యుండును. దరిద్యాపేక్షగలిగిన బీదవాఁడొకఁడుండెను. వాఁడేదో విధమున నొకప్పుడు తనయాజ్ఞకు లోఁబడియుండు భూతము నొకదాని నెట్లయిన సంపాదించినయెడల తనకు కావలసినవెల్లదాని సహాయమునఁ బొందుచుండవచ్చునని వినెను. అప్పటినుండియు వాఁడొక భూతమును జేరఁదీయవలెనని చాల నాతురతతో నుండెను. భూతములనిచ్చు మహనీయుని కొరకై చాలకాలము దిరిగి తిరిగి చిట్టచివరకదృష్టవశమున మంత్రశాస్త్ర ప్రవీణుఁడగుఋషి పుంగవునొకనినిగని వానినాశ్రయింప దొడగెను. నీవాభూతముతో నేమిచేయుదువని ఋషియడిగెను. అంతట వాఁడు,,నాయాజ్ఞానువర్తియగు భూతము నొకదానినేను సత్యావశ్యకముగ గోరుచున్నాను. నాకొక మంత్రముపదేశించి నామనోభీష్టమును నెరవేర్పు"డని ప్రార్థించెను. కాని ఋషి కోపోద్రేకియై నన్ను చలింపజేయకుము పొమ్మని యానతీయ, నానాడింటికిఁబోయి మరునాడు మగుడవచ్చి వానిఁదీనుఁడై ప్రార్థింప దొడఁగెను. ఋషి విసుగుజెంది. ,,యీమంత్రమును దీసికొమ్ము. దానిని జపించితివేని నీవుచెప్పిన

ట్లు చేసెడు భూతమొకటి నిన్నాశ్రయించుకొని యుండును. కాని యవి క్రూర కర్మములను మాట మాత్రము మరువకుము. నీవు దానికెప్పుడును విరామము లేక పనిఁగల్పనఁ జేయవేని నీప్రాణములు దీయునని చెప్ప వాఁడు అది చాల సులభము. దీని జీవిత కాలమంతకునుగూడ సరిపోవుపనిని నేను కల్పన జేయుదునని వెడలిపోయెను. తరువాత వాఁడొక యరణ్యమునకు బోయి యామంత్రోచ్చారణ మాచరింప కొంత సేపటికి భయంకరాకారమును. దీర్ఘకాయమును గల భూత మొకటి బయలువెడలి „నేనొక భూతమును; నీమంత్రమునకు వశమైతిని కాని నీవు నాకెప్పుడును తరుగు లేకుండునట్లు పనినిచ్చుచుండవలెను. లేదేని నీప్రాణములు నీకుఁదక్కవని" చెప్పెను అంతటాపేద దానికొక మేడను గట్టనాజ్ఞాపింపఁ దక్షణమే యొక దివ్యభవనము కట్టఁబడెను. నాకుద్రవ్యమును దీసుకొనిరమ్మ „అనివాడాజ్ఞాపించెను." „ఇదిగోనీవు కోరినంత ద్రవ్యమ" ని భూతముచూపెను. "ఈమహారణ్యమునుఖండించి గొప్పనగరము నొక దానినిర్మింపుమని" మరల సెలవొసంగెను. నిముషమాత్రమున నాభూతమట్లుచేసి „ఇదిగోయంతయును సిద్ధమయినది. ఇంకేమిచేయుదునో చెప్పుమని యడుగ, పాపమాబీద వాఁడు భయకంపితుడై తానింకనేమిచెప్పుటకును దోచకుండెను. ప్రతిదానిని నాభూతము చెప్ప పాటు సమయములో జేయుచున్నది. ఇట్లుండ నాభూతము „నాకుపనిని జెప్పుము లేదేని మ్రింగివేసెద"నని భయపెట్ట ధైర్యహీనుఁడై యేమియు దోచక తిరిగి తిరిగి యాఋషియొద్దకుబోయి, „అయ్యా! నాప్రాణమును రక్షింపుఁడని యేడ్వసాగెను." ఋషి యేమి యనివానినడుగ వాఁడు" ఈభూతమునకు పనిచెప్పుటకేమియుఁ దోచుట లేదు. నేనెంతపనినిచ్చినను నొక్కనిమిషమునఁ జేసివేయుచున్నది పనిఁ జెప్పనియెడల మ్రింగివేయుదునని భయపెట్టుచున్నద" ని చెప్పునంతలో నా భూతమువచ్చి మ్రింగివేయుటకు సిద్ధముగానుండెను. అంతట వాఁడు

గడగడవణఁకి ఋషిపాదములపైఁబడెను. ఋషివానితో "నేనునీకొకత్రోవచూపెదను; అదిగో ముణుచుకొనిపోయినతోకగల యాకుక్కనుజూడు నీవుతక్షణమే దానితోకనుగోసి నిబ్బరముగాజేయుమని దానికిమ్ము" ని చెప్ప వాఁడట్లుచేసెను. భూతమాతోకనుదీసికొని పదిలముగాదానిసాగదీసెను. గాని దానిని జేతిలోనుండివదలిన క్షణమే యదిమరలముణుచుకొనిపోయెను. ఇట్లుదానినెన్నిసారులుసాగదీసినను ముణుచుకొనిపోవుచునేయుండఁ జట్ట చివరకు కొన్నిదినములకు విసిగివిసిగి "నాజన్మములో నేనెన్నఁడునునిట్టియవస్థను బొందియుండలేద" ని చెప్పివానినిబిలిచి వానితో నీవు నన్నువదలివేసినయెడల నేనునీకిచ్చినదంతయు నీకువిడిచిపెట్టి నిన్నుబాధింపకపోయెదననెను. వాఁడందులకపరిమితానందమును బొంది దానినివెడలబుచ్చెను.

ఈప్రపంచమాకుక్కతోకరీతినున్నది. అనేకశతాబ్దములనుండి మానవులుదాని నిబ్బరముగాఁజేయప్రయత్నించుచున్నారు. కాని వారుదానిని వదలినతక్షణమది యెప్పటిరీతి ముణుచుకొనిపోవుచున్నది. అది మఱియొకరీతినెట్లుండును? అనుబంధమునువిడనాడి కార్యములనుజక్కఁజేసికొనుపద్ధతిని మొదట నేర్చుకొనవలెను. తరువాతనట్టివాఁడెన్నటికిని మతాభినివేశమునుఁ బొందకుండును. ప్రపంచమాకుక్కవంకరతోకరీతినున్నదనియు దానినితిన్ననైనమార్గమునకుఁ దీసికొనివచ్చుటసంభవమనియు నెఱింగినయెడల మనము మతాభినివేశకులము గాకుందుము. మతాభినివేశమీప్రపంచమున నుండకపోయినయెడల నిప్పటికన్న నెక్కువవృద్ధిని బొందియేయుండును. జనసంతతికి మతాభినివేశమువృద్ధినిఁగలుగఁజేయునని తలంచుట బుద్ధిహీనతగాని వేరొకటిగాదు. మానవులనింతకన్న హెచ్చుదశకు తేకుండుటయేగాక గోపము, అసూయ మొదలగు మనోవికారములఁ బుట్టించుటవలనను సోదరభావమును బోగొట్టి

యొకరితో నొకరు కలహములకెందునట్లు చేయుటవలనను నీమతాభినివేశము మనుజులను క్షీణదశకు దెచ్చుచున్నది. మనముచేయుకార్యములన్నియు నుత్కృష్టమైనవనియు మనముచేయనివి నిష్ప్రయోజనమైనవనియు మనమతలంచుచునేయుందుము. గాన మతాభినివేశమును బొందుదమని యెన్నఁడైనసీకుఁదోఁచినచో నాకుక్కవంకర ప్రసంగమును జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొమ్ము. ప్రపంచవర్తనమునకై నిద్రాహారములులేక నీవు వేసారియుండనవసరములేదు. నీవులేకపోయినను ఎప్పటిరీతినది పోవుచునేయుండును. మతాభినివేశమునుండి తొలగినప్పుడే నీవుచక్కగాపనిచేయుదువు. నెమ్మదైనవాఁడును దీర్ఘాలోచనపరుఁడును దయారసమును సోదరభావమును గలవాఁడుమాత్రమే పుణ్యకార్యముల నాచరించి తనకుమేలుచేసుకొనఁగలఁడు. మతాభినివేశకుఁడు మూర్ఖప్రాయుఁడు. తోడివారల సోదరభావమునఁ జూడఁజాలఁడు. ప్రపంచమునువాఁడెన్నఁడును తిన్ననైన త్రోవబెట్టజాలడు. తానైనను సిద్ధినిబొందలేడు.

ఈనాటి యుపన్యాసములో ముఖ్యాంశములనిచ్చట సంగ్రహముగా జెప్పుటలో ప్రథమమున ప్రపంచమునకు మనమందరము జాలనుపకారము జేయవలసియున్నదిగాని ప్రపంచముమాత్రము మనకేమియు జేయవలసియుండలేదని మనసునందుంచుకొనవలెను. ప్రపంచాభివృద్ధికై మనమేమియైనచేయుటకు సావకాశముకలుగుటయే మనకుఁ జాలయదృష్టము. ప్రపంచమున కుపకారమొనర్చుట మనయుపకారమునకే, రెండవయంశమే మనసీసృష్టికంతకును భగవంతుఁడొకఁడున్నాడనుట. ఆదిసీసహాయమునుగాని నాతోడునుగాని యపేక్షించి నిరాధారముగానున్నదని జెప్పుట కేవలముసత్యము. దేవుఁడెప్పుడును దానినిఁ జూచుచునేయున్నాఁడు. అతఁడాద్యంతములు లేనివాఁడు. విరామము లేక తనయసమానతేజోబలంబున నాతఁడెప్పుడును తనధర్మమును తా

ను నెరవేర్చుచునేయుండును. ప్రపంచమంతయును నిద్రించుచున్నను నాతఁడు నిద్రనొందడు. సకలమునైనమార్గములును నాతనివే. మూడవయంశమేమన మనమెవ్వనినిగాని నిందింపకూడదు. ప్రపంచమెప్పుడును పుణ్యపాపసంకలితమైయుండును. మనముబలహీనులకుఁదోడుపడుచు పాపకార్యాసక్తులను దయతోజూచుచునుండవలెను. ప్రపంచముజ్ఞానాభివృద్ధిని జేయునొక శాలగానున్నది. దానియందు మనము పరిశ్రమ చేసి మనయాత్మజ్ఞానాభివృద్ధిని ధృఢపర్చుకొనవలసియున్నది. నాల్గవయంశమేమన మనమెన్నఁడునుఏవిధమగు మతాభినివేశకులమునుగాకూడదు. మతాభినివేశము ప్రేమను తొలగించివేయును. "నేను పాపమునే దూషించుచుంటినిగానిపాపకార్యముచేసిన మనుజునిదూషించుటలేదని" మతాభినివేశకులు జెప్పుచుండ వినియే యుందురు. గాని పాపమునకును పాపకార్యముచేసినవానికినిగల తారతమ్యమును స్పష్టముగా జెప్పగలిగిన వాఁడైనను న్నయెడల వానినిఁజూచుటకై నేనెంతదూరమైనను బోవుటకు సిద్ధముగనున్నాను. చెప్పుటమాత్రము చాలసులభము. గుణమునకును పదార్థమునకునుగల తారతమ్యమును గ్రహింపగల్గెడు శక్తియే మనకుండినయెడల మనమీపాటి పరిపూర్ణులమైయుందుము. దానిని జేయుటంత చులకనైనపనిగాదు. మరియుమన మనసెంత నెమ్మదిగానుండునో మనప్రేమయు నంతయెక్కువగానుండును. దానినిబట్టి మనకార్యములుగూడనంత మంచివై యుండును.

కర్మయోగము.

ఆరవ ప్రకరణము.

నిస్సంగమనగా—పూర్ణమైన వైరాగ్యము.

(Non-attachment is Complete selfabnegation)

మనముచేయు ప్రతికార్యమును ప్రతిక్రియారూపమున మనకడకు మరలవచ్చునుగనుక మనకార్యమితరులమీదను వారివిమనమీదను పనిచేయును. దుష్కార్యములను జేయువారంత కంతకు దురాత్ములగుటయు, సత్కార్యములను జేయువారంత కంతకు సత్పురుషులగుటయును మనము తరుచుగా, గనిపెట్టవచ్చును. ఈప్రకారము కార్యాచరణమువలన మనగుణములు బలపడుటకు కార్యము ప్రతిక్రియ. వీనియొక్క పరస్పరాను బంధమే కారణము గాని మఱియేదియును గాదు. పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రమునుండి యొక యుదాహరణమును దీసికొందము. మనమేదయిన నొకపనిని జేయుచున్నప్పుడు మన మనసొక విధమయిన కంపనమును గలిగియుండును. అప్పుడు ఆదేవిధమయిన కంపనమును గలిగియుండు మనస్సులన్నియును మన మనసుతో నేకీభవించెడు ధోరణియందుండును. ఒకగదిలో కొన్నిఫిడేళ్ల నొక్కశ్రుతికి మేళవించియుంచి యందొకదాని వాయించితిమేని తక్కినవిగూడ ఆస్వరమునే వాయించనక్కఱ లేకుండ పాడెడు స్వభావమును మనమందరము కనిపెట్టవచ్చును. అట్లేమన ధోరణులుగూడ పరస్పరానుబంధమును

గలిగియుండును. ఈయనుబంధము దూరము మొదలగు స్థితులనుచుట్టు మారుచుండుట నిక్కమేగాని మనస్సునకట్టి స్వభావముండుట మాత్రము నిశ్చయము. నేనొక దుష్కార్యమును జేయుచున్నాననుము. అప్పుడు నామనసొక విధమయిన స్పందనముతో నుండును. లోకములోనట్టి స్థితియందున్న మనస్సులన్నియుగూడ దాని ననుసరించు నవకాశము మాత్రముకలదు. అట్లే నేనొక సత్కార్యమును జేయుచున్నప్పుడు నా మనస్సు మరియొకవిధమయిన స్పందనమును గలిగియుండును. అట్టి మనస్సులన్నియు దానిననుసరించ జూచుచుండును. మనస్సులయొక్క యీయనుబంధము వానియొక్క దృఢత్వమును బట్టియుండును.

ఈయుపమానమునే యింకను విస్తరింపఁజేసి చూచినయెడల తేజోతరంగములేదేనియొక పదార్థమును జేరుటకు కొన్నిలక్షలయేండ్లు పట్టినట్లు ఊహాతరంగములుగూడ తమకు మిత్రములైన మనస్సులను జేరుటకు కొన్నిలక్షల సంవత్సరములు ప్రయాణము జేయవలసివచ్చును. కాబట్టి యీమనచుట్టునున్న యాకాశమును దట్టి యూహాతరంగములు వేనవేలు నిండియుండవచ్చును. మేదస్సునుండి బయలుదేరిన ప్రతియూహయును దానిమిత్రమును గలుసుకొనువఱకు నట్లుకొట్టుకొనుచు దిరుగుచుండును. వీనికనుగుణములయిన మనస్సులు వానిం గ్రహించుచుండును. కాఁబట్టి మనుష్యుఁడు దుష్కార్యములు చేయుచున్నప్పుడు వాని మనసొకవిధమయినస్థాయియందుండును. ఆస్థాయియందున్న తరంగములన్నియు వాయుమండలములో నున్నవి. మనస్సున ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించును. అందుచేత నామనస్సున కాఘోరణియే బలపడి దుష్కార్యములందాసక్తి మెండగును. అట్లే సత్కార్యము లొనరించునప్పుడును జరుగును. ఆకాశమందున్న సత్కంపనములు ఆమనస్సునందు ప్రవేశించి సద్బుద్ధిని బలపరుచును. కాఁబట్టి దుష్కర్మ చేయుటలో రెండు

బాధలుగలవు. దానివలన మనచుట్టును దుస్సాంగత్యమునకు మనము లోనగుట యొకటి. పాపతరంగములను బుట్టించి వానివలన నెన్నివేల యేండ్లకైన నొకరిని జెరుపుట రెండవది. కాఁబట్టి పాపకార్యముల వలన మనము మనలను పరులనుగూడజెరుచుచున్నాము. పుణ్యము చేయుటవలన నట్లే మనలను ఇతరులను గూడ బాగుచేయుచున్నాము. మనుష్యునందున్న తక్కిన యితరశక్తులన్నిటివలెనే యీపుణ్యపాపశక్తులు గూడ బాహ్యసాంగత్యముల వలన బలపడుచున్నవి.

కర్మయోగమునుబట్టి యొకడొనర్చిన కార్యము దానిఫలము ఫలింపకముందు నాశనమును బొందదు. ఎట్టిశక్తియైనను దానిఫలమును ఫలింపకుండునట్లు జేయజాలదు. నేనేదియేని పాపకార్యమును జేసితినేని దానిఫలమును ననుభవించి తీరవలెను. సృష్టియందేదియును దానినాపజాలదు. అట్లే నేనేదేని పుణ్యకార్యమును జేసితినేని నవియును పుణ్యఫలమునిచ్చితీరును. ప్రతికార్యమును దానిఫలమును గలిగియే యుండును. ఫలములేకుండుట కేవల మసంభవము. ఇప్పుడు కర్మయోగ సంబంధమన పుణ్యకార్యములును పాపకార్యములును నొకదానితో నొకటి గాఢమగు ననుబంధమును గలిగియున్నవనెడు నంశమును మనము విచారింపవలసియున్నది. ఏకార్యమునుగాని మనమిది కేవలము పుణ్యకార్యమనిగాని లేక కేవలము పాపకార్యమనిగాని స్పష్టముగా చెప్పజాలము. పుణ్యపాపముల రెండింటినిసమ్మేళనముగా గలిగియుండని కార్యమేదియును లేదు. యీయంశమును జూడుడు. నేను మాటలాడుచున్నాను. మీలోకొందరు నేను జేయునది చాలామంచి కార్యమని యెంతురు. గాని నేనాసమయముననే వాయువులో సంచరించు క్రిమిజాలముల వేనవేలుగా జంపుచున్నాను. నేనట్లు మరియొకదానికి హానిగలుగజేయుచున్నాను. ఏకార్యమైనను మన సమీపమునుండి మ

మొఱింగిన వారికి మేలునుగలుగ జేసెనేని యాకార్యముమంచిదని మనము తలంతుము. నాయుపన్యాసమును మీరందరునుగూడ గొనియాడి పుణ్యకార్యమని యెంచవచ్చును గాని క్రిమిజాలములు మాత్రమట్లు తలంపవు. ఆక్రిములను మీరుగానలేరు. మిమ్ములనుమాత్రము మీరు జూడగలరు. నాయుపన్యాసము మీకెట్లుండునో మీరు స్పష్టముగా గానగలరుగాని క్రిమిజాలము దానినెట్లు పరిగణించునో మీకు తెలియదు. ఇట్లేపాపకార్యమునుగూడ పరిశోధించి చూచితిమేని నవియును నెక్కడనో యొకచోట పుణ్యమును జేయుచునే యుండవలెను. పుణ్యకార్యములందుగూడగొంత పాపమున్నదనియు నట్లేదుష్టకర్మలయందును కొంతపుణ్యమున్నదనియు దెలిసికొనగలిగినవాడు కర్మయొక్క రహస్యమును గనిపెట్టగలడు. గావునదీనినుండి మనమెంత ప్రయత్నముచేసినను కేవల నిర్మలకార్యమునుగాని లేక పూర్ణమయిన పాపకార్యమునుగాని మనము గననేరము. ఇతరులకు హానిని కలుగజేయక మనమీప్రపంచమున జీవించలేము. మనము తినుచున్న యాహారమంతయు నితరుల నోటినుండి లాగుకొనుచున్నదియే. మనజీవితములేవారిజీవితముల నణగద్రొక్కుచున్నవి. వారు మానవులుగావచ్చును లేక మృగములు గావచ్చును. వీటిలో నేదోయొక దానికి మనము నాశనమును గలుగజేయుచున్నాము. ఊపిష నీవు విరామములేక కర్మలను సిద్ధినిబొందుచున్నటికిని సాధ్యముకాదు. యనిట్లున్నదిగాన కర్మవలన జేయుచునే యుండవచ్చును. గాని యాకర్మలఫలమ్ముమాత్రమెన్నటికిని పుణ్యపాపసంకలితముగనే యుండును.

కర్మకంత్య మెప్పుడు అనునది మనకు విచారణీయమయిన యంశమయి యున్నది. ప్రతిదేశమందును అనేకులు కొంతకాలమునకీ ప్రపంచమున వ్యాధి, మృత్యువు, అసౌఖ్యము, క్రౌర్యము మొదలగు పాపకారణములన్నియు నశించి సృష్టియంతయు పూర్ణమయిన సిద్ధిబొం

చుననినమ్ముచున్నారు. ఇదియొక చక్కని యోచన. బుద్ధిహీనుల జ్ఞానమార్గమున బెట్టుటకిది చాలమంచిది. కాని సూక్ష్మబుద్ధితో నాలోచించిచూచినచో నది కేవలము విరుద్ధమగునట్లు ప్రత్యక్షముగా గాన్పించును. పుణ్యపాపములు రెండును నొకేనాణెముయొక్క తిరుగుమరుగులుగా నున్నపుడది యెట్లగును? పాపముతో సంకలితముగాని పుణ్యమును నీవెట్లు గాంచగలవు? సిద్ధియనేమి? సిద్ధినిబొందు జీవనమనుమాటయే తప్పు. మనకును, తక్కిన ప్రతిపదార్థమునకును గల నిరంతరమగు పోరాటమే జీవనమైయున్నది. ప్రతి నిముషమును మనము సృష్టితో బోరుచునేయున్నాము. మనమోడితిమేని మనజీవనమాపోవును. నిజముగా నాపోరాటము ఆహారముకొరకును వాయువుకొరకును ఈ రెంటిలోనేది లేకపోయినను మనము బ్రదుకజాలము. జీవనము సులభమైనదియు నెమ్మదిగా దానిత్రోవ నదిబోవునదియుగాదు. అదియనేక కారణముల వలన గలిగినదైయున్నది. బహిస్సృష్టికినిఅంతస్సృష్టికినిగలయీనిరంతర ఘోరవైరమునే జీవనమని పిలుచుచున్నాము. గాన నీవైరమెప్పుడంతమొందునో అప్పుడే యీజీవనమును నాశనత్వమును జెందును. ఈవైర నాశనానంతరముననే మనము శాశ్వతసుఖమునుబడయుట. అప్పుడే మన జీవనము గూడ నశించును. ఏలయన జీవనము నశించినఁగాని యీవైరము నశింపదు. ప్రపంచమునకు సహాయమొనర్చుటవలన మనల నభివృద్ధికి దెచ్చుకొనుచున్నారమని యిదివరకే మనకుఁ దెలియును. ఇతరులకై మనముసేయు కర్మలఫలమంతయు మనల పరిశుద్ధుల జేయుటకే పరోపకారమునకై మనమెడతెగక పనిజేయుటచే మనలను మనము మరచిపోవుచున్నాము. ఈస్వార్థనిరసనయే మనమీ జన్మమున నేర్చుకొనవలసిన విషయము. తనను తాను సుఖవంతునిగా జేసికొనగలనని మానవుఁడు వెఱ్ఱియూహలపడుచున్నాడు. అనేకవత్సరములువిరామము

లేని వైరముతో నుండినతరువాత చిట్టచివరకు సౌఖ్యమంతయు స్వలాభాపేక్షను నశింపచేయుట యందున్నదనియు తనను తానుతప్ప మరెవ్వడును సుఖవంతునిగా జేయలేడనియు దెలిసికొనుచున్నాడు. ప్రతి ధర్మకార్యమును ప్రతిసోదరభావమును, ప్రతియుపకారముచు ప్రతిపుణ్యకార్యమును, మనలనుండివిశేషమగునాత్మగౌరవమును బోగొట్టుచు మనను మిక్కిలి తక్కువవారమని యనుకొనునట్లుజేయుచున్నవి గాన నది చాలమంచిది. ఇక్కడనే జ్ఞాన, భక్తి, కర్మలు మూడును నొకచోటకు జేరుచున్నవి. ఉత్కృష్టజన్మ మెప్పటికిని శాశ్వతమే. అదియే స్వార్థనిరసన అక్కడ "నీ" వనుమాటయేగాని "నేన" నునదెంతమాత్రముచు లేదు. మానవుడు దాని నెఱింగినను నెఱుగకపోయినను చిట్టచివరకు కర్మయోగమాతని నీకడకు జేర్చును. ఒకమతబోధకుడు నిర్గుణదైవ మనిన ఘోరముగా నెంచవచ్చును. ఆతడు సగుణదైవమునే నిర్ధారణచేయవచ్చును. కాని యాతని నీతి ధర్మములకుమాత్రము వైరాగ్యమాధారముగాక తప్పదు. అదియే నీతికంతకు మూలము. మనుష్యుల విషయమునసేగాక జంతువుల విషయమున గూడ నిదియేవాస్తవము. నీతి శాస్త్రముల కన్నింటికి నిదియే యాధారము.

ఈప్రపంచమున ననేకరకములగు మానవులుగలరు. మొట్టమొదట స్వార్థనిరసనమున ప్రాగల్భ్యమును బొంది తమజీవనముల ధారబోయవలసివచ్చినను పరోపకారమే తమ ధర్మమనియెంచు దైవభక్తులు కొందరుగలరు. వీరలే మానవసంతతి కంతకు నుత్కృష్టులు. ఏదేశము నగాని నిట్టివారలు నూర్గురైన నున్నయెడల నాదేశము దైన్యమును బొందనవసరములేదు. గాని దురదృష్టవశమున నట్టివారలు మిక్కిలి తక్కువగా నున్నారు. వీరితరువాత మరియొక రకమువారు గలరు, వారలు తమకు హాని కలుగునంతవరకు నితరుల కుపకారము జేయు

చుందురు. ఇతరులకు హాని కలిగినను తమసౌఖ్యమునే కోరి కార్యముల జేయు మూడవజాతివారుగూడ కొందరుగలరు. తమ కుపకారము ఏమియు లేక పోయినను ఇతరులకుహానికలుగుటయే ప్రధానముగా నెంచెడు నాలుగవతరగతివారుగూడ గలరని సంస్కృతకవియొకడు చెప్పియున్నాడు. సృష్టియందలియొకకొనను పుణ్యకార్యాచరణమే ప్రధానముగా నెంచితమకెంతహాని గలిగిననుపాటింపక పరోపకారమునే జేయు మహనీయులెట్లుండిరోనట్లేదాని రెండవకొనయందుపాపకార్యాచరణమే ప్రధానముగానెంచి తమకేసౌఖ్యమును లేకపోయినను ఇతరులకుహానిని జేయువారును గలరు. దానివలన వారుబొందు లాభమేదియులేదు. గాని పాపమును సంపాదించుటయే వారిస్వభావము.

ఈసందర్భమున "ప్రవృత్తి" నివృత్తి" యను సంస్కృతపదములు రెండుగలవు. "ప్రవృత్తి" యన నొక దానిసమీపమునకు బోవుట. "నివృత్తి" యన నొకదానినుండి దూరముగా బోవుట. ప్రపంచమున నేను, నాది, యని పిలువబడుచున్నది ప్రవృత్తియే. ఆ "నేన"నుదానిని ప్రజలము చేయుచున్నభాగ్యము, బలము, పేరు మొదలగునవియు నిట్లే ప్రతిదానిని "నేన"నుదానితోఁ జేర్చుస్వభావముగల వస్తువులన్నియును యీప్రవృత్తియందు జేరుచున్నవి. యీప్రవృత్తియే ప్రతిమానవుని యొక్కయు స్వతస్సిద్ధమయిన స్వభావమైయున్నది. అతఁడు ప్రతిచోట నుండియును ప్రతివస్తువును దీసి తనయాత్మదగ్గరకుఁ జేర్చి యక్కడ గుట్టవేయవలెనని యోచించుచుండును. ఈస్వభావమెప్పుడు విచ్ఛిన్నమగుట కారంభించునో యప్పుడు "నివృత్తి" యనునది ప్రారంభమగును. దైవభక్తియు సోదరభావమును నప్పుడే బయలువెడలును. "ప్రవృత్తి, నివృత్తి" యనునవి రెండును నొకేవిధమగు కార్యస్వభావము గలవియే, మొట్టమొదటిది పాపకార్యము రెండవదిపుణ్యకార్యము. ఈనివృత్తియే

సర్వమునకు నాధారమయియున్నది. ఇదెపుడు పూర్ణముగా వృద్ధినిబొం దునో యపుడే మానవుఁడు తన మనసును దేహమునుగూడ నితరులకు ధారవోయఁగలుగుచున్నాఁడు. అతఁడపుడె కర్మయోగముయొక్క సారమును పూర్తిగా గ్రహించిన వాఁడగును. పుణ్యకార్యములయొక్క యుత్కృష్టఫలమిదియే. అతఁడెన్నఁడును, నేవేదాంత భాగమునుగాని చదువకపోయినను, దేవునియందాతని కెంతనమ్మకము లేకపోయినను, నాతఁడెప్పుడును భగవధ్యానమును జేయనివాఁడైనను పుణ్యకార్యముల ఫలమే యాతని ప్రాణమునైన నిచ్చి పరరక్ష చేయఁగలిగెడు స్థితికి దెచ్చెనేని దైవభక్తుఁడు తన భక్తిచేతను వేదాంతి తన జ్ఞానముచేతను నేస్థానమును బొందుచుంటిరో దానినేయాతడును తనపుణ్యకర్మవలనఁ జేరుచున్నాఁడు. గాన వేదాంతియు కర్మిష్ఠియు భక్తుఁడును జిట్టచివర కొక్క స్థానమునకే బోవుచున్నారు. అస్థానమే స్వార్థనిరసన స్థానము. వారి వేదాంతమును, దైవభక్తియు, నెంతవేరైనను పరులకై తన ప్రాణమును నర్పణచేయుటకు సిద్ధమగు మహనీయునియెడల మానవసంతతంతయు విశేషమగు కృతజ్ఞతను నొకవిధమగు భయమును బొందకుండుట జాలయరుదు. ఇక్కడేవిధమగు సందేహములునుసడ్డురావు. అన్ని మతాభిప్రాయములకును విరుద్ధస్వభావముగలవారు కూడ ప్రాణములనైనధారవోసిపరోపకారము చేయబడినట్టి యుత్కృష్టకార్యమేదైన నొకదానిఁజూచినచో కొనియాడక మానరు. స్వార్థత్యాగమును దప్ప మరేదేవునిగాని బోధింపని బుద్ధినిఁగురించి యెంతమూఢభక్తిగల క్రైస్తవైనను ఎడ్విన్ ఆర్నాల్డు వ్రాసిన బుద్ధచరిత్రమును జదివినచో జేతులుజోడించివానికి మ్రొక్కకుండఁ నుండగలడా? కానిపాపమూఢభక్తుఁడు. మతద్వేషులని తాను నిందించెడువారు జేరనున్నస్థానమును తానుజేర బ్రయత్నించు స్థానమును నొక్కటియే యని యెఱుగఁడు.

దైవభక్తుఁడును దేవునే తన మనంబున నిడికొని పుణ్యపరివేష్టితుఁడై చిట్టచివరకీస్థానమునకేవచ్చి "నీయాజ్ఞయే చెల్లుగాక" యనిచెప్పుచు సర్వమును ద్యజించుఁగాన కర్మ, భక్తి, జ్ఞానమునను మూఁడును నిక్కడనే గలుసుకొనుచున్నవి. పూర్వకాలపు మహనీయులు భగవంతుఁడు ప్రపంచముగాడని చెప్పుటయందుండు నర్థమిదియే. ప్రపంచము వేఱు భగవంతుఁడు వేఱు. ప్రపంచమనునదొకటి, దేవుడనునది మఱియొకటి ఈభేదము నిశ్చయమయినది. ప్రపంచమన స్వార్థపరత్వము, దానియభావము దేవుఁడు. ఒకఁడు కనకహర్మ్యములయందు సింహాసనాసీనుఁడై యుండియు స్వార్థపరుడుగాక యుండవచ్చును. అట్టివాఁడు భగవంతుని యందున్న వాఁడగుచున్నాఁడు. ఇంకొకఁడు పర్ణశాలయందు నివసించుచుఁ జీర్ణవస్త్రములను గట్టుకొనుచుండి లోకమున నేమియు లేనివాఁడయ్యును స్వార్థపరుఁడై యుండి లోకమున మునిగియుండును.

మరలమన మొదటి విషయమునకు వత్తము. మనము పాపరహితమైన పుణ్యకర్మనుగాని పుణ్యరహితమైన పాపకర్మనుగాని యాచరించనేరము. ఈసంగతి తెలిసికొనిమనమింకకర్మనెట్లాచరించగలము? ఇందుచేత నేకొన్ని శాఖలు బయలుదేరి నెమ్మదిగా నాత్మహత్య చేసుకొనుటయే సంసారవిముక్తికి సాధనమనియుమనుష్యుడు బ్రతికి యుండినయెడల ననేకములయిన యల్పప్రాణులను జంపవలసి వచ్చుననియు విపరీతబోధ చేయసాగిరి. కాబట్టి వారిసిద్ధాంతప్రకారము లోకమునుండి విముక్తికి సాధనము మరణమే. జైనులీ సిద్ధాంతమునే ప్రథమధర్మముగా బోధించిరి. ఇది మిగుల సహేతుకముగా గాన్పించుచున్నది. కాని దీని నిక్కమయిన పరిష్కారము గీతలయందు జేయబడియున్నది. అదియే సంగత్యాగము. ఫలాసక్తుఁడుగాకుండ కర్మనాచరించుట. నీవుప్రపంచమును లేదని యెంచుకొనవలెను. నీవు లోకమున నుంటివనియు నీవు చేయున

దేదియును నీకొఱకుఁ గాదనియు తలంచుము. నీకొఱకై నీవు చేయుప్రతికర్మమునకును ఫలము నిన్నంటును. అదిసత్కర్మమైన సత్ఫలమును దుష్కర్మమైన దుష్ఫలమును నిన్ను పొందును కాని నీకొఱకుఁగాని కర్మ యెట్టిదయినను దాని ఫలము నిన్నంటదు. ఈయర్థము నే శాస్త్రములందిట్లు వక్కాణించియున్నాడు ,,ఒకఁడు లోకమునంతను నిశింపఁ జేసినను దాను గూడఁ జచ్చినను అతఁడు చంపెడువాఁడునుగాడు. చంపఁబడినవాఁడును గాడు. ఎప్పుడు? తానుతనకొఱకు కర్మనాచరించుట లేదని తెలిసికొనినప్పుడు" కాఁబట్టి కర్మయోగము లోకమును విడిచిపెట్టక లోకమున నుండి యందలియనుభవములను సంపాదించవచ్చునుగాని యిదియంతయు నీకొఱకయినయెడల కర్మయే చేయవలదు. స్వానుభవమునకు లక్ష్యముగానుండరాదు. మొదటస్వశబ్దమును జంపుకొని తరువాతలోకమంతయు నీవేయని చింతించుకొనుము. క్రైస్తవులు చెప్పునట్లు వృద్ధుఁడుమరణము నొందవలెను. ఆవృద్ధుఁడెవడు? సర్వలోకములును మనసుఖమున కేర్పడినవే యను నభిప్రాయము మూఢులను తల్లిదండ్రులు ,,ఓభగవంతుఁడా? నీవు సూర్యచంద్రులను నాకొఱకు సృజించినావు" అని భగవంతునికిపసిబిడ్డలకుఁగావలసినదెల్ల సృష్టించుటకంటెవేరేమియు పని లేనట్లు ప్రార్థించుచుందురు. మాబిడ్డలకట్టి తెలివితక్కువ ప్రార్థనలను బోధింపరాదు. మఱికొందరింకొకరీతిమూర్ఖతకు లోనగుచున్నారు. వారి జంతువులన్నియు మనముజంపి తినుటకే పుట్టింపఁబడినవనియు సమస్త ప్రపంచమును మనమనుభవించుటకే యనియుఁ జెప్పుదురు. ఇదంతయు మూర్ఖతయే. ఒక పెద్దపులి యిట్లు ప్రార్థించవచ్చును. ,,మనుష్యుఁడు నాకొఱకై సృజింపఁబడెనాఁడు. ఓభగవంతుఁడా ఈమనుజులువచ్చి నా నోటఁబ్రవేశింపకున్నారు చూచితివా వీరిదుర్మార్గము వారు నీశాసనము నతిక్రమించుచున్నారు అని దేవుని ప్రార్థింపవచ్చును. ప్రపంచము

మనకొఱకు పుట్టినమనము ప్రపంచముకొఱకు పుట్టినారము. ఈలోకము మనకొఱకు సృజింపబడినదను ఘోరాభిప్రాయమే మనలనడఁగఁ ద్రొక్కుచున్నది.

ఈలోకము మనకొఱకుగాదు. ఏటేట లక్షలకొలదిజనులు దీనివిడిచిపోవుచున్నారు. దానలోకమునకుఁ గొదువగలుగుటలేదు. అనేక లక్షలమంది పుట్టుచున్నారు. మనకు ప్రపంచమెట్టిదో యట్లే ప్రపంచమునకు మనమునయి యున్నారము.

కాఁబట్టి క్రమముగా కర్మనాచరించుటకుఁ దానియందు సక్తతపోవలెను. మఱియు నాకలహములో నైక్యముగాక సాక్షీభూతుఁడవై యుండవలెను. "నీపిల్లలను దాదిచూచినట్లు చూడమని" మాగురువు చెప్పుచుండెను. దాదిమనపిల్లలనెత్తుకొని ముద్దులాడి తనబిడ్డలవలెనే వాండ్రతో ముచ్చటలాడుచుండును. ఇట్లుండినీవు పొమ్మనిచెప్పగానే మూటగట్టుకొనిపోవుటకు సర్వసిద్ధముగా నుండును. దానియందుండు మమకారమంతయు విస్మృతమగును. నీబిడ్డనువిడిచి యింకొకరిబిడ్డలను బెంచుటకామె కించుకైన పరితాపముండదు. మీరుకూడనాప్రకారము నాదియనుకొను ప్రతివస్తువునందు నట్లుండవలెను. నీవేదాదివి నీకు భగవంతుఁడు కలఁడను నమ్మకమున్నయెడల నీపిల్లలనుకొనువారందరు వానిపిల్లలని యెంచుకొనుము. గట్టిలోపమేదికలదో యది గొప్ప సుగుణముగాను బలముగానుదోఁచును. కొందరికి మనమాధారమనియు మనము పరులకుపకారము చేయఁగలమనియుఁ దలంచుట గొప్పదోషము. ఈనమ్మకమే మమకారమునకు హేతువు. ఆమమకారమే మనబాధలన్నిటికి మూలము. మనయక్కఱ యెవరికిని లేదని మనమనస్సునకు బోధించవలెను. ఒకముష్టివాఁడును మనధర్మమునాశించి యుండడు. ఒకఁడును మనదయనుగోరియుండడు. ఒకప్రాణియు మనసాయము నపే

క్షించియుండదు. ప్రకృతియే యన్నింటికిని గావలసిన సాయము నొసం
గుచున్నది. మనవంటివారలెంతమంది లేకుండఁబోయినను ఆసాయము
నకు లోటుకలుగదు. ప్రకృతి గమనము నీకొఱకును నాకొఱకును ఆగి
యుండునదికాదు. ఇదివరలో చెప్పియున్నట్లుగా పరోపకారమొనర్చుటకు
మనకుఁగూడ నవకాశముగలుగుటచేతను తన్మూలమున మనకుజ్ఞాన
ముకలుగుటచేతనుమనముధన్యులమగుచున్నాము. ఇదిమనమునేర్చుకొన
వలసినగొప్పవిషయము. దానినిపూర్తిగా తెలిసికొంటిమేని మనకెన్నఁ
డును దుఃఖముకలుగదు. మనమెక్కడికిబోయినను బోవచ్చును. నీకెంద
రు భార్యలున్నను భర్తలున్నను బిడ్డలున్నను ఎందరుసేవకులున్నను ఏ
లుట కెంతరాజ్యమున్నను లోకముమనకుఁగాదు. దానికిమనయవసర
ములేదు అనుధర్మము ప్రకారము నడచుకొంటివా యివియెన్నియున్న
ను నిన్నేమియు చేయఁజాలవు. నీమిత్రులలోఁ గొందరీ సంవత్సరమే
మృతినొందవచ్చును. వారుతిరిగివచ్చువఱకు లోకవర్తనమాగుచున్న
దా? దానిప్రవాహమడ్డినదా? లేదు. అదిజరిగిపోవుచునే యున్నది.
కాఁబట్టి లోకమునకు నీవేదోయుపకారము చేయవలసియున్నదను నభి
ప్రాయమును మనసునుండి పారఁదోలవలెను. లోకమునకు నీసహాయ
మేమియు నక్కఱలేదు. తానులోకమున కుపకారముచేయుటకై పుట్టి
తినని తలంచుట కేవలము తెలివితక్కువ. అదివట్టిగర్వము. సుగుణమని
భ్రమపెట్టుచున్నస్వార్థపరత్వము ప్రపంచమునకు నీయవసరముగాని
మఱియెవ్వరి యవసరముగాని లేదను నభిప్రాయము బాగుగానీమనస్సు
న కనుభవములోనికివచ్చి నాటినయెడల నింకకర్మకు ప్రతిఫలముగా
బాధయెన్నఁడును గలుగదు. నీవొకని కుపకారముచేసి తత్ఫలము నపే
క్షించక యతనికృతజ్ఞతనైనను వాంఛించకయుండినచో వానికృతఘ్న
త నిన్ను బాధించనేఱదు. నీవుమొట్టమొదటనే వానికృతజ్ఞతనభిలషించి

యుండలేదు. వానికర్మానుసారముగా నీనుండి వానికి ముట్టవలసినదేమో ముట్టినదనియు నీకర్మనుబట్టి నీవు దానికి కర్తవయితివనియుఁ దలంచి యూరకుండుము. ఎవరికో యేదోయిచ్చి దానికిఁ గర్వపడనేల? కర్మానుసారముగా నెవరికేదిముట్టవలెనో యదిముట్టును. దానిఁదీసికొనిపోవలసిన భారము నీపైఁ బడినది. అట్టివిషయమునఁ గర్వమునకవకాశమెక్కడిది? నీవులోకమునకిచ్చెడు దానిలో విశేషమేమియులేదు. వైరాగ్యమును నేర్చుకొనినవారికి పుణ్యమును లేదు పాపమును లేదు. మమకారమే పుణ్యపాపములకు భేదమునుగలిగించుచున్నది. ఇది తెలిసికొనుట మిక్కిలి కష్టసాధ్యమేగాని కొంతకాలమునకు లోకమునఁ దేనికిని, నీవంగీకరించి లోబడిననేతప్ప, నీమీఁదనధికారములేదని తెలిసికొందువు. మనుష్యునియాత్మ యవివేకియై స్వాతంత్ర్యమును బోఁగొట్టుకొనువఱకును దానిమీఁద నెవరికి నధికారములేదు. గనుక వైరాగ్యమువలనఁ దేనింగాని నీపై నధికారము చెల్లింపనీయక స్వతంత్రుఁడవగుదువు. నాయిష్టములేనిది నాపై దేనికినధికారములేదని చెప్పుట కడుసుకరమే. కాని యట్లు దేనికిని లొంగక ప్రాపంచికములయిన సుఖదుఃఖములకు లోనుగాకుండువాని నిజమయిన లక్షణమేమి? వానిమనస్సు అదృష్టదశయందును దురదృష్టదశయందు నొకరీతిని నిశ్చలముగానుండును. సర్వావస్థలయందు నాతఁడొకే రీతినుండును.

హిందూదేశమున వ్యాసుఁడను నొకఋషికలఁడు. ఈవ్యాసమహర్షి బ్రహ్మసూత్రములను రచించిన మహానుభావుఁడు. అతనితండ్రి పూర్ణుఁడగుటకుఁ బ్రయత్నించెను గాని ధన్యత నొందఁజాలఁడయ్యెను. వానితాత ముత్తాతలు నట్లే విఫలమనోరథులయిరి. అతఁడును పూర్ణజయము సాధించలేకపోయెను. కానియాతనికుమారుఁడు శుకుఁడు పూర్ణుఁడై యుద్భవించెను. వ్యాసుఁడాతనికి జ్ఞానోపదేశముచేసెను. వానికి

సత్యమైన జ్ఞానమును బోధించి జనకుని యాస్థానమునకుఁ బంపెను. అతఁ డొకగొప్పరాజు. జనకవిదేహుఁడని యాతని పేరు. విదేహశబ్దమునకు శరీరములేనివాఁడని యర్థము. రాజయ్యును తాను శరీరమునను మాట నాతఁడు పూర్తిగా మఱచిపోయెను. అతఁడెప్పుడు నాత్మనని యే యనుకొనుచుండెను. ఈశుకునకు శుశ్రూషకై యతనికడకేగెను. జనకుఁడును వ్యాసపుత్త్రుఁడు జ్ఞానముకొఱకు తనకడకు వచ్చుచున్నాఁడని యెఱింగినవాఁడై యందులకుఁదగిన యేర్పాటులను ముందే చేయించెను. ఆబాలుఁడు నగరద్వారమునకు వచ్చెను. ద్వారపాలుఁడు వానినేమియు సరకుచేయక యొక యాసనము మాత్ర మొసఁగెను. దానిమీఁద నాతఁడు మూఁడుదినములు మూఁడు రాత్రులు కూర్చుండెను. వానితో మాటలాడినవారు లేరు. పలుకరించినవారు లేరు. నీవెవ్వఁడవనిగాని యెక్కడనుంచివచ్చితివనిగాని యడిగినవారు లేరు. అతఁడు గొప్పమహర్షి కుమారుఁడు. వానితండ్రిని లోకమందఱు గౌరవించుచుందురు. అతఁడును మిగుల గౌరవనీయుఁడు అయినను నీచులయిన యాద్వారపాలురు వానినించుకైన లక్ష్యముగా జూడరైరి. తరువాత నాకస్మికముగా మంత్రులును గొప్పయుద్యోగస్థులును అచ్చటికివచ్చి యాతనికి సమస్తగౌరవములును జేసి యాదరించి లోపలికిఁ దోడ్కొనిపోయి దివ్యమందిరములందుఁ బ్రవేశపెట్టి సురభిళాభ్యంజన స్నానములు చేయించి పంతమున్నులు గట్టనిచ్చి యీప్రకారమెనిమిది దినములు సమస్తభోగములును జరిపిరి. గాంభీర్యమై ప్రశాంతమైన యాతనిముఖమున నీయాదరణవలన నించుకేనియు వికారము గలుగక సేవకులనిరాదరణకెట్లున్నదో యట్లేయుండెను. ద్వారమువద్ద నున్నప్పుడెట్లుండెనో యీవైభవము ననుభవించునప్పుడు నట్లే యుండెను. తరువాత నాతనిని రాజసముఖమునకుఁ గొని తెచ్చిరి. రాజు సింహాసనాసీనుఁడై యుండెను. సంగీతమును పాడుచుండిరి. నృత్యము జరు

గుచుండెను. ఇంకను పెక్కువినోదములు జరుగుచుండెను. రాజు శుకునిఁ
గాంచువఱకు నొకగిన్నెలో పాలుబోసియిచ్చి దీనిని చేతఁబట్టుకొని యొక
చుక్కయైన నొలుకకుండ నీసభచుట్టు నేడుమారులుచుట్టిరమ్మని శుకు
నితోఁ ఆబాలుఁడాగిన్నెను బుచ్చుకొని యీవినోదములకును సుందర
వదనారవిందములకు నడుమబయలుదేరెను. రాజుచెప్పినట్లుసప్తప్రదక్షి
ణములను జేసివచ్చెను. ఒక్కపాలచుక్కయైన గ్రిందఁబడలేదు. అతని
యంగీకారము లేనిదే లోకమునందేవస్తువును వానిమనస్సునాకర్షింపఁ
జాలదయ్యెను. ఆగిన్నెను బట్టికొని శుకుఁడు రాజుకడకు మరలరాఁగాఁ
జనకుఁడు "నీకు మీతండ్రి చెప్పినదానిని నీవునేర్చుకొనినదానినిమా
త్రమే నేనుమరల చెప్పఁగలను. దానివిశేషమేమియుఁ జెప్పఁజాలను.
నీకుసత్యము తెలిసినది. ఇంటికేగుము" అని చెప్పెను.

ఈప్రకారము స్వేంద్రియనిగ్రహముగలవానికి బాహ్యవస్తువు
లెవ్వియును వికారమును గలిగించనేరవు. వానిమనస్సునకు స్వేచ్ఛగలి
గియుండును. అట్టివాఁడుమాత్రమే లోకమునబాగుగా ప్రవర్తింపగలఁ
డు. కొందరు పూర్వభాగులయి "ఈలోకమంతయు ఘోరమయినది.
ఎంతదుష్టమయినదో" యందురు. మఱికొందరు గుణగ్రాహులయి "ఈ
లోకమెంత మనోహరముగానున్నది. ఎంతయాశ్చర్యము" అనియందు
రు. ఇట్లు మనోనిగ్రహములేనివారికి లోకముచెడ్డదిగాగాని లేక మిశ్రిత
ముగాగాని గోచరించుచుండును. మనకు మనోనిగ్రహము కలిగినయెడ
ల నీప్రపంచమేమనకు పుణ్యపుంజముగాఁ గనఁబడును. పుణ్యముగా
గాని పాపముగాగాని యేదియు మనమీదపనిజేయఁజాలదు. మనకన్ని
యు ననుకూలముగా యథాస్థానములందుండును. లోకము నరకమని
చెప్పువాఁడుకూడ మనోనిగ్రహముకలిగినమీదట లోకముస్వర్గమని చె
ప్పుదురు. మనమునిక్కమైన కర్మయోగులమగు యీస్థితికి రావలయు

నని ప్రయత్నించినయెడల మనమెక్కడ ప్రారంభించినను సంపూర్ణ మైన వైరాగ్యమునఁ బర్యవసింతుము. అట్టియహంకారము పోయిన తోడనే మొదట పాపపూరితమయినట్లుతోఁచిన యీప్రపంచమంతయు స్వర్గముగాను సుఖప్రదముగాను గోచరించును. దానిగాలియే సుఖప్ర దమగును. ప్రతిమనుష్యుఁడును సత్పురుషుఁడగును. కర్మయోగము యొక్క ప్రయోజనము, పర్యవసానమునది. అదియాచరణమునట్టి పూ ర్ణదశకుఁదెచ్చును.

మనవివిధములయిన యోగములు పరస్పర విరుద్ధములుగావు. వానియందు ప్రతియోగమును కూడ యొకగమ్యస్థానమునకుగొనిపోయి మనకు పూర్ణత్వమునొసంగును. ప్రతిదానిని యథావిధిగా మాత్ర మ భ్యసించవలెను. రహస్యమంతయు నభ్యాసములో నున్నది. మొదట వినవలెను. పిమ్మట యోచించవలెను. తరువాతనభ్యసించవలెను. ఇది ప్రతియోగమునకు నావశ్యకము. మొదట దానిని విని బోధపరచు కొనవలెను. మనకు దెలియని చాలవిషయములు శ్రవణమననముల వలనఁ బోధపడఁగలవు. ఏదిగానివెంటనే బోధపడుటకష్టము. దానికార ణము మనమే. నిశ్చయముచేత నొకరికొకరు బోధించెడువారు లేరు. ఎవరికివారే బోధించుకొనవలెను. బాహ్యబోధకుఁడు లోపలనున్న యుపాధ్యాయుని మేలుకొలుపుటను మాత్రము చేయగలఁడు. అతఁడే లేచి బోధించును. మనబుద్ధి శక్తినిబట్టి విషయము బుమనకుబోధపడును. వానిని మన మాత్మానుభవమునకు దెచ్చుకొందుము, ఆయనుభవము బలపడి యిచ్ఛజనించును. మొదట నుద్దేశము పిమ్మటనిచ్ఛ దానినుండి కర్మశక్తి బయలుదేరును. అది మన శరీరమంతట వ్యాపించి దానిని మమకార రహితమైన యోగమున కుపకరణముగా చేయును. దాన పూర్ణమైన వైరాగ్యమును నిశ్చయమైన యహంకార శూన్యతయు

సిద్ధించును. ఈసిద్ధి కేసిద్ధాంతమును ఆధారముగాదు. క్రైస్తవునయినను సరే యూదుఁడైననుసరే యెవఁడైనను భేదము లేదు. మమకారశూన్యుఁడవై యున్నావా? అనునదొక్కటియే ప్రశ్న. అట్లున్నయెడల నొక్క పుస్తకమయినఁ జదువనక్కర లేదు. ఒక్కయాలయమునకైనఁ బోనక్కఱ లేదు. నీకుపూర్ణత్వము లభించును. మనయోగములలో ప్రతియోగమునుతక్కినవక్కఱ లేకయే మనుజునికి పూర్ణత్వమును కలుగ జేయునదై యున్నవి. ఏమనిన- వాటికన్నిటికిని గల్గుపదవియొక్కటియే. భక్తియోగము, కర్మయోగము, జ్ఞానయోగము, నన్నియుఁగూడ మోక్షమునకుఁ ప్రత్యక్ష సాధనములే. „ కర్మజ్ఞానములు వేఱను వారుమూఢులు. పండితులట్లు చెప్పరు. పైకవి వేరుగా గోచరించినను పరమావధి యొక్కటిగనే యని పండితు లెఱుఁగుదురు."

కర్మయోగము

ఏడవ ప్రకరణము.

ముక్తి (Freedom)

కర్మశబ్దమునకు పనియను నర్థమేగాక మానసికముగా జూచిన యెడల కారణముం గూడ తాత్పర్యమగు చున్నది. ఫలమును గలిగించు నేపనియైనను ఊహయైనను కర్మయనంబడుచున్నది. కావున కర్మసూత్రమనగా కార్యకారణ సూత్రమగుచున్నది. కారణ మెక్కడ నున్నను దానికి ఫలముండి తీరవలెను. అదితప్పదు. ఈకర్మ ధర్మము విశ్వమంతట సత్యముగా నున్నది. మనమేదిచూచినను ఏమిచేసినను ఈ విశ్వమున నెక్కడనేకార్యమున్నను దానికి పూర్వకర్మ కారణమై యీ కర్మ మరల ముందునకు ఫలప్రదమగుచున్నది. దీనితోంగూడ ధర్మ శబ్దమునకు గూడ తాత్పర్యమును మనము ఆలోచించవలెను. ధర్మము (Law) అనగా పౌనఃపున్యముగ కార్యములు జరిగెడు ధోరణి. ఒకపని జరిగినతరువాత నింకొకపని జరుగుటగాని యొకదానితోకూడ నింకొకటి జరుగుటగాని మనము చూచినప్పుడు మన మవి యెప్పుడు జరిగినను ఆప్రకారమే జరుగునని యెంచుదుము. దీనిని శాస్త్రజ్ఞులు వ్యాప్తియని వాడుదురు. వనశాస్త్రాభిప్రాయములన్నియు సమావేశము వలనం గలిగినవని వారియాశయము. కొన్నిపనులు జరుగుటవలన నవి మనమనస్సునందున్న యూహలతో నొకవిధమయిన నీమముగా కలసి దానివలన మనమేదిచూచిన దానికి మనస్సునందలి ఇతర విషయములతో సమా

వేశము తటస్థించును. మనమనోశాస్త్రప్రకారము చిత్తమందొక తరంగము బయలుదేరినఁ దానింబట్టి యనేక తరంగము లుత్పత్తియగును. సమావేశమనగా? శాస్త్రీయమయిన యభిప్రాయమిది- ఇందీకర్మసూత్ర మొకభాగము.వి స్తృతమయిన యీసమావేశమునకే వ్యాప్తియని పేరు. ధర్మశబ్దమునకుఁ బాహ్యాప్రపంచమునందుఁగూడ అంతఃప్రపంచమునందున్న యర్థమే చెల్లుచున్నది. ఒక కారణమువలన నొకకార్యము గలుగుటను బట్టి యట్లేయెప్పుడును మరల మరల జరుగునని యెంచుట వాస్తవముచేత ధర్మము ప్రకృతి యందు లేదు. ఆకర్షణ భూమియందున్నదనిగాని లేక యట్టిధర్మము వస్తురూపముగా నెక్కడనైన నున్నదనిగాని తలంచుటతప్పు. ధర్మమనగా మనయెదుట జరిగెడు కార్యములను మనస్సునకు బోధపడెడు పద్ధతి. అదియంతయు మనసునందున్నది. కొన్నిపనులనుబట్టి కొన్నిపనులు జరుగుటను జూచి యవియెప్పుడును క్రమముగా ఆప్రకారమే జరుగునని నమ్మకము గలిగి దానింబట్టి యట్టి కార్యములన్నియు నేపద్ధతిప్రకారము జరుగునో మనము గ్రహించ గలుగుట ధర్మమగుచున్నది.

తరువాత నాలోచనీయమయిన విషయమట్టి ధర్మము సార్వత్రికమనగా నేమి? యనునది విశ్వమనగా సృష్టియందు దేశకాల నిమిత్తములను నామములతో శాస్త్రజ్ఞులుచే వ్యవహరింపఁబడుభాగము. ఈవిశ్వమనంతమైన సృష్టియందు దేశకాల నిమిత్తములచే నొకరూపముగా నేర్పడిన యొకభాగమై యున్నది. కాఁబట్టి యీధర్మమనునది దేశకాల నిమిత్త విశిష్టమయిన విశ్వమునకే వర్తించును. దానికిఁదరువాత ఏధర్మము నుండనేరదు. విశ్వమనగా మనకు మనోగోచరమైన భాగము మాత్రమే. త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్ర బుద్ధీంద్రియములకు గోచరమగు విశ్వము మాత్రమే యీధర్మమునకు లోఁబడియున్నది. వీని కతీతమయిన సృష్టి

యీధర్మమునకు బద్ధమై యుండలేదు. ఏమన? మనస్సునకు దాటి నిమిత్తము వ్యాప్తముకాజాలదు. అక్కడ మనస్సులేనందున మనస్సుతో సమావేశమగుటయుండదు. సత్పదార్థము నామరూప విశిష్టమైనప్పుడే కర్మసూత్రమునకుఁ బద్ధమైయుండును. కాఁబట్టి దీనినిబట్టి స్వతంత్రచిత్తమనునది యుండదని కనఁబడుచున్నది. ఈరెండుపదములును పరస్పర విరుద్ధములుగా నున్నవి. చిత్తమనగా మనకుఁ దెలిసినది. మనకుఁ దెలిసినదెల్ల విశ్వములోనిది. విశ్వములోనిదెల్ల దేశకాల నిమిత్తబద్ధమైనది. మనకు తెలిసినదియుఁ దెలియదగినదియు నిమిత్తబద్ధమైనది. అట్లుబద్ధమైనది స్వతంత్రమైనదిగానుండఁజాలదు. దానికితరకారణములతో సంపర్కము కలిగియుది మరల కారణమగుచున్నది. కాని మొదటి చిత్తము లేక యిచ్ఛయైయుండక తరువాత యిచ్ఛగామార్చబడి దేశకాల నిమిత్తములలోఁ జిక్కిన వస్తువు ప్రథమమున స్వతంత్రమైనదిగా నుండును. అదిమరల నీదేశకాల నిమిత్తములనుండి తప్పించుకొనిబయట పడినప్పుడు మరల స్వతంత్రమును బొందును. అది మొదటస్వతంత్రము నుండి పుట్టును. పిమ్మట నీబంధములలోఁ జిక్కుకొనును. కడపట వీనిడప్పించుకొని మరల స్వతంత్రమును బొందును. ఈవిశ్వమెవరినుండి పుట్టును? యెవరియందుండును? ఎవరికడకుఁబోవును? అను తర్కము తరుచు వచ్చుచుండును. ఇందుకుసమాధానము ముక్తినుండి పుట్టును. బంధమందుండును. మరల ముక్తిలోనికి బోవును. అని చెప్పబడియెను. కాఁబట్టి మనుష్యుఁడు అనంతమూర్తియైన భగవంతుని స్వరూపమేయని మనము చెప్పునప్పుడు దానికర్థ మాతని యందొక యల్పాంశమనుట. ఈశరీరమును, మనస్సును, ఆ పూర్ణపరమాత్మునియొక్క యొకయంశము. ఈవిశ్వమంతయు వానియంశమే. మనధర్మములు, బంధములు, సంతోష విషాదములు, మనసౌఖ్యము, మనయాశలు నివియన్నియు నీ

చిన్న విశ్వమండలివి. మన హానివృద్ధు లీయల్ప ప్రదేశమునందుమాత్రము కలుగుచున్నవి. కాఁబట్టి మన మనస్సుచేఁ గల్పింపఁబడిన యీవిశ్వము నిరంతరాయముగాఁ జరుగునని తలంచుటయు, మన మెఱిగిన యీలోకమువంటిదే యగు, స్వర్గమున కేగఁగోరుటయు, చిన్నతనమును దెలియఁజేయును. అనంతమయిన యునికినంతను, మనకు మనోగోచరమై, యవధిబద్ధమయిన యల్పవిశ్వమున నిముడ్చఁగోరుట యసంభవమును వెఱ్ఱికోరికయునై యున్నది. మనుష్యుఁడెప్పటికిని సిట్టిదే కావలయునని కోరుకొనుట అనగా సుఖమైన మతమును గోరుట కర్థమేమనగా నాతఁడు దీనికంటె నుత్తమమైన పదవి నెఱుంగసంతటి క్షీణదశకు వచ్చెననుట. అతఁడీ ప్రస్తుతపరిసరములేగాని మఱియేమియునుగాదు. అతఁడు తనయనంత స్వభావమును మఱచినాఁడు. అతని యూహలన్నియు నీతాత్కాలికాల్పసుఖదుఃఖములయందును ఈర్ష్యాసూయాదులందును మగ్నమగునది. అతఁడీ పరిమితమైన యీవస్తువునే యపరిమితమైనదానిగా భ్రమించుచున్నాఁడు. అంతేకాక యీమూర్ఖత నాతఁడు విడువనొల్లఁడు. అందుచే నాతఁడీసంసారమునందలి తృష్ణలో నిరాశఁజిక్కుకొనుచున్నాఁడు. ఎన్నిలక్షలవిధములయిన సౌఖ్యములు, జీవరాసులు, ధర్మములు, వృద్ధినిమిత్తములున్నను, అన్నియుమనకుదెలిసిన యీవిశ్వమందు పనిచేసెడి యివియన్నియు మనయనంతస్వభావముయొక్క యొకభాగము మాత్రమగుచున్నది.

స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకు మనమీవిశ్వముయొక్క హద్దులను మీరి పోవలసియున్నది. అది యిక్కడ దనిపించదు. పరిపూర్ణమయిన ముక్తియనగా క్రైస్తవులనెడు మనస్సునకు దురూహ్యమైన నిశ్చలమనశ్శాంతి యీవిశ్వమునఁగాని, స్వర్గమునఁగాని మన యింద్రియమనోగోచరమైన మఱియెచ్చోటఁగాని కలుగనేరదు. అట్టి

ప్రదేశములన్నియుఁ దేశకాలనిమిత్తబద్ధములై యుండుటచే మనకు ముక్తి నిలేక స్వాతంత్ర్యమునీయఁజాలవు. మన భూలోకముకంటె సూక్ష్మమయిన లోకములుండవచ్చును. అక్కడనింతకంటెఁ గాఢమయిన సుఖములుండవచ్చును. గాని యవియును, పరిమితములయినవగుట ముక్తిప్రదములుకావు. కాఁబట్టి వీనినిదాటి పోవలెను. అప్పుడే నిక్కమయిన మతము ప్రారంభమగును. ఈయల్ప సుఖదుఃఖములును వస్తుజ్ఞానము నక్కడతో నంతమగును. అప్పుడు సత్యముప్రారంభమగును. మనకీ జీవనమందలి తృష్ణయు, నశ్వరమైన యీయునికియందను రాగమును నశించువరకు వీనికతీతమైన మోక్షముయొక్క లీలయైనఁ గనఁబడదు. ఈజీవనమును, ఈలోకమును, ఈస్వర్గమును, ఈ శరీరమును, ఈమనస్సును, అవస్థావిశిష్టమైన ప్రతిదానిని విడిచిపెట్టుటయొక్కటియే మనుష్యునికిఁగల కోరికలన్నింటిలోనికి, నుత్తమమయిన మోక్షమును సాధించుటకు మార్గమనుట సహేతుకముగానున్నది. ఈవిషయప్రపంచమునందలి మోహమును మనము విడిచిపెట్టితిమా మనము వెంటనే ముక్తులమగుదుము. కార్యకారణరూపమయిన కర్తృసూత్రమును దప్పించుకొనుటయే బంధమోక్షమునకు సాధనము. ఈలోకమునందలి, యనురాగమును విడిచిపెట్టుట మిక్కిలి కష్టము. దానిసాధించిన వారెవ్వరును లేరు. దానికి మనగ్రంథములలో రెండు సాధనము లుపపాదింపఁబడి యున్నవి. అందొకటి „ నేతి నేతి '' యునునది. రెండవది „ఇతి'' యనునది. మొదటిది నిర్గుణమార్గము. రెండవది సగుణమార్గము. నిర్గుణమార్గ మతి ప్రయాసకరము. అది నాకీప్రపంచమక్కఱలేదని ఘంటాపథముగఁ జెప్పగలిగిన జితేంద్రియులగు మహానుభావులకుఁగాని సాధ్యముకానిది. అట్టివారెక్కడనో గాని లేరు. కాఁబట్టి లోకమునఁ జనసామాన్యులందరును, సగుణమార్గమునే యవలంబించి లో

కమందుండి దానిబంధములను ద్రెంపివేయుటకై యాబంధములనే వినియోగించి పాటుపడుచున్నారు. ఇదియు నొకరీతి వైరాగ్యమే. దానివలన, వస్తుతత్త్వమును దెలిసికొని లోకమందలి వస్తువులను భోగించి యనుభవమును సంపాదించి చివరకు క్రమముగా, మనస్సునకు వానియందు విరాగము గలిగి, వానినిద్యజించును. మొదటి మార్గమున తర్కమున వైరాగ్యము కలుగును. రెండవ దానివలన కర్మవలనను అనుభవమువలనను, వైరాగ్యముకలుగును. మొదటిది జ్ఞానయోగమార్గము. దానికి నివృత్తిలక్షణము. రెండవది కర్మయోగమార్గము. అందు నివృత్తిలేదు. ప్రతివాఁడును కర్మనాచరించవలెను. ఆత్మతృప్తులై ఆత్మను మీఱిన కోరికలు లేక యాత్మయందే మనస్సులగ్నమై సర్వము నాత్మగాగలవాడు మాత్రము కర్మనాచరింపరు. తక్కినవారు కర్మనాచరించుటవిధి. స్వభావసిద్ధముగా ప్రవహించెడు ప్రవాహము పల్లములోఁబడి సుడిగుండమై తరువాత కొంతదూరము ప్రవహించి మరల స్వేచ్ఛగా ప్రవాహమై నిరంకుశముగా బోవును. ప్రతిమనుష్యుని జీవనము నట్టిప్రవాహమువంటిది. అదిలోకమను సుడిగుండమునఁబడి దేశకాల నిమిత్తములందుఁ జిక్కువడి నాతల్లి, నాతండ్రి, నాయన్న, నాపేరు, నాకీర్తి, యని దొర్లి చిట్టచివరకు వానినుండి బయలబడి తొల్లింటి ముక్తినిబొందును, లోకమంతయు నిట్లుచేయుచున్నది, మనముదానినెరిగినను, ఎఱుగకున్నను, మనకది తెలిసియున్నను, తెలియకయున్నను, మనమందరము లోకమను స్వప్నమునుండి బయటబడుటకు పనిచేయుచున్నాము. మనుష్యుని యనుభవమునకు, ప్రయోజనము, సుడిగుండమును దాటి బయలుబడుటయే.

కర్మయోగమననేమి? కర్మరహస్యమును దెలిసికొనుట, విశ్వమంతయును పనిచేయుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. ఎందు

కొఱకు? ముక్తికొఱకు. అణువు మొదలు, బ్రహ్మాండము వఱకన్నియు మనస్సు, శరీరము, ఆత్మ, వీనియొక్క మోక్షముకొఱకు, పని చేయుచున్నవి. అన్నియును బంధమును బాసి మోక్షము నపేక్షించి పనిచేయుచున్నవి. సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు, భూమి, గ్రహములు, నన్నియు బంధమును దప్పించుకొని స్వేచ్ఛ సంపాదించుకొనుటకుఁ జూచుచున్నవి. ఆకర్షణ, వికర్షణ శక్తులు రెండును, విశ్వమునకు మంచియుదాహరణములుగానున్నవి. వస్తుతత్త్వమును దెలుసుకొనుటకు చిరకాలము విశ్వములో బడి కొట్టుకొన నక్కఱలేకుండ కర్మయోగమువలన కర్మరహస్యమును కర్మనాచరించు మార్గమును దెలుసుకొనుచున్నాము. శక్తిని వినియోగించుటెట్లో తెలియనేరని యెడల నెంత గొప్పశక్తియైనను వ్యర్థపుచ్చుదుము. కర్మయోగము కర్మ నొక శాస్త్రముగాఁ జేయుచున్నది. దానివలన కర్మల నెట్లుత్తమమయిన యుపయోగములోనికి దేవచ్చునో తెలియఁగలము. కర్మ యవిలంఘ్యము. అదియట్లు జరగవలెను. కాని యుత్తమములయిన ప్రయోజనములకై దానినాచరించవలెను. కర్మయోగము, ఈప్రపంచము, క్షణభంగురమని మనచేత నొప్పించుచున్నది. దానిని మనము దాటిపోవలెను. ముక్తి దీనియందు లేదు. దీనికావలనున్నది. బంధమోక్షముకొఱకు మనము దీనిని క్రమముగాను మెల్లగాను నిర్గమించవలెను. సర్పముకుబుసమును విడిచినట్లు ఈలోకమునుద్యజించి దానితో సంబంధములేకుండ నిలుచు పరమ విరాగులును అక్కడక్కడ కొందరుగలరు. అట్టివారు గాక, తక్కన వారందరును, ఈకర్మప్రపంచములో నుండియే పోవలెను. కర్మయోగము, దానిమార్గమును, పద్ధతిని, రహస్యమును, దానినుపయోగములోనికి దెచ్చుమార్గమును బోధించును.

అది యేమిచెప్పుచున్నది? “నిత్యమును కర్మనాచరించుఁ దాని యందు సంగమును విడిచిపెట్టవలెను. దేనితోడను ఐక్యమును పొందకుము. నీమనస్సును, స్వాతంత్రముగా నుంచుకొనుము. మనముచూచు చున్న, సుఖ దుఃఖాది ద్వంద్వములన్నియును లోకమునకు సహజములు. దారిద్ర్యము, భాగ్యము, సుఖము, మొదలగునవి క్షణభంగురములు. అవి మన నిజమైన స్వభావమునకుఁ జెందినవికావు. మనస్వభావము సుఖ దుఃఖాదులకును, ఇంద్రియ విషయములకును అతీతమై, దురూహ్యమైనది. అయినను, మనము సర్వదా కర్మను చేయుచునే యుండవలెను. దుఃఖము సంగమువలన వచ్చును గాని కర్మవలన గలుగదు. మనము చేసెడుపనితో మనమెప్పు డేకీభావమును బొందుదుమో యప్పుడు దుఃఖమునకు లోనగుచున్నాము. అట్లు కానియెడల మనకు దుఃఖము కలుగనేరదు. ఒక యందమయిన బొమ్మ మఱియొకరిది తెచ్చి తగులబెట్టినయెడల మనుష్యుఁడు విచారమును పొందడు కాని తన బొమ్మను తగులబెట్టినయెడల మితిలేని విచారమును పొందును. ఎందుచేత? రెండును అందమయిన బొమ్మలే. ఒక దానికొకటి ప్రతిరూపములు గూడనై యుండును కాని యొక దానివిషయమై యెంతో దుఃఖము కలిగినది. ఎందుచేత? దానితో నేకీభావమును పొందుటవలన“ నేను నాది” అను నీరెండే దుఃఖ కారణములు. నాది యనున దేర్పడినతోడనే స్వార్థ పరత్వము వచ్చుచున్నది. దానితో దుఃఖము కలుగుచున్నది. స్వార్థపరమయిన, ప్రతికార్యమువలనను ఆలోచనమువలనను మనకు బంధము కలుగుచున్నది. తోడనే మనము దాసులమగుచున్నాము. చిత్తమునందుఁ బయలుదేరెడు, నేను నాది యను ప్రతితరంగమును మనలను, గొలుసులతోఁ గట్టి బంధించుచున్నది. నేను నాది యను నభిప్రాయ మెంత బలపడిన నంతగా మనము బద్ధులమై మన దుఃఖమంత

గా నతిశయించుచున్నది. కాఁబట్టి కర్మయోగము లోకమందున్న, బొమ్మలన్నిటియొక్క సౌందర్యమును మనకనుభవమగునట్లు, చేయునుగాని, దేనియందును మనకు మమకారమును గలుగనీయదు. "నాది" యని యెన్నడు ననరాదు. ఎప్పుడు మనము "నాది" యని యొకవస్తువునను కొనుచున్నామో, దానితో దుఃఖము కలుగుచున్నది. నీమనస్సులో నీ బిడ్డనైనను నాది యని యనుకొనరాదు. బిడ్డలను గలిగి యుండవలసినదేగాని నాది యని యనుకొనరాదు. అనుకొంటివా దుఃఖముఁ కలుగును. నాయిల్లు, నాశరీరము నని యనవలదు. ఉన్నకష్టమంతయు, నిక్కడనే యున్నది. శరీరము నీదికాదు నాదికాదు ఎవరిదికాదు. ఈశరీరములు ప్రకృతి స్వభావమును బట్టి వచ్చుచున్నవి, పోవుచున్నవి. మనము సాక్షిభూతులమై పైనుండి చూచుచున్నాము. ఈశరీరము బొమ్మకంటెను గోడకంటెను నెక్కువ స్వతంత్రమును గలది కాదు. మనమట్టి శరీరమున కంతగా నేలయంటిపెట్టుకొనవలెను? ఎవరయిన బొమ్మ వ్రాసిన వ్రాసిపోవును. అదినాకుండవలెను. అను స్వార్థపరత్వమును మాత్రము కలిగి యుండరాదు. అది యెప్పుడు కలిగినదో, దానితో దుఃఖము ప్రారంభమగును.

కాఁబట్టి కర్మయోగము ఈస్వార్థపరత్వమును నశింపఁజేసికొనుమనియు దానినడచుకొన శక్తి కలిగినతోడనే మరల దాని రానీయకు మనియుఁ జెప్పుచున్నది. అప్పుడు లోకములో ప్రవేశించి యెంత పనినైనఁ జేయవచ్చును. ఎవరితో గలిసినను, ఎక్కడకుబోయినను నీకు పాపమంటదు. నీటియందు తామరాకుగలదు. నీరు దాని కంటదు, నీవును లోకములో నట్లేయుందువు. ఇది వైరాగ్యము వైరాగ్యములేనిదే యోగముండనేరదు. అన్ని యోగములకు విరాగము మూలాధారము. ఇంటిలోనుండుట, శుభ్రవస్త్రములను ధరించుట, మంచియాహారమును

డినట్లు, మానివేసి యడవుల లోనికి బోయినవాఁడును, మిక్కిలి సక్తు
డైనవాఁడుగానుండవచ్చును. వానికి మిగిలియున్న శరీరమే వానికి సర్వ
స్వముమై యుండవచ్చును. అతఁడు జీవించియుండి శరీరము కొఱకు, నా
నాపాట్లును బడుచుండును. నిస్సంగమనగా, బాహ్యమయినదికాదు మ
నస్సునందుండవలెను. « నేను, నాది, యనువానిని దెచ్చిపెట్టినది. మన
సునందున్నది. శరీరముతోడను, విషయములతోడను, అట్టి బంధములే
కుండఁ జేసికొంటిమేని, మనమెక్కడ నున్నను, నిస్సంగులమే. సింహాస
నాసీనుండయి యుండియు నిస్సంగుఁడుగా నుండవచ్చును. మఱియొకఁడు
చినిగిన గుడ్డలనుగట్టుచుండియు సంగయుతుఁడుగానుండవచ్చును. మొ
దట వైరాగ్యమును సంపాదించుకొని తరువాత కర్మనాచరించవలెను.
కర్మయోగము వైరాగ్యమును సంపాదించు మార్గమును బోధించును.
అదిమిగుల కష్టముమాత్రమగును.

వైరాగ్యమునకుఁగల రెండుమార్గములు నిచ్చట కలవు. అందొ
కటి భగవంతునిఁగాని బాహ్యమయిన యేసహాయమునుగాని నమ్మని
వారికి వారువారిచిత్తము వచ్చిన యుపాయములను బన్నుకొనవచ్చును.
వారు వారిచిత్తవృత్తిననుసరించి నాకువైరాగ్యము కావలయునని చె
ప్పుచు వారి మనశ్శక్తిని, వివేకమును అనుసరించి పనిచేయవలెను.
భగవంతుని నమ్మెడువారి కంతకంటె సుకరమయిన మార్గము కలదు.
వారు తమ కర్మఫలములను భగవదర్పణము చేయుదురు. వారు పని
చేసియు దానిఫలమందు సక్తత గలిగియుండరు. వారు దేనిని చూచి
నను వినినను చేసినను భగవంతుని కొఱకే. మనమేసత్కార్యమును
చేసినను దానివలనగలుగు స్తోత్రమునుగాని లాభమునుగాని మన మపే
క్షించరాదు. అవిభగవంతునివి. ఫలమునుభగవదర్పణము చేయవలెను.
మనమొకప్రక్కను నిలిచి మనము దేవుని సేవకులమనియు, మనకు

కర్మచేయు ప్రోత్సాహ మతనివలననే కలుగుచున్నదనియు దలంచవలెను. ఏపూజచేసినను ఏమిచూచినను ఏమిచేసినను అన్నియు దేవునికర్పించి విశ్రాంతితో నుండవలయును. మనము శాంతులమై పూర్ణమయిన సుఖము ననుభవించుచు మనశరీరము మనస్సు నన్నియు నీశ్వరునకర్పించవలెను. అగ్నియందనేక ద్రవ్యములను హోమము చేయుటకు మారుగా రాత్రింబవళ్లు స్వార్థపరత్వమును హోమముచేయుచుండవలయును. "భాగ్యము కొఱకు వెదుకగా నీవేనాకు గనబడిన సమస్త భాగ్యమవునై యున్నావు. నేను నీకుఁబలియగుచున్నాను. ప్రేమకొఱకై శోధింపగా నీవేప్రేమైక నిదానమువుగా నాకు గనపడినావు. నేనునీకుఁబలియగుచున్నాను." అని యిదియనుదినము ననుసరించుచు "నాకొఱకేదియును గాదు. మంచిదైనను చెడ్డదైనను ఏదియు నాకక్కఱలేదు. అన్నియు నీకే యర్పించుచున్నాను" అని చెప్పవలెను. ఈప్రకారము నిత్యమును మమకారమును నశింపజేసుకొనుటకై ప్రయత్నించి వైరాగ్యము పూర్ణముగా కుదిరెడు వఱకును పూనికతో పనిచేసి యట్టి వైరాగ్యము మనశరీరమంతట వ్యాప్తమగునట్లు చేసుకొనవలెను. మన శరీరము సర్వదా దీనికి విధేయమై యుండవలెను. అప్పుడు యుద్ధరంగమునకుఁబోయి ఫిరంగుల నడుమనున్నను నీకు మనశ్శాంతి గలిగి స్వేచ్ఛగా నుందువు.

ధర్మము (duty) యొక్క సామాన్యమయిన యభిప్రాయము క్రిందితరగతులలోనిదని కర్మయోగము తెలియచేయుచున్నది. అయినను మనమందరమును ధర్మముల నాచరించి తీరవలెను. కాని యీధర్మము (duty) చేయవలెనను జ్ఞానము తఱచు దుఃఖకారణ మగుచున్నది. ధర్మమనునది మనకొక వ్యాధివంటి దగుచున్నది. మనలను సర్వదా ముందుకీడ్చుకొని పోవుచున్నది. అది మనలను బట్టుకొని మన జీవి

తమంతయు దుఃఖపూరితముగా జేయుచున్నది. అది మనుష్య జీవితమున కంతకును ముప్పయినది. ఇది మధ్యాహ్నపు యెండవలె నాత్మను మాడ్చివేయుచున్నది. అధర్మమునబడి యున్నవారిని జూడుడు. వారికి స్నానము చేయుటకు తీరిక లేదు. దేవుని ప్రార్థించుకొనుట కవకాశము లేదు. ఎప్పుడును వారికి ధర్మముపైనఁబడి యుండును. వారు సదా పని చేయుచుందురు. ఇంటికివచ్చి మరల రేపుచేయవలసిన పనిని జూచుచుందురు. అది బానిసవాని జీవనమువలె నున్నది. పనిచేయుచుఁ జేయుచునే వీధులలోనో చనిపోవుదురు. ధర్మమనగా, నిట్టిదిగాఁదలంచుచున్నారు. సత్యమైన ధర్మమేది యనగా, వైరాగ్య యుక్తులయి స్వేచ్ఛతోనుండి యన్నిపనులను, భగవదర్పణముచేయుట. మనవిధులన్నియు నాతనివే. మనకిక్కడ పనిచేయుట కాజ్ఞ అయినది ధన్యులమే మనము చేయవలసినంత కాలము చేయుదుము. అదిబాగైనను ఓగైనను, ఎవరికిగావలెను. బాగైనను ఫలము మనకక్కఱలేదు. ఓగైనను మనకక్కఱలేదు. శాంతులమై ముక్తులమయి పనిచేయవలయును. ఇట్టి ముక్తి కలుగుట బహుదుష్కరము. బానిసవలె పాటు పడుటను, ధర్మమని యెంచుట, చాలసుకరము. శరీరము కొఱకు పడుపాట్లు ధర్మములగునా? మనుష్యులు లోకములోఁబడి, వారికిఁగావలసిన ధనముకొఱకో, దేనికొఱకో, పాటుపడుచు, వారినడిగిన నిది మాధర్మమని యందురు. అది ధనలాభములయందు విరుద్ధమైన యాశ. దానిని కొన్నిపుష్పములతో గప్పిపెట్టఁ బ్రయత్నించుదురు. ధర్మమనగానేమి? అది మనకున్న రాగముయొక్క (ప్రోత్సాహము) రాగము ధృడపడినప్పుడు దానిని ధర్మమందుము. ఇందుకుదాహరణము, పెండ్లిలేనిదేశములలో భార్యభర్తలకు ధర్మములులేవు. పెండ్లికాగానే భార్యభర్తలకుండు రాగమును బట్టి వారుగలిసి వసింతురు. అదికొన్నితరములకు స్థిరమయ్యి

యాచారమగును. అట్లు స్థిరపడినతరువాత నది ధర్మముగును. అదియొక చిరకాలవ్యాధివంటిది. అది యెక్కువగానున్నప్పుడు, వ్యాధియందుము. చిరకాలాగతమయినప్పుడు స్వభావమందుము. అది యొకవ్యాధి. రాగము, చిరకాలాగతమయినపుడు దానికి ధర్మమని పెద్ద పేరుపెట్టి ఘనత నావహింపచేయుదుము. దానిమీద పూవులు చల్లి, వాద్యములను మోగించి ధర్మశాస్త్రములను జమువుదుము. దానికి లోకమంతయు పోగాడుదుము. పశుత్వము నడచునంతవఱకు ధర్మముగనుంచినదే. ఏదియుఁ దెలియని హీనతరగతులలో వారికది కొంతమేలైనదే? కర్మయోగులుగా నుండఁగోరువారుమాత్రము మట్టి ధర్మమును విడువవలసినవారే. నీకును నాకును విధియను నదేదియు లేదు. నీవు లోకమున కీయవలసినదేమో, యీయవలసినదేగాని, యదియొకవిధి యనికాదు. ఆవిషయమయిన యోచనయే కూడదు. బలవంతముకూడదు. బలవంతముగాఁ జేయునదెల్ల బంధకారణమగును. మనకు విధి యేలయుండవలయును? అన్నియు భగవదర్పణచేయుము. విధియను గుండమునఁబడి శరీరము దహించుక పోవుచున్నప్పుడీయమృతమును సేవించి సుఖమును పొందుము మనము భగవంతుని యాజ్ఞను నెఱవేర్చుచున్నాము. దాని ఫలములతో మనకు పనిలేదు. పుణ్యఫలమెప్పుడు కావలయునో అప్పుడే పాపమును గూడ ననుభవించవలెను. పాపశిక్షను దప్పించుకొనుటకుపాయము పుణ్యఫలమును గూడ విడుచుటయే. సుఖమును విడిచిపెట్టుటయే దుఃఖమును బోగొట్టుకొనుటకు సాధనము. వానిరెండింటికినవినాభావసంబంధము. ఒకవైపున దుఃఖము, రెండవవైపున సుఖము, ఒకవైపున మృతి, రెండవవైపున జీవనము. మృతిని దప్పించుకొనవలయుననిన, జీవనప్రేమను విడుచుటయే సాధనము. మృతియన్నను జీవనమన్నను వస్తుతః ఒక్కటే వానిని వీక్షించుటలో నున్నది. కాఁబట్టి దుఃఖ

ములేని సుఖమును, మరణములేని జీవనమును, వట్టి భ్రమలు. జ్ఞానులు అవి రెండును మాటలలో భేదములేగాని యంతకంటె లేదనియెంచి రెండును విడిచిపెట్టుదురు. నీవుచేయుదానికి స్తుతినిగాని బహుమానముగాని కోరరాదు. సత్కార్యముచేయగానే, దానికి ఫలమును గోరుదుము. మనము దానము చేయగానే దానిని వార్తాపత్రికలలో నుద్ఘోషింపఁగోరుదుము. అట్టి కోరికలవలన దుఃఖముకలుగును. లోకములోని గొప్పవారందరు, నెవరికిని దెలియకుండనే గతించినారు. బుద్ధుఁడు, క్రీస్తు మొదలగువారట్టి మహాపురుషులకుదరువాతవారే. ప్రతిదేశమునందు ననేక వందలమంది యాడంబరముగా పనిచేయువారుందురు. వారుచల్లగా బ్రతికి చల్లగాగతించెదరు. కొంతకాలమునకు, వారి యూహాలు, బుద్ధుడు, క్రీస్తు, మొదలగు వారిలో వ్యక్తమగును. వీరు మనకుఁ దెలియవత్తురు. అత్యుత్తములయిన వారు పేరు ప్రఖ్యాతులనెన్నఁడు నపేక్షింపరు. వారు వారియభిప్రాయములనులోకములో విడిచిపెట్టుదురు. వారుతమపేర పాఠశాలలు మొదలగునవి నిర్మించి, దేనికిని కర్తృత్వమును దమమీద బెట్టుకొనరు. అట్టిది వారి స్వభావములకు వెగటుగానుండును. వారు కేవల సాత్వికులు. పూర్ణమైన ప్రేమతో నిండియుండుటయేగాని, వారేమియు చలింపరు. అట్టి యోగీశ్వరునొకరిని హిందూదేశమున నొక గుహలో జూచియున్నాను. అతఁడత్యద్భుతమయిన పురుషుఁడు. అతనియందు అహంకార మమకారములు సంపూర్ణముగా నశించినవగుట నాతనియందు మనుష్యత్వము లేదని చెప్పవలెను. అతఁడు సర్వవ్యాప్తమయిన దివ్యజ్ఞానమూర్తియైయుండెను. ఏదైన నొకజంతువొక భుజమును గరచిన రెండవభుజమును గూడ నిచ్చుటకుసిద్ధమయి యది భగవదిచ్ఛ యని చెప్పును. ఏదివచ్చినను అతఁడు తనమహిమను ప్రజలకుఁ గనపరచడు. గాని యతఁడు ప్రేమైకమూర్తియై యున్నాఁడు.

తరువాత రాజసగుణులయిన పురుషులు బయలుదేరి పూర్ణులైన వారి యభిప్రాయములను లోకమునకుఁ బోధింతురు. అత్యుత్తములయిన మహాపురుషులు నెమ్మదిగా సత్యమయిన మహాదభిప్రాయములును సంగ్రహింతురు. వానిని బుద్ధుఁడు, క్రీస్తు, మొదలగువారు దేశదేశమున వ్యాపింపఁజేయుదురు. గౌతమబుద్ధుని జీవితమును బట్టి యీతఁడిరువది యైదవ బుద్ధుఁడని మనము తెలిసికొనుచున్నాము. మొదటి యిరువది నలుగురను,మన మెఱుంగము. చరిత్రకుఁ దెలిసిన బుద్ధుఁడు వారియూహలనే ప్రచురించి యుండవచ్చును. అత్యుత్తములయిన పురుషులు శాంతులై యణగి యుండి యెవరికిని దెలియరాకుందురు. వారే యూహాశక్తి సత్యముగాఁ దెలిసికొన్నవారు. వారేగుహలోనికైనఁ బోయి తలుపు మూసికొనియైనను గొన్ని యూహల నూహించిన యెడల నవి శాశ్వతముగా నుండునని వారికి ధృవముగా దెలియును. నిశ్చయముగా నట్టియూహలు, కొండలు, సముద్రములు, దాటి లోకమంతట ప్రయాణము చేయగలవు. అవి మనుష్యుల హృదయములలోను, తలలోనను బ్రవేశించి వానిని బ్రచురింపజేయు వారిని మేల్కొలుపును. ఈసాత్వికులు భగవంతుని కతిసమీపమున నుండుటచే వారు ప్రవృత్తులయి వ్యాపకముచేయుటకై యీలోకములోని వివాదములకు కలహములకు దిగనొల్లరు. ప్రవృత్తులయిన వారెంత గొప్పవారైనను, వారికింకను అవిద్యా లవము కొంతయుండును. మనస్వభావమునకు గొంచమైన మాలిన్యమంటియున్నప్పుడుగాని, మనము పనిచేయనేరము. సామాన్యముగా నుద్దేశము, అనురాగము నుండినంగాని, కర్మనాచరించుటకుఁ బుద్ధిపుట్టదు. పిచ్చుకల పాటునుగూడ కనిపెట్టి చూచు నీశ్వరుడుండగా మనుష్యుడు తనపనికేమి ప్రాముఖ్యత నీయఁగలఁడు.అత్యల్ప జంతువు విషయమునఁ గూడ భగవంతుఁడు దయామయుఁడై కాపాడుచున్నాడని మనమె

జేఁగియున్నప్పుడు మనమేదో చేయుచున్నామనుట యుపచారముగాదో « నీచిత్తము చొప్పనఁజనుఁగాక » యనిభయభక్తులతో కేలుమోడ్చి నిలుచుటకంటె మనము చేయునదిలేదు. అత్యుత్తములయినవారికి రాగము లేదుగనుక, వారు పనిచేయఁజాలరు. ఎవరియాత్మ, యాత్మయందు లీయమై యెవరికోరిక లాత్మయందే యుండి, యెవరు సర్వదా యాత్మతో సాంగత్యమును గలిగి యుందురో వారికి కర్మలేదు. అట్టివారు మానవకోటియందెల్ల నుత్తములు. వారుగాక తక్కినవారందరు కర్మనాచరించవలసినదే. అట్లు చేయుటలో మన మీలోకమున నొక యణుప్రనకైన నుపకారము చేయగలమని తలంపరాదు. మనపనివలన మనకే యుపకారముగాని యితరులకుఁగాదు, ఈప్రకారము పనిచేసి యిట్లు పనిచేయుట కవకాశము గలుగుట, మనభాగ్యమని యెంచుచున్నయెడల మనకు ఫలాసక్తియుండదు. అనేక వేలమంది నీవంటి వారును నావంటి వారును గొప్పవారమని యనుకొందురు. కాని యైదు నిమిషములలో మనము గతించుదుము, వెంటనే లోకము మనలను మఱచిపోవును. కాని దేవుని కునికి శాశ్వతము. సర్వశక్తుఁడైన యీశ్వరుని కిష్టములేకున్న నెవరయిన నొకనిమిషము జీవింపఁగలరా? అతఁడు సర్వదా ప్రవృత్తుఁడయి లోకరక్షణమును జేయుచున్నాఁడు. శక్తియంతయు నతనిది. అతని యాజ్ఞలోనున్నది. అతని యాజ్ఞచేఁ గాలివీచుచున్నది. సూర్యుఁడు వెలుగుచున్నాఁడు. భూమితిరుగుచున్నది. మృత్యువు సంచరించుచున్నది. అన్నిటియందు నన్నియునాతఁడే. అన్నియునాతఁడు. అన్నిటియందున్నవాఁడాతఁడే. మనము జేయగలిగిన దాతని పూజించుట. కర్మ ఫలముల నన్నింటిని విడిచిపెట్టవలెను. నిష్కాములై సత్కర్మనాచరింపవలెను. అప్పుడు సంపూర్ణ వైరాగ్యము కలుగును. అప్పుడు మనహృదయ బంధములు తెగును, అప్పుడు మనకు పూర్ణమైన ముక్తి లభించును. ఈముక్తియే కర్మయోగముయొక్క గమ్యస్థానము.

కర్మయోగము

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

కర్మయోగముయొక్క లక్ష్యము.

(The ideal of Karmayoga.)

భిన్నమార్గములనైన నొకే గమ్యస్థానమును జేరుదమనునది వేదాంత మతముయొక్క మహత్తరమగు యభిప్రాయము. ఈమార్గములు నాలుగు-కర్మ, భక్తి, యోగము, జ్ఞానము. కాని యీమార్గములు కేవలము భిన్నమయిన వనియు,పరస్పర సంబంధములు లేవనియుఁ దలంపరాదు. వీనిలో నొక దానియందొకటి గర్భితమయి యున్నది. ఏది ప్రధానముగా నుండునో, దానింబట్టి వాని నామములు వాఁడబడుచున్నవి.కర్మ నాచరించుటకంటె భిన్నమయిన శక్తి లేశమును లేని పురుషుఁడు గాని భక్తియేగాని యితరమును దేనినాచరించ లేని పురుషుఁడు గాని, కేవల జ్ఞానమేగాని యితరమేదియు లేని పురుషుడు గాని లోకమున నుందురని చెప్పనలవికాదు. ఈవిభాగము లాయాపురుషులందు విశేషముగా ప్రబలియున్న గుణమును బట్టియేర్పరుప బడినవి-రాను రాను ఈమార్గములు నాలుగును, సమీపించి చివర కేకమగును. అన్ని మతములును అన్ని కర్మమార్గములును అన్ని విధములయిన సాధనములును మనల నొకే గమ్యపదమునకుఁ జేర్చును.

అగమ్యపదమేదియో నిరూపించుటకిదివరకే ప్రయత్నించియున్నాను. అది మోక్షమని నాయభిప్రాయము. మనుచుట్టునున్న ప్రతివస్తువును. అణువు మొదలు మనుష్యునివఱకు, చైతన్యములేని నిర్జీవపదార్థరేణువు మొదలు ఉత్తమమయిన మానవాత్మవఱకిన్నియు మోక్షము నపేక్షించియే పాటుపడుచున్నవి. ఎక్కడఁజూచినను ప్రతి యణువును స్వేచ్ఛతో దనమార్గమున దానుబోవ బ్రయత్నించుచున్నది. ఇతర యణువులతో సంబంధమును దప్పించుకొన జూచుచున్నది కాని తక్కినవి దానిని బట్టుకొనుచున్నవి. భూమి సూర్యుని నుండియుఁ జంద్రుఁడు భూమినుండియు దొలగి పోవలెనని ప్రయత్నించుచున్నవి. ప్రతి వస్తువునకును విడిపోవు వాంఛగలదు. విశ్వమున మన కెక్కడఁ జూచినను ప్రతి దానికి నీమోక్ష స్వర్థయే మూలమయి కనపడుచున్నది. ఈ యపేక్షతోడనే ముని జపము చేయుచున్నాడు. ఈ యపేక్షతోడనే దొంగ దొంగతనమును చేయుచున్నాడు. ఆప్రయత్నము చేయుమార్గము యుక్తము కానప్పుడు దానిని పాపమనియు, యుక్తమయి గొప్పదైనపుడు దానిని పుణ్యమనియు, చెప్పుచుందుము. కాని రెండింటికిని మూలకారణమయిన యుత్సాహము మాత్రమొక్కటే. మోక్షాపేక్ష మునికి తాను బంధమున నుంటినను జ్ఞానము వలన బాధకలిగి యాబంధమును తప్పించుకొన జూచును. కాబట్టి యాతఁడు భగవదారాధనమును జేయును. చోరుఁడు తన కేవ్రొ కొన్నివస్తువులు లేవని బాధ కలిగి యాలోపమునుండి విముక్తి నొందుటకుఁ దొంగతనమును జేయుచున్నాడు. ఈప్రకారము చైతన్యము కలిగినట్టియు, లేనట్టియు, సమస్త పదార్థములయందును మోక్షాపేక్ష స్వభావసిద్ధమై యున్నది. తెలిసియో, తెలియకయో యన్నియు మోక్షముకొఱకు ప్రయత్నించుచున్నవి. కాని ముని యపేక్షించెడు మోక్షము వేఱు. చోరుఁడు కాంక్షించు మోక్షము వేఱు.

మునివాంఛించిన మోక్షమనంతమయిన యనిర్వాచ్య సుఖమునిచ్చును, చోరుఁడు గోరెడు మోక్ష మాతని హృదయమునకు మఱికొన్ని బంధములను దగిలించును.

ప్రతి మతమునందును మోక్షము విషయమయిన ప్రయత్నము కనుపడుచుండును. సమస్తమయిన నీతికిని మనిష్యులు కేవలము శరీర మాత్రులు గారనుపహంకార శూన్యత్వమునకునుమూలాధార మీమోక్షాపేక్షయే. ఒకపురుషుఁడు సత్కార్యము చేయుచు పరోపకార మొనరించుచున్నప్పుడు వానిని మనము అహంకార మమకార గుణములలో వానిగా జేర్చరాదు. అహంకారమును బోగొట్టు కొనుటకు, మేర లేదు. నీతిశాస్త్రములన్నియు పరమమయిన యహంభావ శూన్యతను పరమావధిగా గణించుచున్నవి. అట్టి యహంకార రహితత్వము కుదిరినపిమ్మట, నేమగునందురా? వాని నింక తొల్లింటి పేరునఁ బిలువ వీలులేదు. అత డమితముగా వ్యాప్తమయిన వాఁడు. అతని పృథక్త్వము నాటితోపోయినది. అతఁడనంతుఁడగును. అట్లగుటయే సర్వమతములకును సకలనీతి శాస్త్రములకును, సమస్త వేదాంత బోధనలకును, సారాంశము. జీవునకును దేవునకును, భేదమును పాటించు ద్వైతి, యీమాటలను వేదాంత పరిభాషలో వినినప్పుడు ఘోరముగా దలంచినను, వీనినే యతఁడు నీతిరూపకముగాఁ బోధించును. అతఁడును స్వార్థత్యాగము నకు మేర నంగీకరించఁడు. వాని సిద్ధాంతప్రకారమొకఁడు పరిపూర్ణమైన స్వార్థత్యాగి యయ్యె నని యనుకొందుము- వానికి నితర సిద్ధాంతముల ప్రకారమట్లయిన వానికిని భేదమేమి? అతఁడును విశ్వమయుఁడగును. విశ్వమయుఁడగుటయే యన్నిమతములకును, గమ్యస్థానము సగుణవాదికి (Personalist) పూర్ణముగా చర్చించుటకు, ధైర్యము మాత్రము చాలదు. స్వార్థము గాని కర్మవలన మానవకోటికెల్ల నిధానమైన

మోక్షమును సంపాదించుటయే కర్మయోగము. స్వార్థపరమయిన కర్మ గమ్యపద ప్రయాణమును కష్టతరముగాఁ జేయును. స్వార్థ పరముగాని కర్మ దానిని సుకరముగాఁ జేసి గమ్య పదమునకు మనల సమీపముగా గొనిపోవును. కాఁబట్టి నీతియనఁగా నిట్లు నిర్వచింప వలసియున్నది. "స్వార్థపరమయిన దెల్ల యవినీతి. అట్లు కానిది నీతి"

ఇంక వివరమునకుఁ దిగితిమా యీవిషయ మంత సులభముగా నుండునది కాదు. నేనిదివరలో చెప్పియున్న రీతిని పరిసరముల వలన, వివరములు భేదపడియుండును. ఒకే కార్యము కొన్ని సందర్భములలో స్వార్థ పరత్వముగాను, మఱికొన్ని సందర్భములలో నందుకు విరుద్ధముగాను నుండును. కాఁబట్టి సామాన్యమయిన నిర్వచనమును జెప్పి దానివివరములను, దేశకాల పాత్రములను బట్టి నిర్ణయింప విడువ వలయును. ఒకదేశమున నొకరీతి ప్రవర్తనము నీతిగా నెంచఁబడును. ఇంకొక దేశమున నదియే స్థితి గతులు వేఱగుటచేత దుర్నీతిగా నెంచబడును. ప్రకృతి కంతకును గమ్యస్థానము మోక్షము. అదిస్వార్థపరతను నశింపఁజేసుకొనుటవలన సిద్ధించును. ఆస్వార్థ పరమయిన ప్రతి యూహయు మాటయు కార్యమును మనలను మోక్షమునకు సమీపముగాఁ గొనిపోవును. అందుచేత నది నీతిగా పరిగణింపఁబడుచున్నది. ఈనిర్వచన మన్ని మతములకును అన్ని నీతి శాస్త్రములకును పనికివచ్చును. కొందరిసిద్ధాంత ప్రకారము నీతి భగవంతుని నుండి పుట్టును. ఇట్లేలచేయవలెను? అట్లేల చేయరాదని యడిగిన వారు అది భగవంతునియాజ్ఞయని చెప్పుదురు. దేనినుండి కలిగినను వారినీతిశాస్త్రమునకు కూడ నిదానము స్వార్థమును త్యజించుట, ఇట్లయియుండియు కొందరు తమ పృథక్త్వమును విడిచిపెట్టుటయనిన భయపడుచున్నారు. అట్టివారిని మనమిట్లనుగవచ్చును. ఒకఁడు కేవలము పరార్థపరుఁడయి తాననను నూహలేక తన కొఱకే

కార్యమును జేయక తనకొఱకేమియు పలుకక యుండువారికింకను పృథక్త్వ మెక్కడిదని యడుగవచ్చును. అట్టి నేనను భావము తనకొఱకు తాను చింతించుచు, మాటలాడుచు, నాపని చేయుచుంతవఱకే, అట్లుగాక విశ్వముకే చింతించుచు పరులనే దలంచుచుండువారికి నేనెక్కడ అంది పోనేపోయినది.

కాబట్టి కర్మయోగము స్వార్థ పరత్వ రాహిత్యము వలనను సత్కర్మానుష్ఠానమువలనను మోక్షము సంపాదించెడు మార్గముగానున్నది. కర్మయోగియే సిద్ధాంతమును నమ్మనక్కఱలేదు. అతఁడు భగవంతుని నమ్మనక్కఱలేదు. ఆత్మవిచారమక్కఱలేదు. ఏ వేదాంతచర్చయు నక్కఱలేదు. అతనికి « అహంభావమును బోగొట్టుకొనుటయే గురి. అదిసాధించవలెను. అతఁడనుక్షణమును దాని సిద్ధికి ప్రయత్నించవలెను. అతనికే సిద్ధాంతముయొక్క సహాయమును లేక కేవలము, కర్మమున మోక్షమును సాధింపవలసియున్నది. దీనినే జ్ఞాని వివేకముచేతను భక్తుఁడు భక్తిచేతను సాధించుచున్నాఁడు.

తరువాత నీకర్మ యననేమి ? లోకోపకారమననేమి ? మనము లోకమున కుపకారము చేయఁగలమా ? వాస్తవముగాను తాత్త్వికముగాఁ జూచినఁ జేయఁజాలము. లౌకికముగాఁ జూచినఁ జేయఁగలము. లోకమునకు శాశ్వతమైన యుపకారమెన్నఁడును చేయఁజాలము. అట్లు చేయుటకు సాధ్యమయిన యెడల లోకమిట్లుండనే యుండదు. కొంతసేపటివఱకొక మనుష్యుని యాకలి మనము శమింపఁ జేయఁగలము. గాని మరల నంతలోనే వాని యాకలి పుట్టును ఇట్లే మనము కలుగఁ జేయఁగలిగిన ప్రతిసుఖము నిట్లే క్షణభంగురముగా నుండును. ఈసుఖ దుఃఖములనెడు వ్యాధి మొదలంట గుదుర్చువారెవ్వరును లేరు. లోకమునకు శాశ్వతసుఖమెద్దియైన కలుగఁ జేయఁగలమా ? ముందములో

నొకచోట పల్లము పడకుండ నింకొకచోట తరంగమును లేవదీయఁజాలము. మనుష్యుని యొక్క యవసరమును బట్టియు ఆశను బట్టియు లోకముననున్న మొత్తపు సుఖ మెప్పుడును సమానముగానే యుండును. అది యెక్కువ చేయుటకు గాని తక్కువ చేయుటకుఁ గాని వీలు లేదు. మనకిప్పటికి తెలిసినంత వఱకు మానవకోటి చరిత్రమును దీసికొందుము. ఒకేవిధముగా సుఖ దుఃఖములును సంతోష విషాదములును, అవస్థాభేదములును కనపడుచునే యున్నవికదా ? కొందరు భాగ్యవంతులుగాను కొందరు దరిద్రులుగాను, కొందరధికులుగాను, కొందరల్పులుగాను, కొందరారోగ్యవంతులుగాను, కొందరు రోగపీడితులుగా నుండుట లేదా? ఇది గ్రీకులలోను, ఈజిప్టియనులలోను, రోమనులలోను, పూర్వకాలమున, నిప్పటి యమెరికనులలో వలెనే యుండెను. చరిత్రకు దెలిసినంత వఱకొకే మాదిరిగా నున్నది. ఇట్లుండియు ననివార్యములయిన సుఖదుఃఖముల వెంబడించి పోవుచుండియు, వానిని శాంతింపజేసుకొనుటకు బ్రయత్నములును జరుగుచునే యున్నవి. ప్రతికాలమునందును, వేనవేలు స్త్రీపురుషులు బయలుదేరి తోడివారలకుఁ జీవయాత్ర సుకరముగ నొనరించుటకు బాటు పడుచున్నారు. వారెంతవఱకు కృతార్థులైరి. మనము చేయగలిగిన దెల్ల బంతి నొకమూలనుండి యింకొకమూలకు దోలుటయే. శరీరకమయిన బాధ తొలగించి, మానసికమయిన బాధను దెచ్చిపెట్టుదుము. ఇది డాంటియను శాస్త్రజ్ఞుఁడు చెప్పిన నరకపుకథవలె నున్నది. అక్కడ లోభులకందఱకు నొక పెద్ద బంగారపు ముద్దనిచ్చి దానినొక పర్వతముపైకి దొర్లించమని యానతిచ్చిరట. వారు పైకి ద్రోసినప్పుడెల్ల నది మరల క్రిందకుఁ దొర్లుచుండును. శాశ్వత సుఖమును గూర్చి మనము చెప్పుకొను నవన్నియు కట్టుకథలుగాని యంతకంటె వానియందు విశేషమేమియును లేదు. అట్టిసుఖమున్నదని నమ్మువా

రందరును తమకే యది తటస్థించునని కూడ తలంచుచుందురు. ఇదియొక విచిత్రమయిన యస్వార్థ పరాభిప్రాయము.

మనమీలోకమునకు సుఖము నీయఁజాలము. అట్లే దానికి బాధను గలిగింపజాలము. సుఖదుఃఖశక్తుల మొత్తపుసముదాయమెన్నఁడును మార్పుజెందదు. మనమక్కడ దాని నిక్కడకు, నిక్కడగాని నక్కడకును ద్రోయగలము గాని మొత్తము మాత్రము మారదు. అదిదానికి స్వభావము. ఈయుత్పత నాధోపతనములు స్వభావసిద్ధములు. ఈపోటు పాటులు సహజములు. వీని యభావము మృతిలేని జీవనమువంటిదే. అట్లు తలంచుట కేవల మవివేకము. ఏమనిన బ్రతుకనుట తోడనే చావు. సుఖమనుటతోడనే దుఃఖమును పరస్పరాశ్రయములయి యున్నది. దీపము విఘువకుండ తగులబడుచున్నపుడది దీనికి జీవనము నేల జీవించవలెనని ననుక్షణము మృతినొందుచుండవలెను. చావుబ్రదుకులు రెండును నొకే వస్తువుయొక్క భిన్నమయిన పర్యాయ పదములు, దృష్టిభేదమునుబట్టి వానినట్లు వాడుదుము. అవి యొకే కెరటముయొక్క మొరకపల్లములవంటివి. ఇవిరెండును కలిసియే కెరటమేర్పడుచున్నది. ఒకఁడు పడుటను జూచి దోషైక దృక్కుగా నగుచున్నాఁడు. రెండవవాడు లేచుటనుజూచి, గుణగ్రాహి యగుచున్నాఁడు. బాలుడు తల్లిదండ్రులచే రక్షింపఁబడుచుఁ బడికి పోవునప్పుడు వానికన్నియు సుఖప్రదములుగానే యుండును. అతనికేమియు విశేషముగా నక్కఱలేదు. ఆతఁడు గొప్పగుణగ్రాహి. వృద్ధుఁడు తనయనుభవముచేత శాంతినొందిన వాఁడై తనవేడియంతయుఁ జల్లారినవాఁడుగానుండును. అట్లే ప్రాచీనమయిన జాతులు నాశన చిహ్నములను జూచుచు, నవీన జాతులవలెనంత ధైర్యమును గలిగియుండవు. దీనికి హిందూదేశమున నొక సామెత గలదు. "వేయేండ్లు పట్టణము వేయేండ్లు వనము" అని ఇట్లు పట్టు

ణములు ధనములుగా మారుట ప్రతిచోటను జరుగుచున్నది. ప్రజలు
వారు వారు చూచిన యవస్థలను బట్టి ధైర్యాధైర్యములు గలవారుగ
గానగుచున్నాడు.

తరువాతవిషయము సమానత్వము. భావిసుఖపదవియే కర్మ
నాచరించుటకు మనలఁ బురికొల్పు గొప్పయుత్సాహశక్తి అనేకమత
ములిట్లు బోధించుచున్నవి. భగవంతుఁడు తానుస్వయముగా ప్రజాపరి
పాలనము చేయుటకు వచ్చుననియు నప్పుడు భేదములేవియు నుండవని
యు బోధించుచుండును. ఇట్లు బోధించువారు మతోన్మాదము గలవా
రు. వారుమిగుల ధారాళమైనవారు. క్రైస్తవమతమిట్టి మతోన్మాదము
తోడనే బోధచేయఁబడినది. అందుచేతనే యదిగ్రీకు, రోమక, బానిసల
కు ప్రియమయినది. ఆమతము ప్రకారము బానిస తనముండదు. తినుట
కు ద్రాగుటకు గావలసినంత యుండును కాబట్టి వారందరు క్రైస్తవ
ధ్వజము నాశ్రయించిరి. దానిని మొదట బోధించినవారేమియుఁ దెలి
యని మూఢభక్తులేగాని వారేమియు కాపట్యము లేనివారు. ఈకాల
ములో నాసుఖపదవి, సమానత్వము, స్వేచ్ఛసహభ్రాతృత్వమునను రూ
పములం బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. ఇదియు మతాభినివేశమే నిశ్చయమైన స
మానత్వ మిదివరకెన్నడును లేదు. ఇక ముందెన్నడు నుండదు. మనమం
దరము నిక్కడ సమానముగా నుండుటెట్లు. అట్టి యసంభవమయిన స
మానత్వమునకర్థము మృతియే. ఈలోకమిట్లుండునట్లు చేయునదేది?
సమానత్వము లేకపోవుటయే ప్రాథమికమయిన ప్రలయావస్థలో నన్ని
యు సమానస్థితియందుండును. అప్పుడు లోకమునందలి నిర్మాణ శక్తు
లన్నియు నెట్లువచ్చును. స్పర్థవలనను, పోరాటమువలనను, మథనమువ
లనను వచ్చును. పదార్థములనందలి యణువులన్నియు, నొకేస్థితియందు
న్నవని యనుకొనిన సృష్టి యెట్లుపొసగును ? శాస్త్రమువలన నదియు

సంభవమని తెలియవచ్చుచున్నది. ప్రశాంతమైన నీటిని కదిపిన వెంటనే దానియందలి యణువులన్నియు, మరల శాంతినొందుటకై యొండొంటిదాకి, స్పర్థచేయును. అట్లే సృష్టియందలి ప్రతివస్తువును, తొల్లింటి నిశ్చలావస్థకు వచ్చుటకై ప్రయత్నించుచుండును. మరల నొకకదలికగలుగును.మరల సృష్టి సమనయము తటస్థమగుచుండును. సృష్టికి మూలమే భేదము. మరియును సృష్టిని భేదమును గలిగించు శక్తులెంత యావశ్యకమో యభేదమును గలిగింపఁ బ్రయత్నించు శక్తులునంతయావశ్యకమే.

కేవల మభేదము లోకమున నెన్నటికి నుండదు. అట్టిస్థితి తటస్థించునప్పటికి లోకమున జీవనమనునది యుండుటకు వీలుండదు. కాఁబట్టి యవ్యయమయిన సుఖము సర్వసమత్వమునను వానికొఱకై ప్రయత్నించుట నాశనమును దెచ్చిపెట్టుకొనుటయే. ఒకమనుష్యునకును, ఇంకొక మనుష్యునకును, భేదమును గలుగజేయునదేది? బుద్ధియందలి భేదము. ఈదినముల నందరు నొకరీతి బుద్ధిశక్తితో బుట్టినారని యెవరును జెప్ప సాహసింపరు. మనము లోకములో పుట్టినప్పుడే భిన్నమయిన శక్తులతోఁ బుట్టుదుము. అధికులముగాను, అల్పులముగాను, జన్మింతుము. ఆప్రకారము జన్మకు పూర్వమే నిర్ణయింపఁబడిన యవస్థను దప్పించుకొన నెవరికిని శక్యముకాదు. అమెరికనులగు నిండియనులీదేశమున వేనవేలేండ్లుండిరి. తరువాత మీపూర్వులు కొలదిమంది వారిదేశమునకు వచ్చిరి. దేశముయొక్క రూపమునకు వారెంత మార్పునుగలుగజేసిరో చూచితిరా!అందరుసమానులే యయినయెడలనిండియనులభివృద్ధియగుపనులొనరించి పట్టణములు మున్నగు వానింగట్టకపోనేల?మీపూర్వులతో కొండొక విధమయిన మేధశ్శక్తి దేశమునకు వచ్చి పూర్వవాసనలనేకము బయలుదేరి యవి పనిచేసి, వ్యక్తమయినవి కేవలభేద రాహిత్యమనగా మృతి లోకమున్నంతవఱకు భేదముండితీరును. సృష్టియం

తమగునప్పుడు గాని భేదరాహిత్యము గలుగదు. తత్పూర్వమభేదము రా
నేఱదు. కాని యీ కేవలసుఖపదవి కొఱకైన వాంఛమాత్రము గొప్ప
యుత్సాహశక్తిగానున్నది. సృష్టికి భేదమెట్లావశ్యకమో యట్లే భేదరా
హిత్యము కొఱకైన ప్రయత్నమును, ఆవశ్యకమే. ముక్తినొందుటకును దే
వుని జేరుటకును ప్రయత్నము లేనియెడల సృష్టియు నుండజాలదు. ఈ రెం
డు శక్తులకు నుండు భేదమే, మనుష్యుల యుద్దేశముల స్వభావమును ని
ర్ణయించునదై యున్నది. ఈ యుద్దేశములు సర్వదా యుండును. కొన్ని
బంధమునకును, కొన్ని మోక్షమునకును లాగుచుండును. లోకచక్రము
యొక్క నిర్మాణమతిక్లిష్టమైనది. మనచేయి యందు బెట్టితిమా యిం
క నాశలేదు, మనమేదో ధర్మమును నెఱవేర్చితిమని సంతసించుదుము.
కాని యందుకొంతభాగము నెఱవేర్చువరకు మరల నింకొకటి సిద్ధము
గా కనిపెట్టి యుండును. ఈ మహాయంత్రము యొక్క ప్రభావములో
బడి కొట్టుకొని పోవుచున్నాము. దానినుండి తప్పించుకొనుటకు రెం
డే మార్గములు కలవు. ఒకటి యీ యంత్రము జోలికిఁబోకుండ తటస్థుల
మయి యుండుట, మనకోరికలను విడిచిపెట్టుట. అదిచెప్పుట చాల సుక
రమేగాని చేయుట చాల దుష్కరము. కోటికొక్కరైన నట్లు చేయగ
లిగిన వారుందురాయని సంశయింప వలసియున్నది. రెండవది లోకము
నఁ బ్రవేశించి కర్మరహస్యమును దెలుసుకొనుట. అది కర్మయోగ
మార్గము. లోకచక్రమునుండి పాఱిపోక దానియందు బ్రవేశించి క
ర్మరహస్యమును దెలుసుకొనవలెను. లోపలనుండి యుక్తమైన కర్మ
నాచరించుటవలన గూడ బయలుబడుటకు వీలుకలుగును. ఈ యంత్ర
ము మూలముననే పైకిరావచ్చును.

కర్మయన నేమో తెలిసికొంటిమి. అది ప్రకృతికి మూలమున్ను
సర్వదా యుండునదియునై యున్నది. దేవునియందు నమ్మకముగల వారి

కిది సుబోధముగానుండును. భగవంతుఁడు మన సహాయము గోరునంతటి దుర్బలుఁడు గాడని వారికిఁదెలియును. ఈసృష్టి నిత్యమైనను మన గమ్యస్థానము మాత్రము మోక్షమే. కర్మయోగము ప్రకారము మోక్షము కర్మవలన పొందవలెను. లోకమున సఁ[illegible]సుఖమును బొందుటయందు గలకోరిక యుత్సాహశక్తిని నుప[illegible]చును. అది మూఢభక్తులకు వినియోగించును. మూఢభక్తివలన మేలును కీడును గూడ గలుగును. లోపలనున్న మోక్షాపేక్షకంటె నితరమయిన యుత్సాహశక్తి యేలకావలెనని కర్మయోగి యడుగును? ప్రాపంచిక వాంఛలకతీతుఁడనై యుండవలెను. « కర్మణ్యేవాధికారస్తే మాఫలేషు కదాచన ” మనుష్యుఁడు దీనిని దెలిసికొని యభ్యసింపవలెనని కర్మయోగి చెప్పును. సత్కార్యము చేయుటయే స్వభావము గానైనప్పుడు, వానికే యితర యుద్దేశము శక్యముకాదు. మనము సత్కార్యము చేయుదుము గాక. ఎందుచేత? సత్కార్యము చేయుటమంచిది గనుక. స్వర్గము నపేక్షించి సత్కార్యము చేసినను, బద్ధుఁడగుచున్నాఁడని కర్మయోగి చెప్పుచున్నాఁడు. స్వార్థమైన కోరికలెంతమాత్రమున్నను ఆకర్మవలన మనకు బంధము తప్పదు. కాబట్టి ఫలవిరాగము, నిస్సంగము మాత్రమే సాధనము. ఈలోకము మనము కామనియు, మనమీలోకము కామనియుఁ దెలిసికొనవలెను. మనము శరీరమును గాము. మనము పనిచేయుటయును లేదు. మనముశాశ్వత శాంతిగల యాత్మలము. మనము దేనిచేతనైన బద్ధులము కానేల? మనము పూర్ణమయిన వైరాగ్యమును గలిగి యుండవలెనని చెప్పుటమంచిదే. గాని దానికుపాయమేమి? ఫలాపేక్షలేకుండ మనముచేయు ప్రతిసత్కార్యమును మనలను, బంధించిన గొలుసులలో నొకదాని నూడదీయుచుండును. ప్రతిఫలాపేక్షలేకుండ మన మూహించెడు ప్రతిసదూహయును, లోకమున వ్యాపించి మ

సంబంధములను సడలించి మనలను, క్రమ క్రమముగా పవిత్రమయిన వారినిగాఁ జేయును. కాని యిది యంతయు మెట్టవేదాంతముగాను, ఆచరణ దుస్సాధ్యముగాను, దోఁచును. భగవద్గీతల పైఖండనవాదములను జేసినవారి ననేకులను జూచినాను. వారందరును, ఫలాపేక్ష లేకుండ కర్మ నాచరింపలేమని చెప్పిరి. వారెన్నఁడు నట్టి నిష్కామ్య కర్మను జూచి యెఱుగనందున నట్లు చెప్పినారు.

ఈకర్మయోగము నాచరించి చూపిన పురుషుని విషయమున కొన్ని మాటలు చెప్పెదను వినుఁడు. అట్టి పురుషుఁడు బుద్ధుఁడు. అతఁడే యీయోగమును పూర్ణముగా నాచరణలోనికిఁ దెచ్చిన వాఁడు. తక్కిన మహాపురుషులందరు నేవో యుద్దేశములతోడనే బయలుదేరిరి. ఇతఁడు గాక తక్కిన మహాపురుషుల నందరిని, రెండు తెగలుగా విభజించవచ్చును. అందొక తెగవారు తాము భగవంతుని యవతారములనువారు, రెండవ తెగవారు దేవదూతలమనువారు. వారెంత వేదాంతముగా మాటలాడినను, వారికర్మకు ప్రోత్సాహము పైనుండి కలిగినది. వారు ప్రతిఫలము నపేక్షించినారు. కాని బుద్ధుఁడొకఁడు మాత్రము "భగవంతుని విషయమై మీసిద్ధాంతములు నాకక్కఱలేదు. ఆత్మ విషయమయిన సూక్ష్మసిద్ధాంతములను తర్కించుట వలన లాభమేమి? సత్కార్యములను జేయుఁడు, సజ్జనులై యుండుఁడు ఇవి. మీకు మోక్షసాధనము. ఇది మిమ్ము సత్యమునకుఁగొని పోవును" అని చెప్పినాఁడు. అతఁడు ఆచరణమునఁగూడ నేమియు వాంఛలు లేక యున్నాఁడు. అంతకంటె నెక్కుడ పని జేసినవాఁడు లేఁడు. అంత ఘనుఁడెవ్వఁడును లేఁడు. మానవకోటి యందాతనితో తుల్యుఁడు లేఁడు. అట్టియున్నతమైన వేదాంతమును అట్టి కరుణను గలిగి అత్యున్నతమైన వేదాంతమును బోధించుచు ప్రాణుల యందతికరుణుఁడై స్వార్థపరత నెఱుఁగకయున్న మహాను

భావుఁడీతఁ డొక్కఁడే. అతఁడే యద్వితీయుఁడైన కర్మయోగి. నిష్కామకుఁడు. మానవకోటియం దాతనితో తుల్యుఁడులేఁడు అతనియందసమానమైన మేధశ్శక్తియు నిరుపమానమైన కరుణయు మిశ్రమైనవి అతఁడు లోకమునఁ బయలుదేరినసంస్కర్తలలో మొదటివాఁడు ,,పూర్వపు గ్రంథములను నమ్మవలదు. మీవారందరు నమ్ముచున్నారని విశ్వసింపకుఁడు. మీచిన్నతనమునుండియు నమ్ముచున్నకారణముచేత నమ్మియుండవలెనని యెంచకుఁడు. పూర్ణముగా తర్కించిచూచి విమర్శించి యదియందఱకు మేలైనదని మీకునిశ్చయముగాఁ దోఁచినయెడల దానినినమ్మి యాప్రకార మాచరించియితరుల ట్లాచరించుటకై సాయమొనర్పుఁడు,, అని చెప్పినవారిలో మొదటివాఁడీతండే. అపేక్షలేకుండపనిచేసినవాఁడే బాగుగా చేయగలఁడు. అట్లుచేయగలిగిన వాఁడు బుద్ధునివంటివాఁడగును. అట్టివానినుండి లోకమునంతను మార్చగలిగిన శక్తి కలుగును. అట్టిపురుషుఁడు కర్మయోగమునకులక్ష్యమై యుండును.

ఓంతత్సత్.